

MESTNA OBČINA MARIBOR
ŽUPAN

Ulica heroja Staneta 1, SI-2000 Maribor
T: +386.2.2201 000, E: mestna.obcina@maribor.si
S: <http://www.maribor.si>
Davčna številka: SI12709590, Matična številka: 5883369

Številka: 1221-95/2022-16

Datum: 21.02.2024

GMS - 233

MESTNI SVET
MESTNE OBČINE MARIBOR

**ZADEVA: PREDLOG ZA OBRAVNAVO NA 13. REDNI SEJI MESTNEGA SVETA
MESTNE OBČINE MARIBOR**

NASLOV GRADIVA: Strategija socialnega varstva Mestne občine Maribor 2024 - 2030

GRADIVO PRIPRAVIL: Regionalna razvojna agencija za Podravje - Maribor

GRADIVO PREDLAGA: Aleksander Saša Arsenovič, župan

POROČEVALEC: dr. Amna Potočnik, Regionalna razvojna agencija za Podravje - Maribor
Lilijana Zorko, Sektor za zdravstvo in socialno varstvo

PREDLOG SKLEPA: Mestni svet Mestne občine Maribor sprejme Strategijo socialnega varstva mestne občine Maribor 2024 – 2030.

Aleksander Saša Arsenovič
Župan

MESTNA OBČINA MARIBOR
MESTNA UPRAVA
URAD ZA VZGOJO IN IZOBRAŽEVANJE,
ZDRAVSTVENO, SOCIALNO VARSTVO IN
RAZISKOVALNO DEJAVNOST
Sektor za zdravstveno in socialno varstvo

Številka: 1221-95/2022-16

Datum: 21.02.2024

PODPISNI LIST
PREDLOGA ZA OBRAVNAVO NA 13. REDNI SEJI MESTNEGA SVETA
MESTNE OBČINE MARIBOR

Naslov gradiva:	Strategija socialnega varstva Mestne občine Maribor 2024 - 2030
Priloge gradiva (navedba morebitnih prilog):	1. Strategija socialnega varstva

Pregledali in parafirali:

Podpisniki	Ime in priimek podpisnika	Pristojen organ	Datum	Podpis tistega, ki podpiše oz. parafira
Gradivo pripravil-a:	Nataša Ritonija Dr. Amna Potočnik	RRA Podravje - Maribor	21.2.24	
Gradivo pregledal-a vodja organa in morebitni vodja NOE:	Brigita Gajzer Pliberšek Lilijana Zorko	MOM, Urad za vzgojo in izobraževanje, zdravstveno, socialno varstvo in raziskovalno dejavnost, Sektor za zdravstvo in socialno varstvo	21.2.2024 21.2.2024	
Gradivo usklajeno s pristojnimi organi (če je gradivo pripravljeno izven MOM):	/			
Dodatni pregled na predlog pripravljavca	/			
Gradivo pregledala direktorica MU	Lidija Krebl	Kabinet župana	23.2.2024	
Dokument parafiral podžupan: (obkrožite tistega, ki je odgovoren za vaše področje)	Dr. Samo Peter Medved Gregor Reichenberg	Kabinet župana	/	/
Gradivo prejela služba MS v fizični in elektronski obliki	Rosana Klančnik	Služba za delovanje mestnega sveta	27.2.2024	

Obrazložitev

Mestni program socialnega varstva dopolnjuje program socialnega varstva na nacionalnem nivoju in predstavlja sistem ukrepov, namenjenih preprečevanju in razreševanju socialne problematike posameznikov, družin in skupin prebivalstva, ki se zaradi različnih razlogov znajdejo v socialnih stiskah in težavah ali v težkih življenjskih položajih.

Strategija razvoja socialnega varstva (v nadaljevanju SSV) je temeljni strateški dokument z izhodišči, usmeritvami ter cilji in aktivnostmi MOM na področju socialnega varstva in zdravja v naslednjih sedmih letih, od leta 2023 do leta 2030. Srednjeročno načrtovanje je pomembno za stabilno zagotavljanje različnih oblik storitev in programov, namenjenih pomoči in podpori, ranljivim skupinam prebivalstva.

Mestna občina Maribor skrbi za ranljive skupine prebivalcev z različnimi storitvami in programi, ki jih izvajajo javni zavodi in nevladne organizacije s podporo Sektorja za zdravstvo in socialno varnost v okviru Urada za vzgojo, izobraževanje, zdravstveno, socialno varstvo in raziskovalno dejavnost. MOM uspešno izvaja zakonsko določene obveznosti lokalne skupnosti in (so)financira programe in storitve, ki zagotavljajo bolj kakovostno življenje prebivalcev in jim nudijo oporo pri reševanju vsakodnevnih izzivov, s katerimi se soočajo.

Strategija socialnega varstva Mestne občine Maribor 2024 – 2030 (v nadaljevanju: SSV Maribor) prispeva k uresničevanju Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2022 – 2030 (Ul. RS, št. 49/22), in sicer:

- zmanjšanju tveganja revščine in povečanju socialne vključenosti socialno ogroženih ljudi, ki živijo v ranljivih položajih in okoliščinah,
- izboljšanju razpoložljivosti in pestrosti ter zagotavljanju dostopnosti in dosegljivosti storitev ter programov,
- vzpostavljanju pogojev za delovanje in krepitev kakovosti ter razvoja na področju socialnega varstva, ozaveščanju in spremembi vedenja prebivalcev.

SSV Maribor je namenjena oblikovanju politike, ki zagotavlja okvirne pogoje družbene blaginje za vse prebivalce in oblikuje program ter ukrepe za preprečevanje in razreševanje socialne problematike z zagotavljanjem:

- usklajenega delovanja deležnikov na področju socialnega varstva,
- preglednosti financiranja programov socialnovarstvenih organizacij,
- razvoja novih oblik storitev in programov na področju socialnega varstva,
- informiranja in obveščanja ciljnih skupin in zainteresiranih javnosti,
- drugih, zakonsko določenih obveznosti.

Z aktivnostmi za pripravo dokumenta SSV je Mestna občina Maribor pričela oktobra 2022. S sklepom župana št. 1221-95/2022-8 je bila oblikovana delovna skupina strokovnjakov, ki so jo sestavljali predstavniki MOM, Odbora za socialo in zdravstvo MOM, Službe za razvojne projekte in investicije – Projektne pisarne, Centra za pomoč na domu, Sveta za starejše, Sveta za invalide, ZPM, CSD, NIJZ, ZRSZ in RRAPM.

Priprava SSV je potekala v več fazah:

Faza 1: Kvantitativni del raziskave (september – november 2022) je vključevala:

- nabor in izbor socioekonomskih kazalcev,
- kvantifikacijo organizacij, ki imajo status humanitarne organizacije na območju MOM,
- analizo sofinanciranih občinskih programov in nalog (pokritost vsebin in finančnih virov).

Faza 2: Kvalitativni del raziskave (december 2022 – september 2023) je vseboval:

- opredelitev ključnih deležnikov,
- izvedba intervjujev s ključnimi deležniki,
- priprava vprašalnikov za končne upravičence oz. prijavitelje (programski/razpisni),
- priprava in izvedba delavnic s socialnovarstvenimi organizacijami (za pripravo SWOT in razvojnih priložnosti; za pripravo ukrepov s kazalniki),
- izvedba mrežnega dogodka socialnovarstvenih organizacij.

Pri pripravi strateškega dokumenta so sodelovale tako javne kot nevladne organizacije s področja socialnega varstva; pri posameznih aktivnostih je sodelovalo več kot sto udeležencev.

Strateški dokument vključuje:

- ANALIZO STANJA (po posameznih področjih: prebivalstvo, trg delovne sile, revščina in socialna izključenost, stanovanjska problematika)
- Predstavitve vloge in oblik zagotavljanja socialnega varstva v MOM (socialni prejemki, pristojnosti in naloge MOM po Zakonu o socialnem varstvu; sofinancirani socialnovarstveni programi: dopolnilni, socialnovarstveni in humanitarni ter programi, namenjeni krepitvi zdravja)
- Razdelitev programov po izzivih cilinih skupin (revščina in brezdomstvo, dostojno staranje, otroci, mladostniki in mlade odrasle osebe; invalidi, duševno zdravje; ženske in otroci, žrtve nasilja; različne oblike zasvojenosti; migranti; romska skupnost; okviri pogoji za zdravje in zdravstvo)
- SWOT ANALIZO
- VIZIJO, NAČELA in STRATEŠKE CILJE TER UKREPE SSV MOM:
 Cilj 1: Zagotavljanje okvirnih pogojev za izvajanje socialnovarstvenih programov
 Cilj 2: Zmanjševanje tveganja revščine in povečanja socialne vključenosti ogroženih skupin, ki živijo v ranljivih okoliščinah
 Cilj 3: Zagotavljanje pogojev za kakovostno staranje
 Cilj 4: Opolnomočenje otrok, mladostnikov in mladih odraslih
 Cilj 5: Zagotavljanje enakih možnosti invalidnih oseb
 Cilj 6: Krepitev duševnega zdravja
 Cilj 7: Ničelna toleranca do nasilja
 Cilj 8: Zmanjševanje vseh oblik zasvojenosti
 Cilj 9: Uspešna lokalna migracijska politika
 Cilj 10: Zagotavljanje pravic romskega prebivalstva
 Cilj 11: Preventiva in razvoj infrastrukture primarnega zdravstva
- NAČINE IZVAJANJA SSV MOM 2030
- SPREMLJANJE IZVAJANJA SSV MOM 2030
- FINANČNI OKVIR

Razlogi za sprejem strategije so:

SSV Maribor je srednjeročni dokument, ki bo služil mestni upravi za pripravo proračuna na področju socialnega varstva in zdravstva v prihajajočih letih, za izkazovanje podpore izvajalcem področij socialnega varstva in zdravstva pri pridobivanju sredstev na državnih in EU razpisih, kakor tudi kot podlaga drugim strateškim odločitvam, ki vplivajo na socialni položaj prebivalcev in kvaliteto življenja v mestu. Dokument ima veljavnost do leta 2030 oz. do morebitne novelacije strategije ali sprejetja nove strategije.

Mestna občina Maribor
Univerzitetno mesto

STRATEGIJA SOCIALNEGA VARSTVA MESTNE OBČINE MARIBOR 2024 - 2030

Maribor, marec 2024

STRATEGIJA SOCIALNEGA VARSTVA MESTNE OBČINE MARIBOR 2024 – 2030

Naročnik:

Mestna občina Maribor
Odgovorna oseba na strani naročnika: Aleksander Saša Arsenovič
Vodja projekta na strani naročnika: Lilijana Zorko

Izdovalec:

Regionalna razvojna agencija za Podravje - Maribor
Odgovorna oseba na strani izvajalca: Nataša Ritonija direktorica
Priprava gradiva: dr. Amna Potočnik

Naziv dokumenta:

Strategija socialnega varstva Mestne občine Maribor 2024–2030

Datum:

Marec 2024

Delovna skupina za pripravo:

Lilijana Zorko, Alenka Iskra, dr. Luka Lubi, mag. Vesna Avgustinčič in mag. Jasmina Dolinšek, Mestna občina Maribor
mag. Barbara Žgajner, Center za pomoč na domu
Lidija Breznik, Svet za starejše
Alenka Gajšt, Svet za invalide
Božidar Raušl, Zveza prijateljev mladine
Simona Martinšek, Center za socialno delo
dr. Christos Oikonomidis in Anja Magajna, NIJZ – OE Maribor
mag. Mirjana Zgaga, Zavod RS za zaposlovanje
dr. Amna Potočnik, RRA Podravje – Maribor

KAZALO

1. UVOD	1
1.1 Vidiki in načela	1
1.2 Namen	1
1.3 Ključni strateški in razvojni dokumenti na lokalni, nacionalni in mednarodni ravni	2
1.3.1 Ključni dokumenti na lokalni ravni.....	2
1.3.2 Nacionalna raven	3
1.3.3 Ključni mednarodni dokumenti, ki so podlaga za oblikovanje SSV.....	6
1.4 Proces in metodologija	6
1.5 Ročnost in veljavnost Strategije socialnega varstva Maribor	7
2. PREDSTAVITEV OBMOČJA.....	7
2.1 Maribor središče Podravja in kohezijske regije Vzhodna Slovenija	7
2.2 Mestna občina Maribor v številkah	7
3. ANALIZA STANJA	9
3.1 Socioekonomski kazalniki	9
3.1.1 Prebivalstvo	10
3.1.2 Trg delovne sile.....	11
3.1.3 Revščina in socialna izključenost	13
3.1.4 Stanovanjska problematika	15
4. STORITVE IN PROGRAMI SOCIALNEGA VARSTVA	15
4.1 Center za socialno delo.....	20
5. ZNAČILNOSTI IN VLOGA SOCIALNEGA VARSTVA V MOM.....	23
5.1 Socialni prejemki.....	24
5.1.1 Denarni prejemki, ki jih zagotavlja država za prebivalce MOM.....	24
5.1.2 Subvencije in znižana plačila, ki jih zagotavljata lokalna skupnost in država	25
5.1.3 Druge socialnovarstvene pomoči v MOM	27
5.2 Pristojnosti in naloge MOM po Zakonu o socialnem varstvu	29
5.2.1 Pomoč družini na domu.....	29
5.2.2 Institucionalno varstvo odraslih	29
5.2.3 Rdeči križ.....	33
5.3 Sofinanciranje socialnovarstvenih programov	33
5.3.1 Dopolnilni socialnovarstveni programi	35
5.3.2 Socialnovarstveni in humanitarni programi	36
5.3.3 Sofinanciranje programov za krepitev zdravja	40
6. PROGRAMI, RAZVRŠČENI PO IZZIVIH CILJNIH SKUPIN	43
6.1 Revščina in brezdomstvo	43
6.2 Dostojno staranje.....	46
6.3 Otroci, mladostniki in mlade odrasle osebe	47
6.4 Oviranost	51
6.5 Duševno zdravje.....	53
6.6 Ženske in otroci, žrtve nasilja.....	56

6.7	Storitve in programi, namenjeni preprečevanju vseh vrst zasvojenosti.....	60
6.8	Storitve in programi, namenjeni migrantom	61
6.9	Romska skupnost.....	62
6.10	Okvirni pogoji za zdravje in zdravstvo	64
6.10.1	Življenje v skupnosti, kakovost okolja in posledice za zdravje	65
6.10.2	Zdravstveno stanje	67
6.10.3	Humanitarne organizacije	70
6.10.4	Izvajalci zdravstvene dejavnosti	71
7.	MEDNARODNO SODELOVANJE MOM V PROJEKTIH S PODROČJA SOCIALNEGA VARSTVA IN ZDRAVSTVA	72
8.	SWOT analiza na področju socialne varnosti in zdravja.....	75
9.	VIZIJA IN POSLANSTVO SSV Maribor 2030.....	76
10.	STRATEŠKI CILJI IN UKREPI SSV MOM 2030	76
	Cilj 1: Zagotavljanje okvirnih pogojev za izvajanje socialnovarstvenih programov	78
	Cilj 2: Zmanjševanje tveganja revščine in povečanja socialne vključenosti ogroženih skupin, ki živijo v ranljivih okoliščinah	79
	Cilj 3: Zagotavljanje pogojev za kakovostno staranje	81
	Cilj 4: Opolnomočenje otrok, mladostnikov in mladih odraslih.....	83
	Cilj 5: Zagotavljanje enakih možnosti invalidnih oseb	84
	Cilj 6: Krepitev duševnega zdravja	85
	Cilj 7: Ničelna toleranca do nasilja	87
	Cilj 8: Zmanjševanje vseh oblik zasvojenosti.....	88
	Cilj 9: Uspešna lokalna migracijska politika.....	89
	Cilj 10: Zagotavljanje pravic romskega prebivalstva	90
	Cilj 11: Preventiva in razvoj infrastrukture primarnega zdravstva.....	91
11.	PREDNOSTNI PROJEKTI ZA ZAGOTAVLJANJE SOCIALNE VARNOSTI V MOM DO 2030	91
12.	PRISPEVEK DOPOLNILNIH PROGRAMOV MOM K URESNIČEVANJU CILJEV ReNPSV22–30	92
13.	NAČIN IZVAJANJA UKREPOV	93
	13.1 Nacionalni programi	93
	13.2 Mestni programi	94
14.	VZPOSTAVITEV STRUKTUR ZA SPREMLJANJE IZVAJANJA SSV MOM 2030.....	95
15.	FINANČNI OKVIR	97
16.	LITERATURA IN VIRI.....	98
	PRILOGA A: SEZNAM ORGANIZACIJ, KI SO SE ODZVALE POVABILU MOM IN SOUSTVARJALE STRATEGIJO SOCIALNEGA VARSTVA V MOM	103

Kazalo tabel

Tabela 1: Statistični kazalci MOM.....	8
Tabela 2: Prebivalci in skupnost.....	9
Tabela 3: Delež prebivalcev starih 65 let ali več - 1. januar.....	10
Tabela 4: Indeks staranja prebivalcev po letih.....	10
Tabela 5: Prebivalstvo po starostnih skupinah na dan 1. 1. 2023.....	10
Tabela 6: Prihodki p.c., primerjava mestne občine.....	11
Tabela 7: Prihodki prebivalcev.....	12
Tabela 8: Delovno aktivno prebivalstvo, januar 2023.....	12
Tabela 9: Delovno aktivni invalidi (brez kmetov), januar 2023.....	12
Tabela 10: Registrirane brezposelne osebe po spolu, januar 2023.....	13
Tabela 11: Registrirane brezposelne osebe po starosti, januar 2023.....	13
Tabela 12: Registrirane brezposelne osebe po trajanju brezposelnosti, januar 2023.....	13
Tabela 13: Registrirane brezposelne osebe po izobrazbi, januar 2023.....	13
Tabela 14: Resna materialna in socialna prikrajšanost v letu 2021.....	14
Tabela 15: Število prisilcev in število oddanih neprofitnih stanovanj.....	15
Tabela 16: Socialni prejemki.....	27
Tabela 17: Domovi za starejše občane (DSO).....	30
Tabela 18: Dopolnilni programi, sofinancirani v letu 2023.....	35
Tabela 19: Socialnovarstveni in humanitarni programi v 2023.....	37
Tabela 20: Izbrani programi za krepitev zdravja v letu 2022.....	40
Tabela 20: Izvajalca presejalnega programa DORA.....	69
Tabela 21: Izvajalca presejalnega programa SVIT v MOM.....	69
Tabela 22: Izvajalci zdravstvene dejavnosti.....	71
Tabela 23: Izvajalec primarnega zdravstva v MOM.....	71
Tabela 24: SWOT analiza.....	75
Tabela 25: Področja in cilji SSV.....	77
Tabela 26: Kazalniki cilja 1 »Zagotavljanje okvirnih pogojev«.....	79
Tabela 27: Kazalniki cilja 2 »Zmanjšanje tveganja revščine in brezdomstva«.....	80
Tabela 28: Kazalniki cilja 3 »Kakovostno staranje«.....	82
Tabela 29: Kazalniki cilja 4 »Opolnomočenje otrok, mladostnikov in mladih odraslih«.....	83
Tabela 30: Kazalniki cilja 5 »Zagotavljanje enakih možnosti za invalidne osebe«.....	85
Tabela 31: Kazalniki cilja 6 »Zagotavljanje duševnega zdravja«.....	86
Tabela 32: Kazalniki cilja 7 »Ničelna toleranca do nasilja«.....	87
Tabela 33: Kazalniki cilja 8 »Zmanjšanje vseh oblik zasvojenosti«.....	88
Tabela 34: Kazalniki cilja 9 »Uspešna lokalna migracijska politika«.....	89
Tabela 35: Kazalniki cilja 10 »Zagotavljanje pravic romskega prebivalstva«.....	90
Tabela 36: Kazalniki cilja: »Zagotavljanje okvirnih pogojev za zdravje in primarno zdravstvo«.....	91
Tabela 37: Socialno varstvo in zdravstvo – odhodkovna plat proračuna v %.....	97
Tabela 38: Mednarodni projekti MOM na področju socialnega varstva in zdravja (stanje november 2023).....	97

Kazalo slik

Slika 1: Storitve socialnega varstva do 2030.....	18
Slika 2: Programi socialnega varstva do 2030.....	19
Slika 3: Logotip Strategije socialnega varstva MOM.....	96
Slika 4-9: Utrinki z delavnic SSV, 2023.....	103

Seznam kratic

APZ	aktivna politika zaposlovanja
BDP	bruto domači proizvod
CRP	Centralni register prebivalstva
CSD	Center za socialno delo
DAP	delovno aktivno prebivalstvo
DM	delovna mesta
EC (EK)	Evropska komisija
EKP	Evropska kohezijska politika
ESRR	Evropski sklad za regionalni razvoj
ESS	Evropski socialni sklad
EU	Evropska unija
FIHO	Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji
IoT	Internet of Things (Internet stvari)
IRO	Indeks razvojne ogroženosti
IRSSV	Inštitut RS za socialno varnost
JHMB	Javni holding Maribor
JMSS	javni medobčinski stanovanjski sklad
JZP	javno-zasebno partnerstvo
KRVS	kohezijska regija vzhodna Slovenija
KS	krajevna skupnost
LPK	Lokalni program za kulturo
LPM	Lokalni program za mladino
MČ	mestna četrt
MO	mestne občine
MOM	Mestna občina Maribor
MS	Mestni svet
NIJZ	Nacionalni inštitut za javno zdravje
NUTS	statistična klasifikacija teritorialnih enot
NVO	nevladne organizacije
OP	operativni program
ReNPSV22–30	Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2022–2030
RK	Rdeči križ
RRAPM	Regionalna razvojna agencija za Podravje - Maribor
RS	Republika Slovenija
SOUM	Skupna občinska uprava Maribor
SSV	Strategija socialnega varstva
SURS	Statistični urad Republike Slovenije
SWOT	Prednosti, slabosti, priložnosti in izzivi
TUS	Trajnostna urbana strategija
UVIZSVRD	Urad za vzgojo in izobraževanje, zdravstveno, socialno varstvo in raziskovalno dejavnost
VDC	Varstveno delovni centri
VEM	Vse na enem mestu (One-Stop-Shop)
ZD	zdravstveni dom
ZP	zdravstvena postaja

1. UVOD

Mestni program socialnega varstva dopolnjuje program socialnega varstva na nacionalnem nivoju in predstavlja sistem ukrepov, namenjenih preprečevanju in razreševanju socialne problematike posameznikov, družin in skupin prebivalstva, ki se zaradi različnih razlogov znajdejo v socialnih stiskah in težavah ali v težkih življenjskih položajih.

Strategija socialnega varstva Mestne občine Maribor 2030 je področni strateški dokument, ki dopolnjuje Trajnostno urbano strategijo Maribora do leta 2035, in je nadrejena področnima akcijskima načrtoma, kot sta Starosti prijazen Maribor, Akcijski načrt za izboljšanje položaja starejših v Mestni občini Maribor 2022 - 2027 (MOM, 2022) in Akcijski načrt za izboljšanje enakih možnosti za invalide v Mestni občini Maribor 2022 - 2027 (MOM, 2022). Strategija razvoja socialnega varstva je tako temeljni strateški dokument z izhodišči, usmeritvami ter cilji in aktivnostmi MOM na področju socialnega varstva in zdravja v naslednjih sedmih letih, od leta 2023 do leta 2030. Srednjeročno načrtovanje je pomembno za stabilno zagotavljanje različnih oblik storitev in programov, namenjenih pomoči in podpori, ranljivim skupinam prebivalstva.

Mestna občina Maribor skrbi za ranljive skupine prebivalcev z različnimi storitvami in programi, ki jih izvajajo javni zavodi in nevladne organizacije s podporo Sektorja za zdravstvo in socialno varnost v okviru Urada za vzgojo, izobraževanje, zdravstveno, socialno varstvo in raziskovalno dejavnost.

MOM uspešno izvaja zakonsko določene obveznosti lokalne skupnosti in (so)financira programe in storitve, ki zagotavljajo bolj kakovostno življenje prebivalcev in jim nudijo oporo pri reševanju vsakodnevnih izzivov, s katerimi se soočajo.

1.1 Vidiki in načela

Strategija socialnega varstva Mestne občine Maribor 2024 – 2030 (v nadaljevanju: SSV Maribor) bo prispevala k uresničevanju ReNPSV21-30¹, in sicer:

- zmanjšanju tveganja revščine in povečanju socialne vključenosti socialno ogroženih ljudi, ki živijo v ranljivih položajih in okoliščinah,
- izboljšanju razpoložljivosti in pestrosti ter zagotavljanju dostopnosti in dosegljivosti storitev ter programov,
- vzpostavljanju pogojev za delovanje in krepitev kakovosti ter razvoja na področju socialnega varstva in ozaveščanju prebivalcev o nujnosti sodelovanja v skupnosti.

1.2 Namen

SSV Maribor je namenjena oblikovanju politike, ki zagotavlja okvirne pogoje družbene blaginje za vse prebivalce in oblikuje program ter ukrepe za preprečevanje in razreševanje socialne problematike z zagotavljanjem:

- usklajenega delovanja deležnikov na področju socialnega varstva,
- preglednosti financiranja programov socialnovarstvenih organizacij,
- razvoja novih oblik storitev in programov na področju socialnega varstva,
- informiranja in obveščanja ciljnih skupin in zainteresiranih javnosti,

1 Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2022 – 2030 (Ul. RS, št. 49/22)

- drugih, zakonsko določenih obveznosti.

1.3 Ključni strateški in razvojni dokumenti na lokalni, nacionalni in mednarodni ravni

1.3.1 Ključni dokumenti na lokalni ravni

Mestni svet MOM je v letu 2022 sprejel **Starosti prijazen Maribor: Akcijski načrt za izboljšanje položaja starejših v Mestni občina Maribor 2022 – 2027**, ki opredeljuje področja in ukrepe za izboljšanje možnosti bivanja in vključevanja, razvrščene v šest bivanjskih področij:

- Zunanje površine in objekti;
- Prevoz;
- Bivanje;
- Družabno življenje;
- Spoštovanje in vključevanje v družbo ter politično in civilno udejstvovanje;
- Družbeno vključenje in zaposlitev.

Ob ključnih bivanjskih področjih izpostavlja tudi spremljanje izvajanja akcijskega načrta in poročanje o izvedenih ukrepih, vendar pa ne opredeli virov za izvedbo (finančni, kadrovski), prav tako pri posameznih ukrepih ni popolnoma razvidno, ali se nanašajo na splošno prebivalstvo ali na ciljno skupino starejših.

Mestni svet je v novembru 2017 sprejel tudi strokovne podlage za informiranje lokalne politike in ključnih deležnikov na področju staranja **Varstvo starejših v Mestni občini Maribor**, ki jih je pripravil Nacionalni inštitut za javno zdravje, OE Maribor in temelji na Strategiji dolgožive družbe, ki jo je sprejela Vlada RS. Oba dokumenta temeljita na zasnovi dolgožive družbe, to je aktivnega staranja, ki poudarja dejavnost in ustvarjalnost v vseh življenjskih obdobjih, skrb za zdravje ter medgeneracijsko sodelovanje in solidarnost. Na podlagi analize vprašalnika je NIJZ pripravil tudi predlog ukrepov, ki so podlaga za sprejemanje strokovnih in političnih odločitev ter umeščanje programov v MOM:

- zagotavljanje spodobnih pokojnin in socialnih prispevkov kar bo pripomoglo zmanjševanju revščine in naraščajoče izključenosti;
- poudarjati pomen vseživljenjskega učenja in izboljšati dosegljivost le-tega vsem zainteresiranim; zagotovitev pogojev za vključevanje starejših tako na trg dela (npr. mentorstva) kot tudi aktivno in dejavno v skupnost (civilno in politično udejstvovanje), spodbujati prostovoljstvo in socialno podjetništvo;
- podpiranje medgeneracijskega sodelovanja v skupnosti, predvsem skozi sofinanciranje NVO in društev; spodbujanje delodajalcev za izvajanje pred upokojitvenih dejavnosti posredno prek zagotavljanja pogojev za delo izvajalcem teh vsebin – Andragoški Zavod, PRIZMA 50+);
- izboljšanje dostopnosti in kakovosti primarne zdravstvene oskrbe, predvsem z večanjem števila družinskih zdravnikov in spodbujanjem skupnostnega pristopa;
- spodbujati udeležbo starejših v preventivne programe in programe krepitve zdravja, zlasti na področju duševnega zdravja (zagotovitev prostorov za delovanje posvetovalnic ...), in telesne dejavnosti; ustanovitev in vzdrževanje info točke (pri občini ali ustrezni organizaciji);
- prilagajanje grajenega prostora in infrastrukture rastočim potrebam starejših in s tem manjšanja pritiska na institucionalno oskrbo in večanje deleža oskrbe na domu;
- smiselno izboljšati zmogljivosti in kakovost storitev DSO ter zagotoviti širitev mreže v primeru nujnih potreb, sicer zagotavljati pogoje za čim daljše bivanje starejših v lastnem okolju;

- izboljšanje dostopnosti zdravstvene oskrbe na sekundarni in terciarni ravni, z večjim zaposlovanjem zdravstvenega kadra ter uporabo sodobne medicinske opreme, kar bi skupaj prispevalo h krajšanju čakalnih dob.

Mestna občina Maribor (v nadaljevanju MOM) je že v decembru 2010 pridobila listino »**Občina po meri invalidov**«. Mnoge ovire za invalide v MOM so bile z izvedenimi ukrepi odpravljene, mesto in meščani so postali invalidom prijaznejši. Kot nadaljevanje so invalidska društva in organizacije pripravili predloge za **Akcijski načrt 2022 – 2027**, ki ga je potrdil Mestni svet v letu 2022. Splošni cilj priprave in izvajanja Akcijskega načrta je doseči tako družbo, da bodo imeli vsi državljani enake možnosti. MOM je pri zastavljanju svojih ciljev upoštevala mednarodne in nacionalne smernice ter utrip lokalnega okolja, in kot ključne opredelila naslednje cilje:

- zagotavljati arhitekturno, komunikacijsko in informacijsko dostopnost in s tem krepiti enake možnosti samostojnega in neodvisnega življenja invalidov,
- osveščati javnost o potrebah invalidov in dvigovanje ravni zavesti o aktivni vlogi invalidov, njihovih pravic do izenačitve možnosti, in do zaščite pred diskriminacijo,
- zagotavljati podporo strokovno podpornih služb pri izvajanju in razvoju programov za vključevanje invalidov v vsa področja družbenega življenja,
- spodbujati medsebojno sodelovanje vseh služb in organizacij, ki pokrivajo življenje invalidov z namenom, da zagotovijo invalidom optimalne pogoje za enake možnosti za neodvisno življenje in vključevanje v družbene procese.

V Akcijskem načrtu so opredeljeni ukrepi, nosilci, viri financiranja in tudi ročnost, vendar žal niso opredeljeni višina sredstev in roki za izvedbo (večina ukrepov ima ročnost "trajna naloga" v skladu z razpoložljivimi finančnimi viri MOM). **Poročilo o izvajanju Akcijskega načrta za invalide** letno potrjuje Mestni svet.

1.3.2 Nacionalna raven

Pri pripravi **SSV Maribor** smo upoštevali zakonodajni okvir, ki je podlaga za izvajanje socialne varnosti na nacionalni in lokalni ravni. Usmeritve za delovanje in razvoj sistema socialnega varstva v Sloveniji so določene v **Resoluciji o nacionalnem programu socialnega varstva v določenem obdobju (ReNSPV 2021 – 2030)**, ki opredeljuje izhodišča za delovanje in razvoj sistema, cilje in področja ukrepov razvoja socialnega varstva, določa mrežo javne službe socialnovarstvenih storitev in javnih socialnovarstvenih programov ter opredeljuje način njihovega izvajanja in spremljanja ter odgovornosti posameznih deležnikov na različnih ravneh.

Splošni horizontalni cilji **ReNPSV 2021 – 2030** so: izboljšanje kakovosti življenja posameznikov in družin ter krepitev družbene povezanosti, medsebojne solidarnosti in socialne vključenosti vseh skupin prebivalstva.

Trije ključni cilji, ki jih resolucija zasleduje, so:

- zmanjšanje tveganja revščine in povečanje socialne vključenosti socialno ogroženih ljudi, ki živijo v ranljivih položajih in kontekstih,
- izboljšanje razpoložljivosti in pestrosti ter zagotavljanje dostopnosti in dosegljivosti storitev in programov,
- vzpostavljanje pogojev za delovanje in krepitev kakovosti ter razvoja na področju socialnega varstva.

Resolucija o nacionalnem planu zdravstvenega varstva 2016–2025 »Skupaj za družbo zdravja« (ReNPZV16–25) navaja ključne globalne izzive, s katerimi se soočamo tudi v Sloveniji in ki bodo pomembno vplivali na odločitve zdravstvene politike v prihodnosti: naraščanje bremena kroničnih bolezni in stanj ter

tistih, ki so odvisni od tuje pomoči; povečevanje neenakosti v zdravju; grožnje zdravju, ki jih predstavljajo nove nalezljive bolezni, odpornost mikrobov na zdravila in agensi iz okolja; finančna vzdržnost zdravstvenih sistemov; mobilnost pacientov. Ključni cilji, ki jih do leta 2025 opredeljuje resolucija so:

- boljše zdravje in blagostanje ter manj neenakosti v zdravju prebivalcev Slovenije,
- dostopen, uspešen in stabilen sistem zdravstvenega varstva, ki se učinkovito prilagaja potrebam prebivalstva,
- zadovoljni pacienti in izvajalci,
- večji prispevek zdravstva k razvoju Slovenije.

Z namenom, da bi:

- sedanji mladi in srednji generaciji zagotovili dohodkovno in materialno varnost po prehodu med starejše ter znanja in veščine za ta prehod;
- vsem zagotovili kakovostno staranje in starejšim čim večjo in dlje trajajočo neodvisnost in
- z medgeneracijskim sodelovanjem izkoristili ogromne zmožnosti znanja in izkušenj vseh generacij

je vlada sprejela **Strategijo dolgožive družbe**, ki je oblikovana na osnovi aktivnega staranja, ki poudarja aktivnost in ustvarjalnost v vseh življenjskih obdobjih, skrb za zdravje in medgeneracijsko sodelovanje ter solidarnost. To bo zagotovilo blaginjo in kakovostno življenje prebivalstva s poudarkom na medgeneracijskem sodelovanju ter zavedanju pomena kakovostnega staranja. Usmeritve izhajajo tudi iz zavedanja, da so človekove pravice enake za vse ljudi, ne glede na starost so oblikovane na štirih stebrih:

- trg dela in izobraževanje (prilagoditve na trgu dela, vključno z izobraževanjem in usposabljanjem, zagotavljanje zadostnega obsega delovne sile z neto priseljevanjem),
- samostojno, zdravo in varno življenje vseh generacij (sistemi socialne zaščite, dostopnost do zdravstvenih storitev in dolgotrajne oskrbe, skrb za zdravje, zmanjševanje neenakosti v zdravju),
- vključenost v družbo (medgeneracijsko sodelovanje, prostovoljstvo, uporaba IKT za komunikacijo, preprečevanje diskriminacije in nasilja v družbi, politično udejstvovanje),
- oblikovanje okolja za aktivnost v celotnem življenjskem obdobju (prilagoditve v gospodarstvu, bivalnih razmer in prometne ureditve s podporo IKT in tehnoloških rešitev) (UMAR, 2017).

S četrtem **Nacionalnim programom na področju prepovedanih drog za obdobje med leti 2023 in 2030 (ReNPPD22-30)** Slovenija uresničuje vizijo **Strategije razvoja Slovenije (SRS)**, da se »do leta 2050 vzpostavijo in nadgradijo programi za izboljšanje zdravja in socialne blaginje ljudi in s tem na ravni države ustvarijo zdravju naklonjene življenjske razmere ter pogoji za dostojno, vključujoče, mirno in varno življenje vseh prebivalcev Republike Slovenije«.

Na področju prepovedanih drog se namreč nadaljuje trend hiperprodukcije novih psihoaktivnih snovi, nastajajo nove tihotapske poti, delovanje organiziranih kriminalnih združb pa predstavlja vedno večja varnostna tveganja.

Stanje na področju drog narekuje širitev in specializacijo preventivnih in zdravstveno-socialnih programov. Tovrstnim izzivom Nacionalni program sledi tudi z vključevanjem novih področij, kot so alkohol, tobak, prometna varnost in nekemične oziroma vedenjske zasvojenosti. Med vsemi naštetimi je presečno področje preventiva, ki je v novem strateškem dokumentu deležna posebne pozornosti.

Nacionalni program je usmerjen v razvoj in krepitev programov psihosocialne obravnave uporabnikov drog, terapevtskih skupnosti ter programov celovitega okrevanja. Pri tem je posebnega pomena zmanjševanje socialne izključenosti med uporabniki in posvečanje ustrezne pozornosti posebej ranljivim skupinam, kot so denimo ženske uporabnice drog. Načrtovana je nadgradnja programov za uporabnike drog v zaporih, nadaljujejo se ukrepi in podpora programom za zmanjševanje števila okužb s HIV in hepatitisoma B in C ter za zmanjšanje števila smrtnih primerov zaradi predoziranja. Krepijo se tudi dejavnosti države v boju proti

organiziranemu kriminalu, preprodaji prepovedanih drog in proti drugim s tem, povezanim oblikam kriminala.

Junija 2023 je vlada sprejela **Strategijo obvladovanja demence do leta 2030**. Demenca sodi med največje izzive dolgožive družbe in je posledica degenerativnih, žilnih, vnetnih ali drugih bolezni možganov. Te se pri posamezniku razvijajo postopno. Natančna in zgodnja diagnoza omogoča izbiro ustreznega terapijskega pristopa, napoved prognoze bolezni in učinkovito post diagnostično obravnavo. Poleg tega osebi z demenco in njenim svojcem olajša spoprijemanje z boleznijo ter omogoči načrtovanje prihodnosti. Obravnavanje področja demence presega izključno zdravstveno področje, za njeno obvladovanje je pomemben interdisciplinarni pristop in medsektorsko sodelovanje, kar bo odslej omogočeno ravno na osnovi sprejetega dokumenta. Strategija opredeljuje naslednje cilje:

- Spodbujanje različnih preventivnih programov za zmanjševanje dejavnikov tveganja ter za ohranjanje in krepitev zdravja;
- Diagnosticiranje zgodnjih faz nevrokognitivnih motenj;
- Izboljšanje dostopnosti do učinkovitih zdravstvenih obravnav ter zdravljenja;
- Zmanjševanje stigme;
- Izobraževanje poklicnih skupin na področju obvladovanja demence;
- Zbiranje podatkov in spodbujanje raziskav o demenci;
- Izboljšanje dostopnosti do ustrezne post diagnostične obravnave, kar vključuje dolgotrajno obravnavo, paliativno oskrbo, socialne storitve ter podporo družinam ali skrbnikom;
- Uvedba posebnega registra, ki bo poleg podatkov s področja zdravstva vseboval tudi podatke s področja socialnega varstva in druge podatke za učinkovito načrtovanje ter izvajanje ukrepov za obvladovanje demence.

Eden od ciljev Strategije je tudi vzpostavitev Nacionalnega centra za demenco, ki bo skrbel za strokovni razvoj področja, kakovost storitev in izboljšanje poklicnih kompetenc izvajalcev. Prav tako bo spodbujal in izvajal raziskovalno delo ter druge dejavnosti za obvladovanje demence in bdel nad izvajanjem Strategije. Vzpostavljen bo tudi sistem obveščanja in svetovanja za podporo osebam z demenco, svojcem ali oskrbovalcem.

Namen **Akcijskega programa za invalide 2022 – 2030** je v Republiki Sloveniji spodbujati, varovati in zagotavljati polnopravno in enakovredno uživanje človekovih pravic invalidov in spodbujati spoštovanje njihovega dostojanstva. Program obsega trinajst temeljnih ciljev s skupaj 120. ukrepi, ki celovito urejajo vsa področja življenja invalidov.

Cilji Akcijskega programa za invalide 2022 - 2030:

- CILJ 1: ozaveščanje in informiranje;
- CILJ 2: bivanje in vključevanje;
- CILJ 3: dostopnost;
- CILJ 4: vzgoja in izobraževanje;
- CILJ 5: delo in zaposlovanje;
- CILJ 6: finančno-socialna varnost;
- CILJ 7: zdravje in zdravstveno varstvo;
- CILJ 8: kulturno udejstvovanje;
- CILJ 9: šport in prostočasne dejavnosti;
- CILJ 10: versko in duhovno življenje;
- CILJ 11: samoorganiziranje invalidov;
- CILJ 12: nasilje in diskriminacija;

- CILJ 13: staranje z invalidnostjo.

1.3.3 Ključni mednarodni dokumenti, ki so podlaga za oblikovanje SSV

Septembra 2015 so članice Organizacije združenih narodov (OZN) soglasno sprejele **Agendo 2030 za trajnostni razvoj** (Agenda 2030), ki predstavlja mednarodni dogovor za odpravo revščine, zmanjševanje neenakosti, zagotovitev napredka ter zaščito okolja za sedanje in prihodnje generacije. Agenda 2030 zasleduje 17 trajnostnih ciljev, med katerimi so tudi odprava vseh oblik revščine, enakost spolov, zdravo življenje in spodbujanje dobrega počutja.

Evropska unija (v nadaljevanju: EU) je konec leta 2017 sprejela **Evropski steber socialnih pravic**, ki opredeljuje 20 načel in pravic, razdeljenih v tri skupine: enake možnosti in dostop do trga dela, pošteni delovni pogoji ter socialna zaščita in vključevanje. Marca 2021 je Evropska komisija (v nadaljevanju: EK) predstavila Akcijski načrt za evropski steber socialnih pravic, ki določa ukrepe za nadaljnje izvajanje načel evropskega stebra socialnih pravic.

Trije krovni cilji EU do leta 2030 so:

- 75 % zaposlenost ljudi, starih med 20 in 64 let,
- vsaj 60 % odraslih ljudi se vsako leto udeleži usposabljanj,
- vsaj 15 milijonov manj revnih in socialno izključenih prebivalcev.

Evropski steber socialnih pravic, vključno z akcijskim načrtom je z obdobjem 2021 – 2027 postal del evropske kohezijske politike.

Konvencija ZN o pravicah invalidov je zgodovinsko pomembna, saj je prvi pravno zavezujoč instrument OZN s področja varstva pravic in dostojanstva invalidov, ki zagotavlja uveljavljanje človekovih pravic, načela enakih možnosti in enake obravnave ter preprečevanje diskriminacije invalidov.

Posebno pozornost namenja položaju invalidnih žensk in invalidnih otrok, poleg tega pa tudi pravicam do dostopnosti, enakosti pred zakonom, varovanju osebne integritete, samostojnega življenja in vključenosti v skupnost, spoštovanju zasebnosti, izobraževanju, zdravju, usposabljanju in rehabilitaciji, delu in zaposlitvi, ustrezni življenjski ravni in socialni varnosti, sodelovanju v političnem in javnem življenju itd.

Resolucija Evropskega parlamenta z dne 7. julija 2021 Stara celina se stara – možnosti in izzivi politik na področju staranja po letu 2020 (2020/2008(INI)) poziva države članice, naj bolje priznajo vrednost neformalne oskrbe, izboljšajo socialno zaščito in različne oblike podpore za negovalce, zagotovijo strokovno podporo, usposabljanje in svetovanje vrstnikov za negovalce ter v sodelovanju s socialnimi partnerji uvedejo različne oblike občasnega razbremenilnega dopusta za družinske člane, ki skrbijo za starejše osebe. Resolucija nadalje poziva Evropsko komisijo, naj sprejme strategijo EU za negovalce.

1.4 Proces in metodologija

Dejavnosti za pripravo dokumenta SSV Maribor so se začele v oktobru 2022 s **sklepom župana št. 1221-95/2022-8**, s katerim je bila imenovana delovna skupina, ki se je sestajala z namenom usmerjanja priprave strateškega dokumenta.

Priprava SSV je potekala v več fazah:

Faza 1: Kvantitativni del raziskave (september – november 2022) je vključevala:

- nabor in izbor socioekonomskih kazalcev,
- kvantifikacijo organizacij, ki imajo status humanitarne organizacije na območju MOM,
- analizo sofinanciranih občinskih programov in nalog (pokritost vsebin in finančnih virov).

Faza 2: Kvalitativni del raziskave (december 2022 – september 2023) je vseboval:

- opredelitev ključnih deležnikov,
- izvedba intervjujev s ključnimi deležniki,
- priprava vprašalnikov za končne upravičence oz. prijavitelje (programski/razpisni),
- priprava in izvedba delavnic s socialnovarstvenimi organizacijami (za pripravo SWOT in razvojnih priložnosti; za pripravo ukrepov s kazalniki),
- izvedba mrežnega dogodka socialnovarstvenih organizacij.

1.5 Ročnost in veljavnost Strategije socialnega varstva Maribor

SSV Maribor je srednjeročni dokument, ki bo služil mestni upravi za pripravo proračuna na področju sociale in zdravstva v prihajajočih letih. Strategija dopolnjuje TUS Maribor 2035, ki je krovni razvojni dokument MOM do leta 2035.

Dokument ima veljavnost do leta 2030 oz. do morebitne novelacije strategije ali sprejetja nove strategije.

2. PREDSTAVITEV OBMOČJA

2.1 Maribor središče Podravja in kohezijske regije Vzhodna Slovenija

Maribor je urbano naselje, ki je gospodarsko, družbeno, univerzitetno in kulturno središče Podravske regije. Kot drugo največje mesto v Sloveniji po številu prebivalcev je središče, tako Podravske regije kot vzhodne kohezijske regije. Leži na presečišču dveh naravnih poti, ki sta bili ključni za razvoj mesta: prva je reka Drava, ki deli mesto na severni in južni del. Ta je že v zgodnjih fazah razvoja predstavljala pomembno prometno povezavo med Panonsko nižino in predalpskim svetom. Druga, poldnevniška smer je prehodna pot čez Dravo iz Graške proti Celjski kotlini in predstavlja povezavo med Dunajem in Jadranskim morjem.

V skladu z osnutkom Strategije prostorskega razvoja Slovenije 2050 je Maribor opredeljen kot središče I. ravni, saj nudi javne storitve najvišjega ranga s področja izobraževanja, kulture, sodstva in uprave. S tem je Maribor tudi intenzivno povezan s svojo širšo okolico. V Maribor tako dnevno gravitirajo predvsem okoliške lokalne skupnosti.

2.2 Mestna občina Maribor v številkah

SSV Maribor vključuje celotno mestno občino, ki jo sestavlja 32 naselij: Bresternica, Celestrina, Dogoše, Gaj nad Mariborom, Grušova, Hrastje, Hrenca, Jelovec, Kamnica, Laznica, Limbuš, Malečnik, Maribor, Meljski Hrib, Metava, Nebova, Pekel, Pekre, Počehova, Razvanje, Ribniško selo, Rošpoh - del, Ruperče, Šober, Srednje, Trčova, Vinarje, Vodole, Vrhov Dol, Za Kalvarijo, Zgornji Slemen - del, Zrkovci.

Z upravnega vidika je MOM razdeljena na 6 krajevnih skupnosti: Bresternica - Gaj, Kamnica, Limbuš, Malečnik - Ruperče, Pekre, Razvanje in 11 mestnih četrti: Brezje - Dogoše - Zrkovce, Center, Ivan Cankar, Koroška vrata, Magdalena, Nova vas, Pobrežje, Radvanje, Studenci, Tabor, Tezno.

Leta 2022 je imela občina 112.564 prebivalcev ter z gostoto poselitve 763 prebivalcev/km², presega podravsko povprečje s 151,1 prebivalca/km² in slovensko povprečje s 104 prebivalca/km² (SURS, 2022).

V tabeli 1 v nadaljevanju predstavljamo nabor osnovnih statističnih podatkov, ki se nanašajo na MOM, in sicer primerjalno za leti 2015 in 2021.

Tabela 1: Statistični kazalci MOM

Kazalec	2015	2021
Površina (km ²) - 1. januar	148	148
Število prebivalcev - 1. januar	112325	111832
Število moških - 1. januar	55092	54895
Število žensk - 1. januar	57233	56937
Delež prebivalcev starih 0 do 14 let - 1. januar	11,8	12,0
Delež prebivalcev, starih 15 do 64 let - 1. januar	67,4	66,7
Delež prebivalcev starih 65 let ali več - 1. januar	20,8	21,3
Gostota naseljenosti - 1. januar	762	758
Naravni prirast	-393	-266
Skupni prirast	-509	-749
Umrli (na 1.000 prebivalcev)	12,0	11,5
Naravni prirast (na 1.000 prebivalcev)	-3,5	-2,4
Skupni prirast (na 1.000 prebivalcev)	-4,6	-6,8
Povprečna starost prebivalcev - 1. januar	44,5	44,7
Indeks staranja - 1. januar	176,5	178,2
Indeks staranja za moške - 1. januar	136,5	140,8
Indeks staranja za ženske - 1. januar	218,6	217,2
Število vrtcev	42	45
Število otrok v vrtcih (po izvajalcu predšolske vzgoje)	4126	4155
Vključenost otrok v vrtce (% med vsemi otroki, starimi 1-5)	78	74
Število šol	25	26
Število učencev v osnovnih šolah	7985	8216
Število dijakov (po prebivališču)	3032	2965
Število študentov (po prebivališču)	3634	3522
Število delovno aktivnih prebivalcev (po prebivališču)	38105	38471
Število delovno aktivnih prebivalcev (po delovnem mestu)	56164	56427
Število zaposlenih oseb (po delovnem mestu)	52460	52743
Število samozaposlenih oseb (po delovnem mestu)	3703	3684
Stopnja delovne aktivnosti (%)	50,8	52,4
Povprečna mesečna bruto plača na zaposleno osebo (EUR)	1497,32	1525,64
Povprečna mesečna bruto plača (indeks, SI=100)	96,2	96,3
Število podjetij	10969	11084
Število stanovanj - 1. januar	52315	52893
Število stanovanj (na 1.000 prebivalcev)	466	465
Število osebnih avtomobilov - 31. december	51871	52588
Število osebnih avtomobilov (na 1.000 prebivalcev) - 31. december	464	473
Povprečna starost osebnih avtomobilov (leta) - 31. december	9,6	9,8

*Vir: SURS, MOM

3. ANALIZA STANJA

3.1 Socioekonomski kazalniki

Kazalniki razvitosti občin (KRO) prikazujejo razlike v stopnji razvitosti, upoštevani so tako ekonomski dejavniki (dodana vrednost, dohodnina), socialni kazalniki (indeks staranja, brezposelnost), kot tudi kulturni vidik (kulturni spomeniki) in naravne danosti. Kazalnik zaobjame različne vidike občinskega delovanja in bivanja ter delno že sam pojasnjuje nekatere dejavnike, ki vplivajo na zdravje prebivalcev. Po kazalniku razvitosti občin so med mestnimi občinami najmanj razvite Maribor, Ptuj in Murska Sobota, najbolj pa Novo mesto, Ljubljana, Celje in Kranj. Pozitivni prirast prebivalstva imajo Slovenj Gradec, Novo mesto in Koper, najvišji negativni prirast pa Maribor, Celje in Kranj. Selitve so usmerjene v regije z boljšimi ekonomskimi možnostmi, priseljevanje delovno aktivne populacije na določeno območje pomeni izboljšanje razvojnih in demografskih potencialov območja, ki se posledično odražajo v zdravju populacije. Hkrati priseljevanje iz drugih kulturnih okoljih predstavlja nove izzive za zdravstveni sistem in terja prilagoditve pristopov k izboljševanju življenjskega sloga.

Po odstotku prebivalstva, starega 80 let, in več, med mestnimi občinami izstopajo Ptuj, Murska Sobota, Maribor in Nova Gorica. Prebivalstvo Slovenije že več kot desetletje spada med stara prebivalstva, negativne posledice so naraščanje števila poškodb okončin, vnetne in degenerativne bolezni sklepov ter bolezni in poškodbe hrbtenice, kar povečuje potrebe po dolgotrajni oskrbi oziroma domski oskrbi ter posledično vpliva na rast stroškov v zdravstvenem sistemu.

Ptuj in Maribor imata najnižji delež osnovno izobraženih odraslih. Prebivalci z višjo izobrazbo imajo možnost varnejše zaposlitve, opravljanje dela z večjim ugledom, večjo avtonomijo pri delu in višji dohodek. Izobrazba omogoča večji nadzor nad življenjem, bolj učinkovito reševanje različnih življenjskih izzivov in učinkovitejšo skrb za lastno zdravje. Ljudje s slabšimi socioekonomskimi pogoji umirajo prej, živijo dlje časa z oviranostjo, med njimi so bolj razširjeni dejavniki tveganja, kot so: kajenje, alkohol, nezdrave prehranjevalne in gibalne navade ipd.

Po stopnji delovne aktivnosti, ki je ključni socialni kazalnik analitičnega preučevanja razvoja na trgu dela, je Maribor na zadnjem mestu med vsemi slovenskimi mestnimi občinami. Za posameznika redno delo predstavlja gotovost za prihodnost in s tem večjo samozavest pri življenjskih odločitvah, ki zadevajo eksistenco in ustvarjanje družine, kar se odraža tudi na zdravstvenem stanju. Gmotno stanje velikokrat posredno in neposredno vpliva na možnost za zdrav življenjski slog. Izguba redne zaposlitve se odraža tudi na samozavesti in s tem posredno vpliva na večje tveganje za pojav dušnih bolezni, predvsem motenj razpoloženja.

Tabela 2: Prebivalci in skupnost

Država/Mestne občine	Razvitost občine (relativno število, povprečje za Slovenijo je 1)	Prirast prebivalstva (%)	Starejše prebivalstvo (nad 80 let), % od vseh prebivalcev	Osnovno izobraženi odrasli (OŠ ali manj, 25-64 let) v %	Stopnja delovne aktivnosti (15-64 let) v %
SLOVENIJA	1,0	-0,9	5,5	12,7	66,1
Celje	1,2	-7,2	5,7	12,7	68,3
Koper	1,1	3,2	5,8	12,5	66,8
Kranj	1,2	-8,6	5,6	14,3	69,7
Krško	1,1	-3,6	5,5	16,1	67,3

Ljubljana	1,2	-5,1	5,8	10,4	64,8
Maribor	1,0	-6,9	6,3	9,6	58,0
Murska Sobota	1,0	-4,3	6,1	13,3	59,3
Nova Gorica	1,1	-0,8	7,2	13,6	67,9
Novo mesto	1,3	5,1	5,2	13,4	69,4
Ptuj	1,0	-4,2	6,0	9,2	65,5
Slovenj Gradec	1,1	6,7	5,0	12,5	67,7
Velenje	1,1	-6,0	4,1	16,0	66,3

Vir: NIJZ, 2023

3.1.1 Prebivalstvo

Mesto Maribor med večjimi slovenskimi mesti že od leta 1981 izkazuje neugodno starostno sestavo prebivalstva. Izstopa z najmanjšim deležem mladega prebivalstva (v starosti 0–14 let), najvišjim deležem starega prebivalstva (v starosti 65 let in več) in posledično najvišjim indeksom staranja in povprečno starostjo prebivalstva.

Na začetku leta je 2023 je bilo v Mariboru 23,6 % prebivalcev starih 65 ali več let, starejših od 85 let pa 3,17 %, kar je več od povprečja v Sloveniji. Število starejših prebivalcev se je v zadnjih petih letih povečalo iz 22,7 % na 23,6 %. Odstotek prebivalcev, starih 0 - 14 let, je na dan 1. 1. 2023 znašal zgolj 12,66 %.

Tabela 3: Delež prebivalcev starih 65 let ali več - 1. januar

Leto	2019	2020	2021	2022	2023
Maribor	22,7	23,0	21,3	23,3	23,6

Vir: SURS, 2023

Čeprav se indeks staranja prebivalcev v povprečju v Sloveniji povečuje hitreje kot v Mariboru, je ta 1. 1. 2023 dosegel že 186,4 %, kar pomeni, da je bilo v MOM na 100 oseb, starih od 0 - 14 let kar 186 oseb, starih 65 let ali več.

Tabela 4: Indeks staranja prebivalcev po letih

Leto	2018	2019	2020	2021	2022	2023
SLOVENIJA	129,2	131,7	134,3	137,1	139,9	142,9
Maribor	178,5	179,8	180,9	178,2	183,8	186,4

Vir: SURS, 2023

Primerjava med starostnimi skupinami v Sloveniji in v Mariboru kaže na razliko predvsem pri populaciji med 0 in 14 let, kjer ima Maribor nižji odstotek od povprečja, in pri skupini 65+, kjer ima višji odstotek od povprečja na dan 1. 1. 2023.

Tabela 5: Prebivalstvo po starostnih skupinah na dan 1. 1. 2023

Starostne skupine	SLOVENIJA	Odstotek	Maribor	Odstotek
0-14	317.531	15	14.309	12,66
15-24	201.195	9,5	12.197	10,79
25-34	238.020	11,24	12.949	11,46

35-64	906.518	42,82	46.868	41,48
65+	453.708	21,43	26.677	23,61
Skupaj	2.116.972	100,00	113.000	100,00

Vir: SURS, 2023

Prebivalstvo: število, naravni in skupni prirast, povprečna starost prebivalcev, indeks staranja, odstotek otrok v vrtcih, število učencev, dijakov, študentov in diplomantov v MOM in v Sloveniji (SI) v letu 2022 oziroma 2023:

- Število prebivalcev na dan 1. 1. 2022: 113.034 prebivalcev, od tega 56.482 žensk; na dan 1. 1. 2023: 113.000 prebivalcev, od tega 56.584 žensk;
- Naravni prirast v 2022 (na 1.000 prebivalcev): negativen -5,0 (SI: -2,3), skupni prirast (na 1.000 prebivalcev): -0,2(SI: 4,6);
- Povprečna starost na dan 1.1. 2022: 45 let (SI: 43,8), na dan 1. 1. 2023: 45,2 (SI: 44,0);
- Indeks staranja na dan 1.1. 2022: 183,8 (SI: 139,9), na 100 oseb starih med 0-14 let jih je 183 starejših od 65 let; indeks staranja na dan 1.1. 2023: 186,4 (SI: 142,9);
- Delež prebivalcev starih 65 let ali več na dan 1.1.2022: 23,3 % (SI 21,2 %) in 1.1.2023: 23,61 % (SI 21,4 %);
- 76 % otrok (1-5 let) vključenih v vrtec (SI: 81 %);
- V letu 2022 je bilo v OŠ vključenih 9482 učencev; mariborskih dijakov je bilo 3227; na 1.000 prebivalcev je bilo 28 študentov in 6 diplomantov (SI: 38 študentov in 8 diplomantov);
- 23.789 oseb je decembra 2022 prejelo starostno in ali delno pokojnino, ki je bila nižja od slovenskega povprečja in je znašala v povprečju 904,28 EUR bruto;
- Invalidsko pokojnino je decembra 2022 prejelo 2.573 oseb, starih povprečno 70,9 let, bruto pokojnina je znašala 701,79 EUR;
- Družinsko ali vdovsko pokojnino je decembra 2022 prejelo 2.879 oseb, povprečno starih 68,2 let, bruto pokojnina je bila višja od slovenskega povprečja in je znašala 695,25 EUR.

Vir: SURS in ZPIZ Slovenije: <https://www.zpiz.si/cms/content2019/1statistini-podatki>

Analize kažejo, da je k zmanjšanju števila prebivalstva okoli 30 % prispevalo negativno naravno gibanje, okoli 70 % pa negativno selitveno gibanje. Selila se je predvsem mlajša in srednja aktivna generacija, kar je še zmanjšalo rodnost v mestu.

3.1.2 Trg delovne sile

Zaradi v povprečju starejšega prebivalstva na eni ter večjega števila šolajočega prebivalstva na drugi strani ima mesto Maribor najnižji delež aktivnega prebivalstva med večjimi mesti v Sloveniji. Po indeksu delovne migracije je MOM izrazito delovna občina. Po povprečnem bruto prihodku na prebivalca se je Maribor v letu 2021 umestil na rep med vsemi mestnimi občinami s 13.888 EUR/leto, povprečno nižji dohodek iz dela je imela samo še Murska Sobota. V letu 2022 je Maribor po povprečni mesečni neto plači (indeks, SI=100) dosegel 95,3 % slovenskega povprečja.

Tabela 6: Prihodki p.c., primerjava mestne občine

Povprečno na prebivalca, bruto (EUR) v l. 2021	Bruto prejeti dohodek - SKUPAJ	Dohodek iz dela	Pokojnine	Starševska nadomestila, družinski in socialni prejemki	Dohodek iz premoženja, kapitala in drugi prejemki
Ljubljana	16410,06	12078,74	2706,48	747,26	877,57
Novo mesto	16284,03	12333,88	2592,62	768,68	588,85
Kranj	15061,86	11394,42	2598,94	683,63	384,88

Slovenj Gradec	14741,10	11068,41	2671,88	724,94	275,87
SLOVENIJA	14663,73	10890,67	2595,60	731,81	445,64
Koper/Capodistria	14613,43	10874,27	2572,83	679,92	486,41
Ptuj	14534,91	10805,00	2656,30	742,03	331,57
Celje	14461,54	10565,20	2702,38	827,32	366,64
Krško	14367,01	10774,86	2497,47	783,32	311,37
Velenje	14302,85	10436,14	2951,50	739,39	175,82
Nova Gorica	14189,22	10129,47	3086,29	602,84	370,63
Murska Sobota	14136,81	9415,89	3243,96	z	z
Maribor	13888,43	9985,64	2728,20	789,67	384,92

Vir: SURS, 2023

Tabela 7: Prihodki prebivalcev

Povprečno na prebivalca, bruto, Maribor, 2021	Dohodek iz dela	Pokojnine	Starševska nadomestila, družinski in socialni prejemki	Dohodek iz premoženja, kapitala in drugi prejemki
EUR	9985,64	2728,20	789,67	384,92
Odstotek	71,9	19,6	5,7	2,8

Vir: SURS, 2023

Delovna aktivnost, povprečna mesečna plača, podjetja in prihodki, dohodkovna plat, mobilnost delovne sile, brezposelnost v letu 2022 v MOM in Sloveniji (SI):

- Stopnja delovne aktivnosti (%): 60,8 % (SI: 68,6 %);
- Povprečna mesečna bruto plača: 94,9 (SI=100);
- Povprečna mesečna neto plača: 95,3 (SI=100);
- Število podjetij: 12.499 (SI: 221.483);
- BDP p.c.: 71,9 % dohodek iz dela; 19,6 % pokojnine; 5,7 % starševska nadomestila, družinski in socialni prejemki; 2,8 % dohodek iz premoženja, kapitala in drugi prejemki;
- Število delovno aktivnih prebivalcev (po prebivališču): 43.760, število delovno aktivnih prebivalcev (po delovnem mestu): 63.105; število zaposlenih oseb (po delovnem mestu): 58.982; število samozaposlenih: 4.124;
- Od 2015 se brezposelnost postopno zmanjšuje; december 2021: 5.116 registrirano brezposelnih oseb, od tega 53 % dolgotrajno brezposelnih (največ z OŠ izobrazbo ali manj ter starejših od 50 let);
- Denarna nadomestila (Urad za delo MB): marec 2020: 2.122 oseb, december 2021: 986 oseb (19,3 %);
- Registrirani brezposelni in APZ: vključenih 1.406 oseb konec 2021.

Vir: SURS, 2023; CSD OS Maribor, 2022.

Tabela 8: Delovno aktivno prebivalstvo, januar 2023

Država/občina	Stopnja delovne aktivnosti	Stopnja delovne aktivnosti za moške	Stopnja delovne aktivnosti za ženske
Slovenija	68,6	72,4	64,4
Maribor	60,8	64,8	56,2

Vir: SURS, 2023

Tabela 9: Delovno aktivni invalidi (brez kmetov), januar 2023

Država/občina	Spol - SKUPAJ	Moški	Ženske

SLOVENIJA	35510	17165	18345
Maribor	2621	1239	1382

Vir: SURS, 2023

Tabela 10: Registrirane brezposelne osebe po spolu, januar 2023

Občina	moški	ženske	Skupaj
Maribor	2.107	2.060	4.167

Vir: ZRSZ OS Maribor

Tabela 11: Registrirane brezposelne osebe po starosti, januar 2023

Občina/Starostne skupine	15-24 let	25-29 let	30-39 let	40-49 let	50-54 let	55 let ali več	Skupaj
Maribor	336	415	855	907	443	1.211	4.167

Vir: ZRSZ OS Maribor

Tabela 12: Registrirane brezposelne osebe po trajanju brezposelnosti, januar 2023

Občina	do 2 mes.	3-5 mes.	6-8 mes.	9-11 mes.	12 - 23 mes.	24-35 mes.	36 mes. ali več	Skupaj
Maribor	1.042	535	277	193	495	346	1.279	4.167

Vir: ZRSZ OS Maribor

Tabela 13: Registrirane brezposelne osebe po izobrazbi, januar 2023

Občina/izobrazba	OŠ ali manj	nižje, srednje poklicno izob.	srednje tehniško, strokovno, splošno izob.	Visokošolsko izob. prve, druge, tretje stopnje	Skupaj
Maribor	1.256	1.008	1.100	803	4.167

Vir: ZRSZ OS Maribor

Število brezposelnih se je po 2015 postopno zmanjševalo. Januarja 2023 je bilo registrirano brezposelnih 4.167 oseb, od tega 2.060 žensk. Največ jih je bilo v starostni skupini 55 ali več let. V opazovanem mesecu je bilo dolgotrajno brezposelnih (36 mesecev ali več) 1.279 oseb, relativno visok je bil delež brezposelnih do dveh mesecev. Po stopnji izobrazbe najmočnejšo skupino predstavljajo osebe, ki imajo osnovno šolo ali manj.

3.1.3 Revščina in socialna izključenost

Na Vrhu Organizacije združenih narodov o trajnostnem razvoju je bila septembra 2015 sprejeta Agenda 2030 za trajnostni razvoj. Ta uravnoteženo združuje tri razsežnosti trajnostnega razvoja – ekonomsko, socialno in okoljsko – in jih prepleta med 17 cilji trajnostnega razvoja («Sustainable Development Goals – SDGs»). Agenda 2030 je univerzalna; njene cilje bo treba doseči do leta 2030 in jih bodo morale uresničiti vse države sveta.

Cilj 1 je namenjen odpravi vseh oblik revščine povsod po svetu. V EU s kazalniki spremljamo in merimo predvsem napredek v zmanjševanju večdimenzionalne revščine in v zagotavljanju razmer, v katerih bodo državljanji EU lahko izpolnjevali osnovne potrebe. V Sloveniji stopnjo tveganja socialne izključenosti in revščine ter resne materialne in socialne prikrajšanosti merimo na nivoju države in na nivoju kohezijskih in

statističnih regij. Stopnja zelo nizke delovne intenzivnosti in preobremenjenosti s stanovanjskimi stroški ter delež prebivalstva, ki ima v stanovanjih težave s streho, ki pušča, z vlažnimi stenami/temelji/tlemi ali s trhlimi okenskimi okvirji/tlemi merimo zgolj na nivoju države.

Stopnja tveganja socialne izključenosti je v Vzhodni Sloveniji (14,5 %) višja kot v Zahodni Sloveniji (12,1 %). V vzhodni kohezijski regiji je tveganju socialne izključenosti izpostavljeno 152.000 oseb, od tega v Podravju 49.000 oseb ali 16 % vseh prebivalcev, ki živijo bodisi pod pragom tveganja revščine ali so resno materialno in socialno prikrajšane ali živijo v gospodinjstvih z zelo nizko delovno intenzivnostjo.

Stopnji tveganja revščine je bilo v letu 2022 v Sloveniji izpostavljeno 12,1 % prebivalcev, ki živijo v gospodinjstvih, katerih ekvivalentni razpoložljivi dohodek je po socialnih transferjih še vedno nižji od praga tveganja revščine. V Vzhodni Sloveniji je bila stopnja tveganja revščine 13,2 % oziroma 138.000 oseb je živel pod pragom tveganja revščine. Stopnja tveganja revščine v Zahodni Sloveniji, kjer je bila v letu 2022 10,9 %. V statistični regiji Podravje je stopnja tveganja revščine 14,1 %.

Tabela 14: Resna materialna in socialna prikrajšanost v letu 2021

Stopnja resne materialne in socialne prikrajšanosti (% oseb)	SLOVENIJA	1,8
	Vzhodna Slovenija	2,3
	Zahodna Slovenija	1,2
Število resno materialno in socialno prikrajšanih oseb (za najmanj 7 od 13 elementov)	SLOVENIJA	37.000
	Vzhodna Slovenija	24.000
	Zahodna Slovenija	12.000

Vir: SURS, 2023

Odstotek resno materialno in socialno prikrajšanih² oseb je bil v 2021 v Sloveniji 1,8 %, od tega v Vzhodni Sloveniji 2,3 % in v Zahodni Sloveniji 1,2 %. Tako je bilo v Sloveniji resno materialno in socialno prikrajšanih 37.000 oseb, od tega 24.000 v Vzhodni Sloveniji. V Podravju je 7000 oseb oz. 2,2 % prebivalcev, ki so bile resno materialno in socialno prikrajšane, pod pragom tveganja revščine je živel 44.000, v celoti Vzhodni koheziji pa 137.000.

Stopnja zelo nizke delovne intenzivnosti (Strategija EU 2030) je odstotek oseb, starih 0–64 let, ki živijo v gospodinjstvih, katerih odrasli člani (tj. stari 18–64 let) so v referenčnem letu za dohodek delali manj kot 20 % svojega razpoložljivega delovnega časa, izraženega v mesecih (delovna intenzivnost teh gospodinjstev je bila od 0 do 0,2). V Vzhodni Sloveniji je bila v letu 2021 stopnja zelo nizke delovne intenzivnosti 4,4 % ali 33.000 oseb; v Podravju 4,1 % ali 9000 oseb.

Po podatkih SURS je 20,9 % oseb, ki so pod pragom tveganja revščine, namenjalo za stanovanjske stroške več kot 40 % celotnega razpoložljivega dohodka gospodinjstva. Tudi med prebivalstvom, ki je bilo nad pragom tvegana revščine je 1,9 % preobremenjenih s stanovanjskimi stroški.

² Stopnja resne materialne in socialne prikrajšanosti je odstotek oseb, ki živijo v gospodinjstvu, ki izkazuje pomanjkanje vsaj 7 od 13 elementov prikrajšanosti. Resno materialno in socialno prikrajšane so osebe, ki si zaradi omejenih finančnih virov gospodinjstva in ne lastne izbire oz. navad ne morejo privoščiti vsaj 7 od naslednjih 13 elementov prikrajšanosti: 1) rednega plačila hipoteke ali najemnine, rednih stanovanjskih stroškov, odplačevanja kreditov; 2) primerno ogrevanega stanovanja; 3) poravnave nepričakovanih izdatkov; 4) mesnega ali enakovrednega vegetarijanskega obroka vsaj vsak drugi dan; 5) enotedenskih letnih počitnic za vse člane gospodinjstva; 6) osebnega avtomobila; 7) zamenjave obrabljene ali poškodovanega pohištva; 8) zamenjave ponošenih oblačil z novimi; 9) vsaj dveh parov primernih čevljev za različne vremenske pogoje; 10) druženja s prijatelji/sorodniki ob pijači/obroku vsaj enkrat na mesec; 11) rednega udeleževanja plačljivih priložnostnih aktivnosti; 12) vsakotedenske porabe manjšega zneska denarja zase; 13) dostopa do interneta od doma. Kazalnik se uporablja za spremljanje doseganja ciljev Strategije EU do leta 2030 (Strategija EU 2030). Vir: SURS, 2023.

V Sloveniji je bilo v 2021 19 % oseb, ki so imele v stanovanjih težave s streho, ki pušča, z vlažnimi stenami/temelji/tlemi ali s trhlimi okenskimi okvirji/tlemi. Med populacijo, ki je živela pod pragom revščine jih je imelo težave s posameznimi elementi stanovanja 28,3 %.

3.1.4 Stanovanjska problematika

Javni medobčinski stanovanjski sklad Maribor (JMSS Maribor) ima na dan 1.6.2023 v lasti 2.037 stanovanj, od katerih je 1.894 stanovanj zasedenih. Od 143 praznih stanovanj jih je bilo 42 v postopku obnove in 18 v postopku oddaje.

Od 1.1.2015 do 1.6.2023 se je stanovanjski fond zmanjšal za okvirno 6,7 % (iz 2.182 stanovanj na 2.037 stanovanj, kar je 145 stanovanj manj), s čimer je JMSS Maribor zagotovil okvirno 0,8 mio EUR investicijskih stroškov letno.

V letu 2022 je JMSS Maribor v najem oddal 62 stanovanj, od tega 59 neprofitnih stanovanj, 1 stanovanje za mlade in mlade družine ter 2 tržni stanovanji.

CSD Maribor za JMSS podaja mnenja o socialnih razmerah družine pri dodeljevanju neprofitnih stanovanj v najem, pri dodelitvah neprofitnega stanovanja za določen čas, kjer je začasna preselitev ali naselitev potrebna zaradi varstva interesov otrok ter za ugotavljanje prednostne kategorija prosilcev, kjer gre za ženske z otroki, žrtve nasilja z otroki oziroma socialno ogroženost družine in prosilca. V letu 2022 je CSD Maribor podal 110 takšnih mnenj. V letu 2022 so bile 32 prosilcem na novo oddanečasne bivalne enote, 26 prosilcem pa so bile obstoječe najemne pogodbe podaljšane.

Tabela 15: Število prosilcev in število oddanih neprofitnih stanovanj

Leto objave razpisa	Število prosilcev na razpisu	Število upravičenih prosilcev	Število oddanih stanovanj	Odstotek rešenih prošenj
2015	784	572	76	13,3
2016	760	623	65	10,4
2017	855	729	75	10,3
2018	934	781	54	6,9
2019	1084	938	50	5,3
2020	1128	974	102	10,4
2021	Razpisa niso izvedli, stanovanja so oddajali po razpisu iz leta 2020			
2022	1106	869	*	

*stanovanja se bodo pričela oddajati po dokončnosti prednostnih list upravičencev, predvidoma v septembru 2023

Vir: JMSS Maribor, 2023

Za mlade in mlade družine JMSS Maribor načrtuje izgradnjo okvirno 70 najemnih stanovanj, od tega 60 stanovanj na Dvořakovi ulici 5-7, Maribor (zaključek gradnje in predaja objekta v uporabo – junij 2026) in 10 stanovanj na Vrbanski cesti 10 (odvisno od sprejema OPN - po 2024).

4. STORITVE IN PROGRAMI SOCIALNEGA VARSTVA

Področje socialnega varstva vključuje **sistem denarnih dajatev in sistem storitev in programov**. Država skrbi, da je prebivalec v socialni stiski zagotovljen ustrezen sistem socialnih pomoči, kadar si preživetja ne morejo zagotoviti sami, in ustrezen sistem za nudenje strokovne pomoči v primerih stisk in težav. Osrednjo socialnovarstveno službo predstavljajo centri za socialno delo, ki se soočajo z naraščajočimi potrebami ljudi po storitvah, ki presegajo obstoječe kadrovske kapacitete zaposlenih.

Okvirna področja vseh **storitev in programov socialnega varstva** določa Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2022-2030 (ReNPSV22–30). Predstavljamo jih v sliki 1 in 2 v nadaljevanju.

ReNPSV (Resolucija Nacionalnega programa socialnega varstva) do leta 2030 predvideva izvajanje naslednjih **storitev**:

- Storitve informiranja, svetovanja in podpore, ki jih izvaja CSD kot javno službo.
- Prva socialna pomoč obsega pomoč pri prepoznavanju socialne stiske, oceno možnih rešitev ter informiranje upravičencev o možnostih socialnovarstvenih storitev. Dostopna je vsem, ki se znajdejo v socialni stiski.
- Specialistična prva socialna pomoč (v okviru kriznih centrov) je namenjena posameznikom, ki potrebujejo takojšnjo pomoč zaradi nasilja v družini ali drugih okoliščin, ki povzročajo neposredno ogroženost.
- Osebna pomoč vključuje svetovanje, urejanje in vodenje posameznikov, ki so v stiski, ali težavi.
- Podpora žrtvam kaznivih dejanj vključuje strokovno podporo in svetovanje osebam, ki so postale žrtve kaznivega dejanja.
- Pomoč družini za dom vključuje svetovanje in pomoč družinam pri urejanju odnosov med družinskimi člani in skrbi za otroke.
- Storitve za ohranjanje samostojnega, neodvisnega življenja doma in aktivno vključevanje v skupnost (skupnostne oblike storitev), ki omogočajo posameznikom, da ostanejo v domačem okolju in se izognejo socialni izključenosti.

Storitve institucionalne nastanitve z oskrbo zagotavlja namestitve v zavodih in drugih ustanovah, ki izvajajo storitve socialnega varstva ter osnovno oskrbo, socialno oskrbo in zdravstveno varstvo. V prihodnje se načrtuje prehod iz institucionalnih nastanitvev v skupnostne oblike bivanja in oskrbe.

ReNPSV 2022-2030 daje poudarek na deinstitucionalizaciji in spodbuja razvoj raznolikih storitev ter večjo udeležbo uporabnikov pri njihovem načrtovanju.

Socialnovarstveni programi so namenjeni reševanju in preprečevanju socialnih stisk ranljivih skupin prebivalstva. Izvajajo se kot dopolnitev obstoječim socialnovarstvenim storitvam. Sofinancirani so iz javnih razpisov.

ReNPSV 2022-2030 usmerja posebno pozornost na:

- Razširitev mreže programov in obstoječih programov glede na hitro spreminjajoče se potrebe uporabnikov.
- Povečanje programov na področju duševnega zdravja, zlasti zaradi izzivov, ki jih je prinesla epidemija COVID-19.
- Razširitev nastanitvenih programov za različne ciljne skupine.

Mrežo programov za preprečevanje in reševanje socialnih stisk ranljivih skupin sestavlja šest različnih tipov programov, ki se razlikujejo po intenzivnosti, kontinuiteti in oblikah pomoči.

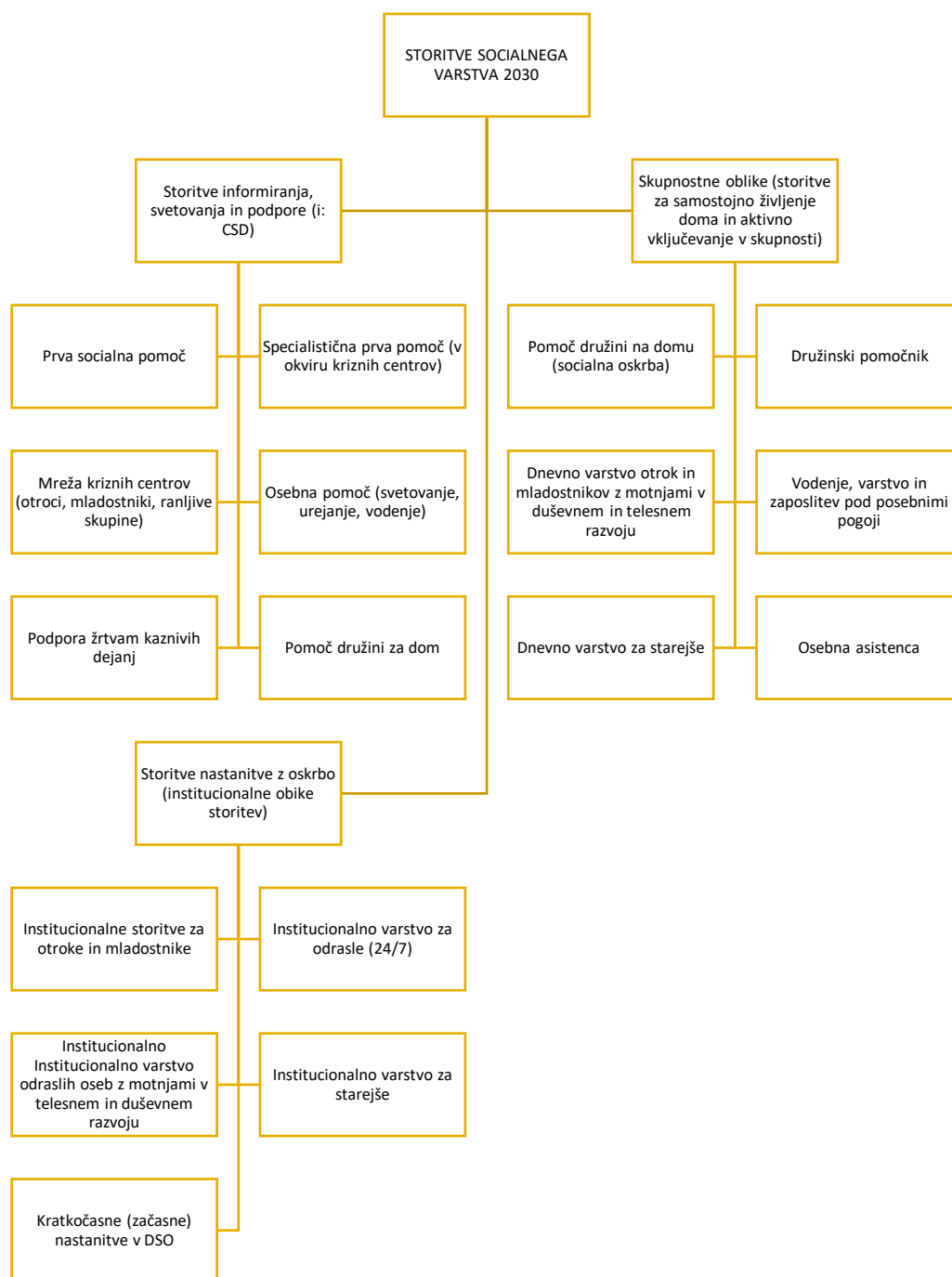
- Prvi tip programov zagotavlja nastanitev za uporabnike z dolgotrajnimi in kompleksnimi stiskami. To so npr. materinski domovi, varne hiše, in terapevtske skupnosti.
- Drugi tip programov vključuje psihosocialno podporo in rehabilitacijo za uporabnike s srednjo intenziteto potreb.
- Tretji tip programov ponuja aktivnosti za kakovostno preživljanje prostega časa.
- Četrty tip programov temelji na načelih samopomoči.

- Peti tip programov se ukvarja s preventivnimi dejavnostmi in aktivnostmi za preprečevanje škodljivega vedenja
- Šesti tip programov je namenjen ljudem, ki so se znašli na robu družbe kot so npr. brezdomci z namenom zagotavljanja ustrezne nastanitve, ponovne vključitve na trg dela in v družbeno življenje na lokalni ravni.

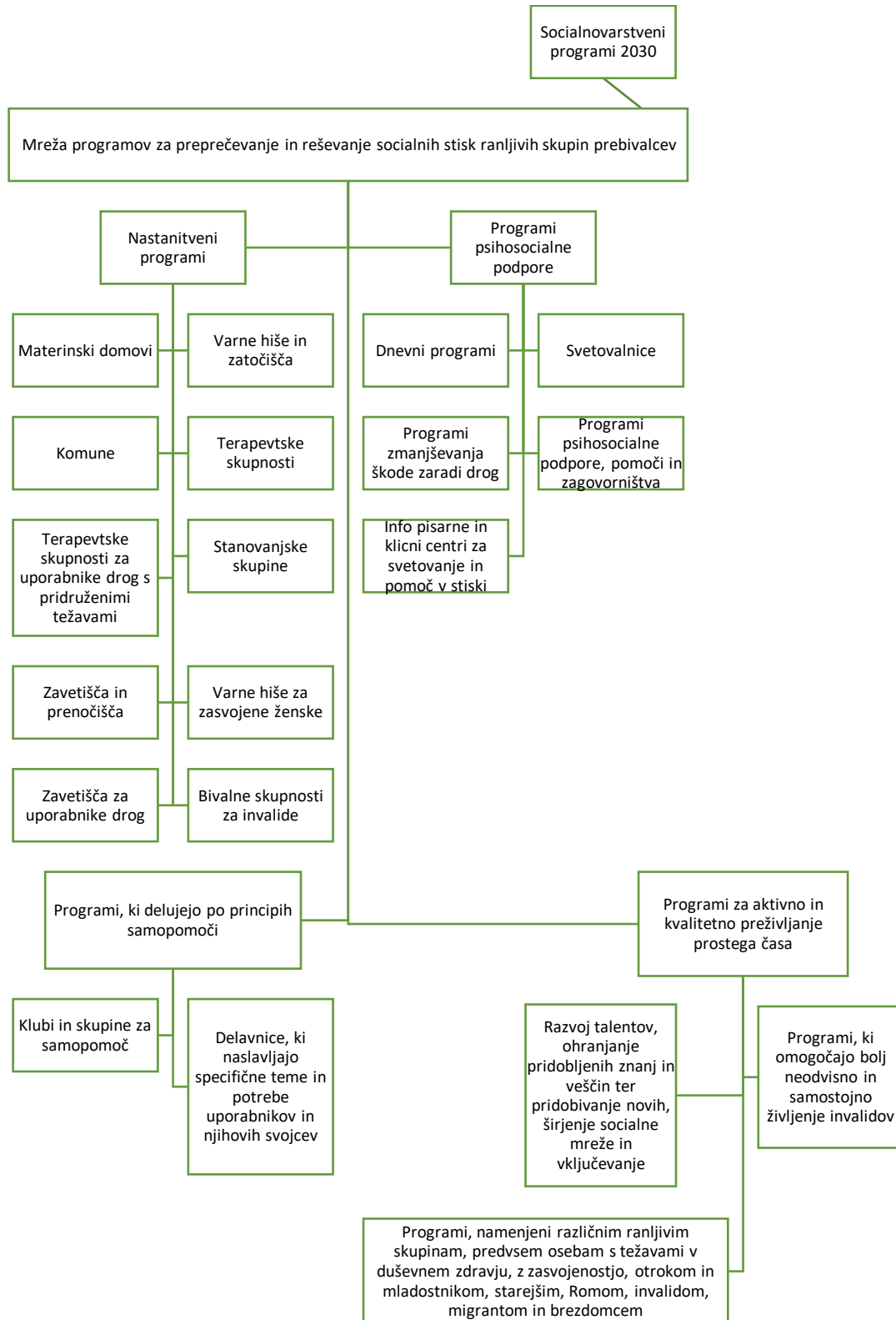
Slika 1: Storitve socialnega varstva do 2030

Vir: Povzeto po ReNPSV22–30

Slika 2: Programi socialnega varstva do 2030

Vir: Povzeto po ReNPSV22–30

4.1 Center za socialno delo

Centri za socialno delo (CSD) so osrednja strokovna institucija na področju socialnega varstva. Seznam javnih pooblastil in nalog po zakonu in storitev, ki jih CSD Maribor izvaja, so naštetih v nadaljevanju.

Varstvo otrok in družine

Statusna razmerja: mnenje sodišču o dovolitvi sklenitve zakonske zveze otroku, ki je že dopolnil 15 let, mnenje sodišču o dovolitvi sklenitve zakonske zveze iz drugih razlogov, pridobitev popolne poslovne sposobnosti otroka, ki je postal roditelj, družinsko in/ali partnersko svetovanje – urejanje odnosov v družini, predhodno svetovanje, strokovno svetovanje paru, mediacija v družinskih zadevah (Vključitev v mediacijo, mediacija z zunanjim izvajalcem mediacije), ugotavljanje obstoja zunajzakonske skupnosti v postopkih CSD.

Razmerja med starši in otroki: določitev in sprememba osebnega imena (soglasje k določitvi ali spremembi osebnega imena, pomoč pri sporazumu staršev glede določitve ali spremembe osebnega imena), priznanje očetovstva, mnenje sodišču v sodnih postopkih za varstvo koristi otroka, obvestila o uskladitvi preživnin, ugotavljanje preživninske dolžnosti pri odpustu iz državljanstva, mnenje CSD izven sodnih postopkov (Mnenje o ogroženosti otroka zaradi socialnega položaja družine za sprejem otroka v vrtec, mnenje o prešolanju otroka, mnenje v zvezi z izdajo dovoljenja za delo otrok, mlajših od 15 let).

Posebno varstvo otrok in mladostnikov

Ukrepi za varstvo koristi otroka: Predlog za ukrep sodišču, začasne odredbe, ukrepi trajnejšega značaja, nujni odvzem otroka, izvajanje stikov pod nadzorom, mnenje o ukrepih za varstvo koristi otroka, načrt pomoči družini in otroku.

Rejništvo: Delo s kandidati za rejnike, namestitev otroka v rejniško družino, spremljanje rejništva, delo z rejniki.

Skrbništvo za otroke: Postavitev skrbnika za posebni primer (kolizijski skrbnik), predlog za imenovanje / razrešitev skrbnika, mnenje sodišču o osebi skrbnika, popis premoženja in izročitev v upravljanje skrbniku, spremljanje skrbnikovega dela, dovoljenje centra za socialno delo, reševanje ugovora zoper delo skrbnika, neposredno izvajanje skrbniških nalog.

Posvojitve (vključno s podelitvami starševske skrbi sorodniku, mnenje o vnaprej izraženi volji staršev, sodelovanje pri izvrševanju sodnih odločb): delo s posvojitelji, delo s kandidati za posvojitelje, posvojitve, dostop do osebnih podatkov bioloških staršev ali posvojenega otroka, dostop do podatkov o zdravstvenem stanju bioloških staršev).

Obravnavanje otrok in mladostnikov

Obravnavanje otrok in mladoletnikov zunaj sodnega postopka (obravnavanje otrok zaradi suma storitve prekrška ali kaznivih dejanj (Obravnavanje otrok in mladoletnikov s težavami v odraščanju (brez KD)), odloženi pregon, obravnavanje mladoletnika v predkazenskem postopku, obravnavanje mladoletnika v kazenskem postopku ali v postopku o prekršku, vzgojni ukrepi po kazenskem zakoniku (namestitev mladoletnika v vzgojni zavod ali zavod za usposabljanje, namestitev mladoletnika v prevzgojni dom, navodila in prepovedi) - poravnati se z oškodovancem, udeležiti se programov socialnega treninga, mladoletnikovo delo v korist humanitarnih organizacij, osebno se opravičiti oškodovancu, redno obiskovati šolo, usposabljanje se za poklic ali sprejeti zaposlitev, nastaniti se pri določeni družini, v domu ali drugje, zdraviti se v ustrezni zdravstveni organizaciji, obiskovati vzgojno, poklicno, psihološko ali drugo podobno posvetovalnico, opraviti preizkus znanja

prometnih predpisov (nadzorstvo organa socialnega varstva, namestitvev mladoletnika v mladoletniški zapor).

CSD prav tako podaja sodišču **mnenje v postopkih deložacij** ter **mnenje o socialnih razmerah družine za dodelitev neprofitnega stanovanja v najem**.

Varstvo odraslih

Naloge za preprečevanje nasilja v družini ter obravnava odraslih storilcev kaznivih dejanj, vključujejo posredovanje socialnega poročila preiskovalnemu sodniku o življenjskih razmerah obdolženca, obravnava med prestajanjem kazni zapora, po prestani kazni zapora in storilcev prekrškov, kar obsega odložitve izvršitve in prekinitvev prestajanja kazni zapora, sodelovanje centra za socialno delo z zavodom za prestajanje kazni zapora ter pomoč obsojencu ob odpustu.

Obravnava odraslih storilcev kaznivih dejanj: posredovanje socialnega poročila preiskovalnemu sodniku o življenjskih razmerah obdolženca, obravnava med prestajanjem kazni zapora, po prestani kazni zapora in storilcev prekrškov (odložitve izvršitve in prekinitvev prestajanja kazni zapora, sodelovanje centra za socialno delo z zavodom za prestajanje kazni zapora, pomoč obsojencu ob odpustu).

Varstvo invalidov: Postopek odločanja o statusu invalida, nadomestilu za invalidnost in pravici do dodatka za pomoč in postrežbo, pravica do izbire družinskega pomočnika, pravica do osebne asistencije, pravica do komunikacijskega dodatka, pravica gluhe osebe do tolmača, institucionalno varstvo v drugi družini (izbor izvajalca institucionalnega varstva v drugi družini, namestitvev upravičenca v institucionalno varstvo v drugi družini).

Uporabniki s težavami v duševnem zdravju: Obravnava v skupnosti, predlog za sprejem osebe na zdravljenje brez privolitve v oddelek pod posebnim varstvom in v varovani oddelek socialno varstvenega zavoda

Skrbnišтво: Imenovanje / razrešitev skrbnika za posebni primer, predlog za imenovanje / razrešitev skrbnika, mnenje sodišču o osebi skrbnika, popis premoženja in izročitev v upravljanje skrbniku, spremljanje skrbnikovega dela, dovoljenje centra za socialno delo, Reševanje ugovora zoper delo skrbnika, neposredno izvajanje skrbniških nalog

Materialna pomoč

Pravice iz javnih sredstev: Enotna vstopna točka, oprostitev – Postopek v zvezi z oprostitvami plačil socialnovarstvenih storitev, državna štipendija – postopek na podlagi vloge, državna štipendija - postopek po uradni dolžnosti.

Starševsko varstvo in družinski prejemki: Starševski dopust in starševsko nadomestilo, materinski dopust, materinsko nadomestilo, očetovski dopust, očetovsko nadomestilo, starševski dopust, starševsko nadomestilo, pravice iz naslova krajšega delovnega časa, pravica do plačila prispevkov za socialno varnost pri negi in varstvu dveh otrok, pravica do plačila prispevkov za socialno varnost v primeru štirih ali več otrok

Družinski prejemki: Starševski dodatek, pomoč ob rojstvu otroka, dodatek za veliko družino, dodatek za nego otroka, delno plačilo za izgubljeni dohodek.

Socialnovarstvene storitve CSD so: prva socialna pomoč, osebna pomoč (svetovanje, urejanje, vodenje) ter pomoč družini (za dom) in podpora žrtvam kaznivih dejanj

Pomoč družini je storitev namenjena družinam, ki potrebujejo pomoč pri organizaciji vsakodnevnega življenja, pri skrbi in vzgoji otrok, pri urejanju medsebojnih odnosov in pridobivanju tistih veščin in znanj, ki jim bodo v pomoč v različnih življenjskih situacijah. S programom preprečujemo uvedbo postopkov ukrepov trajnejšega značaja in posledično izločitev otroka iz družine. Na dan 31.12.2022 je bilo v program vključenih 25 družin. Potrebe za vključitev družin v program naraščajo, tako da vseh družin, ki bi potrebovale pomoč, zaradi kadrovskih omejitev ni možno vključiti v program.

Podpora žrtvam kaznivih dejanj: je namenjena osebam, ki so zaradi kaznivega dejanja utrpeli kakršnokoli neposredno škodo. Storitev obsega strokovno podporo in svetovanje (prepoznavanje stiske, informiranje o pravicah, usmerjanje) ter se izvaja z namenom, da se žrtvi kaznivega dejanja omogoči ustrezno psihološko, socialno in finančno izboljšanje položaja, nastalega zaradi storjenega kaznivega dejanja.

Naloge centra za socialno delo v vlogi **koordinatorja v lokalni mreži pluralnih programov** socialnega varstva

- **Koordinacija v pluralni mreži na ravni storitev:** posredovanje informacij, usmerjanje uporabnikov v pluralne programe pomoči., načrtovanje podpore in skrbi.
- **Koordinacija v pluralni mreži na ravni razvijanja skupnosti:** vzpostavitev informacijskega polja o potrebah in ponudbi storitev v lokalni skupnosti, ustvarjanje pogojev za pluralno definiranje, obveščanje in ozaveščanje javnosti v lokalni skupnosti.
- **Povezovanja sistema na lokalni ravni:** organizacija in koordinacija skupnostnih strokovnih skupin za posamezna problemska področja, povezovanje izvajalcev in programov.
- **Spodbujanje novih programov:** pobude za razvoj novih programov, sodelovanje pri načrtovanju in razvijanju novih programov.
- **Organizacija strokovne podpore izvajalcem iz nevladnega in zasebnega sektorja:** pomoč pri načrtovanju programov, skrb za uveljavljanje etike in strokovnih norm ter vrednot, sodelovanje pri evalvaciji programov, podpora v kriznih obdobjih razvoja programov.
- **Koordinacija za pomoč žrtvam in obravnavo nasilja v družini:** podpora strokovnim delavcem pri obravnavi nasilja v družini, organizacija in vzdrževanje mreže pluralnih izvajalcev s področja nasilja, organizacija in vodenje službe za koordinacijo in pomoč žrtvam.

Naloge kriznih centrov:

- Krizni center za otroke in mladostnike
- Krizni center za žrtve nasilja v družini
- Krizni center za otroke Palček

Naloge kriznih centrov v celoti financira država.

CSD Maribor – občinski socialnovarstveni programi

- Koordinator za romska vprašanja, Zagrebška cesta 72, Maribor,
- Materinski dom Maribor, Na Jelovcu 22, Bresternica,
- PIKA. DNEVNI CENTER ZA OTROKE IN MLADOSTNIKE MARIBOR, Ljubljanska ulica 6, Maribor,
- Svetovalnica za žrtve nasilja in zlorab Maribor, Slovenska ulica 8, Maribor,
- Varna hiša Maribor, tajna lokacija, Maribor,
- Zavetišče za brezdomce Maribor, Šentiljska cesta 7, Maribor,
- Center socialno preventivnih dejavnosti, Enota Maribor Center in Enota Maribor Tezno.

Zgoraj navedene socialnovarstvene storitve delno financira država, MOM in druge lokalne skupnosti.

ReNPSV22–30 krepi vlogo CSD-jev in jih postavlja tudi v vlogo koordinatorja mreže pluralnih programov socialnega varstva. Hkrati ReNPSV22-30 predvideva na posameznih področjih tudi deinstitucionalizacijo. Oba ukrepa oziroma nujnost usklajenega povezovanja na programski ravni smo identificirali tudi v delavnicah socialnovarstvenih organizacij, ki delujejo v MOM, pri čemer CSD ni bil izpostavljen niti percipiran kot nosilec usklajevanja oziroma lokalni koordinator mreže pluralnih programov socialnega varstva.

CSD nastopa v upravnih postopkih in odloča o pravicah posameznikov, s podajanjem mnenj vpliva tudi na delovanje sodišč. Hkrati se pojavlja kot svetovalec in ponudnik socialnovarstvenih pomoči in programov.

5. ZNAČILNOSTI IN VLOGA SOCIALNEGA VARSTVA V MOM

Osnovni cilj vseh programov na področju socialnega varstva je slediti temeljnemu izhodišču politike socialnega varstva v lokalni skupnosti, da se v mestu zagotovijo take razmere in pogoji, ki bodo posameznikom v povezavi z drugimi osebami v družinskem, delovnem in bivalnem okolju omogočali dosegati raven kakovosti življenja primerljivo z drugimi v okolju, in bo ustrezala merilom človeškega dostojanstva s predpostavko, da je za socialno varnost in svojo blaginjo ter blaginjo družine najprej odgovoren vsak sam. Z izvedenimi programi preteklih let ocenjujemo, da MOM sledi tem ciljem.

Lokalnim skupnostim pravno podlago na področju postavlja Ustava RS, aktualen Nacionalni program socialnega varstva in Zakon o lokalni samoupravi. Normativno je program opredeljen v Zakonu o socialnem varstvu, Zakonu o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, Zakonu o uravnoteženju javnih financ, Zakonu o urejanju trga dela, Zakonu o usmerjanju otrok s posebnimi potrebami, Zakonu o izvajanju pokopališke dejavnosti in podzakonski akti ter v sklepih in nalogah, ki jih Mestna občina Maribor sofinancira na osnovi posamičnih odločitev Mestnega sveta ter ob sprejemu vsakoletnega programa in finančnega načrta socialnega varstva.

Socialnovarstveno delovanje na lokalni ravni je prepoznavno na treh nivojih:

- **Prvi nivo socialnovarstvene mreže natančno določa Zakon o socialnem varstvu:** to so postopki, opravljene naloge in plačane storitve na področju institucionalnega varstva, socialne oskrbe na domu, socialni pogrebi in financiranje mariborske organizacije Rdečega križa.
- **V drugem nivoju socialnovarstvenih storitev je izpeljan program občinskih subvencij:** občinske denarne pomoči, letovanja, socialna kuhinja, e-oskrba starejših na daljavo vse vrste denarnih pomoči ter dopolnilni programi na področju socialnega varstva: Varna hiša, Zavetišča za brezdomce, Program za preprečevanje in obravnavo zasvojenosti, Materinski dom, Dnevni center Zdrava pot, Svetovalnica za žrtve nasilja in zlorab, PIKA.DNEVNI CENTER ZA OTROKE IN MLADOSTNIKE, Center preventivnih dejavnosti, Romski koordinator, programi Nadškofijske Karitas Maribor, TOTI DCA, Združenje za razvijanje nenasilnih odnosov, Zavod PIP in dejavnost Centra za socialno delo Maribor v sodelovanju z Mestno občino Maribor, programi ZPM Maribor, Društvo univerza za tretje življenjsko obdobje, Center Šteker, Združenje za MOČ, prevozi invalidov v invalidskih organizacijah.
- **Tretji nivo socialnovarstvene ponudbe predstavlja civilna družba** (razpisi za nevladne organizacije), možnost vključevanja v evropske projekte, pomembno je tudi sodelovanje z Zavodom RS za zaposlovanje pri izvajanju ukrepov aktivne politike zaposlovanja.

V preteklih letih finančna realizacija področja socialnega varstva v strukturi realiziranih sredstev predstavlja cca. 75% sredstev za poravnavo obveznosti, ki izhajajo iz zakonsko določenih socialnovarstvenih pravic. Občinske socialnovarstvene subvencije, sofinanciranje socialno humanitarnega programa, sofinanciranje dopolnilnih programov na področju socialnega varstva, specifični občinski socialni programi, skratka obveznosti, ki jih Zakon o socialnem varstvu občinam nalaga oziroma omogoča, da jih izvajajo na osnovi

občinsko dogovorjenih pravnih podlagah pa cca. 25%. Mestna občina Maribor preko javnih razpisov sofinancira programe organizacij, ki nudijo pomoč in oporo ranljivim skupinam oseb in so pogosto del nacionalne mreže socialnovarstvenih programov za posamezne ciljne skupine: preprečevanje nasilja, pomoč žrtvam nasilja in delo s povzročitelji nasilja, zasvojenost, duševno zdravje, pomoč brezdomcem, pomoč otrokom in mladostnikom, ki so prikrajšani za primerno družinsko življenje, mladostnikom s težavami v odraščanju, starejšim osebam, ki potrebujejo podporo v vsakodnevnem življenju, podpora za neodvisno življenje invalidov, socialno vključevanje Romov, preprečevanje in odpravljanje socialnih stisk drugih ranljivih skupin, kot so prosilci za mednarodno zaščito, begunci, ekonomski migranti in njihovi družinski člani, bivši zaporniki, osebe v postopku deložacije, podpora umirajočim in njihovim svojcem ter žalujočim, žrtve zlorab in trgovine z ljudmi, žrtve prometnih nesreč in podobno.

Pomembna pa je vloga MOM pri sofinanciranju in spodbujanju delovanja nevladnih organizacij, ki s svojimi programi naslavlja različne potrebe različnih skupin občank. Pričujoča strategija je nastajala v tesnem sodelovanju z javnimi in nevladnimi organizacijami, kar odraža dejaven odnos med mestnimi službami in navedenimi organizacijami. Nevladne organizacije so ključni del sodobnih demokratičnih ureditev, saj se hitreje odzivajo na potrebe lokalnih okolij, razvijajo inovativne, uporabnikom prilagojene programe in spodbujajo zagotavljanje različnih oblik pomoči na področju socialnega varstva. Pomen nevladnih organizacij se kaže v prevzemanju pobud za razvoj novih pristopov dela in uporabnikom prilagojenih programov. Nevladne organizacije in izvajalci javne službe oblikujejo celovit sistem socialnega varstva na lokalni ravni.

5.1 Socialni prejemki

5.1.1 Denarni prejemki, ki jih zagotavlja država za prebivalce MOM

Dostojno življenje in družbena vključenost sta ključni področji socialne države. Področje socialnih denarnih prejemkov urejata Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev in Zakon o socialnovarstvenih prejemkih. Pogoji so večinoma vezani na zaposlitveni status, kar predstavlja težavo predvsem za ljudi, ki so zaposleni in revni hkrati. Pod pragom revščine živi prav tako veliko število starejših nad 60 let in upokojeni ljudje, gospodinjstva brez delovno aktivnih članov, enočlanska starejša gospodinjstva (65 let in več), enostarševska gospodinjstva in gospodinjstva dveh odraslih z enim vzdrževanim otrokom (SURs, 2020).

Denarni prejemki so: denarna socialna pomoč, izredna denarna socialna pomoč, varstveni dodatek, otroški dodatek, državna štipendija, pravica do izredne denarne socialne pomoči pri kritju stroškov pogreba (pogrebnina), pravica do enkratne izredne denarne socialne pomoči po smrti družinskega člana (posmrtnina).

Ti denarni prejemki so financirani iz državnega proračuna. Upravni postopek oziroma odločanje o upravičenosti do denarnih prejemkov izvaja **krajevni Center za socialno delo**.

Denarna socialna pomoč in varstveni dodatek sta socialno varstvena prejemka, namenjena posameznikom ali posameznicam, ki si materialne varnosti ne morejo zagotoviti zaradi okoliščin, na katere sami ne morejo vplivati. **Denarna socialna pomoč** zagotavlja materialno ogroženim gospodinjstvom minimalni dohodek, in sicer v višini razlike med lastnim dohodkom in minimalnim dohodkom. V letu 2016 je bilo v Mariboru izplačanih nekaj čez 16 mio evrov, v letu 2021 pa 24 mio evrov, pri čemer je bilo povprečno izplačilo 364,55 EUR. Decembra 2021 je bilo prejemnikov 4.942 oseb oziroma 7.812 upravičencev (Vir: CSD Maribor, 2022).

Izredna denarna socialna pomoč (IDP), je namenjena kritju izrednih stroškov, ki so vezani na preživljanje in jih družina sama ne more pokriti. Dodeljujejo se za namen kritja izdatkov za elektriko, nakup pralnega stroja, štedilnika, drv za ogrevanje in podobno. Višina pomoči je odvisna od velikosti družine. V primeru naravnih nesreč in/ali višje sile se lahko posameznikom dodeljujejo tudi višji zneski. V letu 2021 je bilo v MOM

izplačanih 1.893.219,73 EUR IDP. V MOM je decembra 2021 prejelo IDP 465 prejemnikov oziroma 746 upravičencev, ki so prejeli povprečno 407,24 EUR (Vir: CDS Maribor, 2021).

Varstveni dodatek je pravica, ki se dodeli poleg denarne socialne pomoči; prejmejo ga osebe, ki so starejše (ženske nad 63 let in moški nad 65 let) ali trajno nezmožne za delo in ki si lastne materialne varnosti ne morejo zagotoviti zaradi okoliščin, na katere ne morejo vplivati. V letu 2021 je bilo izplačanih 3,847.249,79 EUR varstvenih dodatkov. V MOM je decembra 2021 prejelo varstveni dodatek 2024 prejemnikov oziroma 2136 upravičencev.

Otroški dodatek je osnovni transfer družinam v okviru družinske politike, prejme ga eden od staršev za otroka s stalnim ali začasnim prebivališčem v Republiki Sloveniji, ki dejansko živi v Sloveniji, do dopolnjenega 18. leta starosti otroka. Za otroke, ki živijo v enostarševski družini, se otroški dodatek poveča za 30 % v skladu z uvrstitvijo družine v dohodkovni razred. Če predšolski otrok, ki je mlajši od štirih let, ni vključen v vrtec, se posamezni znesek otroškega dodatka poveča za 20 %.

Državna štipendija je namenjena dijakom in študentom, ki prihajajo iz materialno ogroženih družin. Gre za denarni prejemek, ki jim omogoča nadaljevanje izobraževanja. Študentsko delo, ki mesečno ne presega bruto zneska minimalne plače, se ne upošteva pri upravičenosti do državne štipendije, otroškega dodatka, znižanega plačila vrtca in subvencije prehrane za učence in dijake. V letu 2021 je 3040 mariborskih dijakov in študentov prejelo štipendijo. Za izobraževanje v Mariboru je bilo skupaj podeljenih 8396 štipendij (za vse, ki se v Mariboru izobražujejo in so domačini ali prihajajo na šolanje od drugod) (Vir: CSD, Maribor, 2022).

Pravica do izredne denarne socialne pomoči kot pomoč pri kritju stroškov pogreba (pogrebina) in pravica do enkratne izredne denarne socialne pomoči po smrti družinskega člana (posmrtnina). Zakon o pokopališki dejavnosti določa obveznost **lokalne skupnosti** pri zagotavljanju pogrebov neidentificiranih oseb, za umrle prejemnike socialno varstvenih pomoči ter osebe, ki nimajo premoženja oziroma svojcev, ki bi lahko plačali nastale stroške. Posamezna plačila zadostujejo za osnovni pokop, ki še zagotavlja primeren odnos do pokojnika, kot je opredeljeno v sklenjenem Dogovoru o izvajanju pogrebov v Mestni občini Maribor s Pogrebnim podjetjem Maribor.

5.1.2 Subvencije in znižana plačila, ki jih zagotavljata lokalna skupnost in država

Subvencije in znižana plačila, ki jih zagotavljata lokalna skupnost in država so: znižano plačilo vrtca, subvencija malice za učence in dijake, subvencija kosila za učence, subvencija najemnine, oprostitev plačila socialnovarstvenih storitev, prispevek k plačilu družinskega pomočnika, pravica do kritja razlike do polne vrednosti zdravstvenih storitev, pravica do plačila prispevka za obvezno zdravstveno zavarovanje.

Znižano plačilo vrtca (javnega, zasebnega s koncesijo), ki se financira iz občinskega proračuna lahko uveljavljajo skrbniki/starši za otroke, ki ne presegajo letnega cenusa na družinskega člana.

Področje predšolske vzgoje sodi med temeljne naloge občine. Obveznosti in pristojnosti občine v zvezi s financiranjem predšolske vzgoje ureja področni Zakon o vrtcih, ki med drugim določa, da cene programov vrtcev in morebitna dodatna znižanja plačil staršev določa pristojni organ občine ustanoviteljice – Mestni svet. Mestna občina Maribor je ustanoviteljica 8 javnih vrtcev, v katere je vključenih 4.167 otrok v 252 oddelkih na 36 lokacijah. Vključenost otrok v vrtece znaša visokih 94 %, s čemer presegamo slovenske in evropske cilje, kar je posledica kakovostnih programov v vrtcih in socialne politike, po kateri se staršem

glede na dohodke določi nižji odstotek plačila, kar še dodatno pospešujemo s proračunskimi sredstvi Mestne občine Maribor v obliki dodatnih znižanj plačil staršev našim občanom.

Na višjo vključenost otrok v vrtce vpliva tudi določilo 32. člena Zakona o vrtcih, na osnovi katerega so oproščeni plačila vrtca za mlajšega otroka starši, ki imajo v vrtec hkrati vključena dva otroka. Prav tako so starši oproščeni plačila vrtca za tretjega in vsakega nadaljnjega otroka iz iste družine, ne glede na to, ali je v vrtec vključen hkrati s svojim sorojencem. Na tej osnovi so oproščeni plačila vrtca starši za 24 % otrok, vključenih v mariborske javne vrtce. Plačilo staršev v višini znižanega plačila vrtca za te otroke zagotavlja državni proračun.

Na osnovi Zakona o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev **plačilo staršev določijo pristojni Center za socialno delo z odločbo**, s katero starše razvrsti v plačne razrede od 1 do 9 upoštevajoč dohodek in premoženje družine. Starši, ki so uvrščeni v 1. dohodkovni razred, so plačila vrtca oproščeni; v mariborskih vrtcih jih je 5 %.

Na osnovi ustreznih **sklepov Mestnega sveta Mestne občine Maribor** so že vrsto let uveljavljena različna dodatna znižanja plačil staršev za občane Mestne občine Maribor. Najobsežnejša so dodatna znižanja z odločbo določenega plačila staršev, ki znašajo po veljavnem sklepu o cenah 7, 17, 14 ali 23% in so odvisna od programa in plačnega razreda, pri čemer so višja dodatna znižanja tistih plačil staršev, katerih socialni položaj je slabši.

Lokalne skupnosti so dolžne zagotavljati mrežo javnih vrtec, vendar pa izgradnja in investicijsko vzdrževanje nista vključena v ceno vrtca!

Subvencija malice in kosila za učence in dijake in drugo v osnovni šoli

MOM financira šolsko prehrano v osnovnih šolah, in sicer stroške dela in materialne stroške za pripravo zajtrkov, popoldanskih malic in kosil, ki niso subvencionirana iz državnega proračuna.

Iz državnega proračuna se financirajo stroški dela za dopoldanske malice. Iz državnega proračuna se zagotavljajo sredstva za subvencioniranje ene malice dnevno na učenca in dijaka iz socialno manj spodbudnega okolja, torej učenci in dijaki, ki jim je ta pravica priznana po zakonu, ki ureja uveljavljanje pravic iz javnih sredstev.

Pred približno 35 leti se je v Mestni občini Maribor začel izvajati program "Maribor - mesto znanja in ustvarjalnosti" z namenom spodbujati in promovirati znanje z drugačnimi pristopi in omogočiti dostopnost do znanja in razvijanja talentov ne glede na socialni položaj. Program se nadaljuje, hkrati pa se je v mariborskih osnovnih šolah začel izvajati program zgodnjega učenja drugega tujega jezika in računalništva v obliki fakultativnega pouka ter program za preprečevanje odvisnosti in drugih negativnih vedenjskih odklonov.

Subvencija najemnine je namenjena prebivalcem, ki nimajo lastnega stanovanja in imajo nizke dohodke, ne glede na to ali so najemniki v neprofitnem stanovanju, namenskem najemnem stanovanju, bivalni enoti, tržnem najemnem ali hišniškem stanovanju. Do subvencije tržne najemnine so upravičenci zgolj tisti upravičenci, ki na razpisu za najem neprofitnega stanovanja niso bili izbrani ali če v občini stalnega prebivališča v zadnjem letu ni bilo objavljenega razpisa.

Oprostitev plačila socialnovarstvenih storitev npr. v domu starejših občanov ali v drugih socialnovarstvenih zavodih.

Prispevek k plačilu družinskega pomočnika pripada osebam, ki izpolnjujejo pogoje za invalida po zakonu o socialnem varstvu in potrebujejo pomoč za opravljanje vseh osnovnih življenjskih potreb.

Tabela 16: Socialni prejemki

Vrsta pravice	Število odločb v 2022 (MOM)
Materinski dopust in nadomestilo 2022	854
Starševski dopust in nadomestilo 2022	1018
Očetovski dopust in nadomestilo 2022	1553
Starševski dopust za posvojitelje in rejnike in nadomestilo 2022	1
Krajši delovni čas in pravica do plačila prispevkov 2022	528
Plačila prispevka v primeru dveh otrok 2022	430
Plačila prispevka v primeru štirih otrok 2022	37
Delno plačilo za izgubljen dohodek 2022	47
Pomoč ob rojstvu otroka 2022	1308
Starševski dodatek 2022	362
Dodatek za nego otroka 2022	302
Dodatek za veliko družino	6

Vir: CSD Maribor, 2022

CSD Maribor na osnovi pogodbe z MOM izvaja dogovorjene postopke iz občinskih pristojnosti (npr. enkratne denarne pomoči).

5.1.3 Druge socialnovarstvene pomoči v MOM

Do drugih socialnovarstvenih pomoči iz proračuna MOM so upravičeni občani, ki so brez lastnega dohodka ali pa z lastnim dohodkom ne dosegajo minimalnega dohodka za posameznega družinskega člana po zakonu, ki ureja socialnovarstvene prejemke.

Druge socialnovarstvene pomoči v MOM so:

- letovanje otrok iz socialno ogroženih družin, letovanje otrok z zdravstvenimi indikacijami, letovanje srednješolske mladine,
- denarna pomoč ob rojstvu otroka,
- prehrana dojenčkov iz socialno ogroženih družin,
- javna kuhinja,
- enkratna denarna pomoč,
- varni in povezani na domu.

Letovanje otrok iz socialno ogroženih družin, letovanje otrok z zdravstvenimi indikacijami, letovanje srednješolske mladine so programi, ki jih sofinancira MOM, izvajata pa Zveza prijateljev mladine Maribor v Poreču in na Pohorju ter Območna zveza Rdečega križa Maribor v Punatu. Na lokacijah v Poreču, Punatu in na Pohorju so prostori v katere so bila v preteklosti vložena proračunska sredstva oziroma sredstva zbrana s samoprispevki občanov. Upravičenost do letovanja preverjajo organizatorji na podlagi podatkov iz dohodnine.

Denarno pomoč ob rojstvu otroka je mestni svet leta 2006 s potrditvijo Pravilnika o enkratni denarni pomoči ob rojstvu otrok uvrstil med redne občinske subvencije. Enkratna denar pomoč ob rojstvu otroka **znaša 130 EUR.**

Prehrana dojenčkov iz socialno ogroženih družin je program, ki se opira na priporočila in dokumente Unicefa. S programom so zagotovljeni mlečni preparati za dojenčke, ko dojenje iz objektivnih razlogov ni mogoče. S tem se zmanjšata obolevnost in umrljivost otrok zaradi nepravilne prehrane v socialno ogroženih družinah. Pravico do mlečnih preparatov do izpolnjenega šestega meseca starosti dojenčka (socialna indikacija) in mlečnih preparatov pri zdravstveni indikaciji do izpolnjenega osemnajstega meseca starosti otroka (socialno – zdravstvena indikacija) lahko na osnovi občinskega pravilnika uveljavljajo upravičenci, ki imajo dohodek na družinskega člana nižji ali enak 55 % dohodka na družinskega člana glede na povprečno plačo v državi. Upravičenost do brezplačnega recepta ugotavljajo pediatri v posvetovalnicah.

Javna kuhinja je socialna kuhinja, kjer se izvaja kuhanje in razdeljevanje toplega obroka občanom Maribora, ki so brez osnovnih sredstev za preživljanje ali prejemniki denarne socialne pomoči ali sodijo med občane z nizkimi družinskimi in invalidskimi pokojninami. Upravičence določijo na Centru za socialno delo Maribor in opravljajo nadzor nad izvajanjem programa od leta 2014 obroke kuhajo v Domu pod Gorco d.o.o. in razdeljujejo v prostorih MOM na Dvorakovi ulici. V letu 2022 in 2023 je dnevno razdeljenih približno 300 obrokov.

Enkratne denarne pomoči opredeljuje Pravilnik o postopkih in merilih pri dodeljevanju socialnovarstvenih pomoči, ki ga je v letu 2006 sprejel Mestni svet. Enkratna denarna pomoč in socialna posojila sta namenjeni posameznikom ali družinam, ki so se zaradi določenih vzrokov, praviloma nastalih brez njihove krivde, v določenem obdobju znašli v situaciji, ko so potrebovali pomoč za kritje nujnih stroškov in niso bili upravičeni do vseh rednih socialnovarstvenih pravic po zakonu. O dodeljevanju pomoči odloča komisija (imenuje jo župan) na osnovi izdelanega opisa socialnih razmer z obrazložitvijo namena dodelitve. Upravljanje naloge z vodenjem evidence izvaja Center za socialno delo Maribor.

Varni in povezani na domu: od leta 2019 MOM izvaja letne javne razpise, do zaposlitve mest, 50 uporabnikov, ki jim občina subvencionira storitve E-oskrbe v višini 10 EUR na mesec. To je namestitev posebne varovalne enote z gumbom za klic na pomoč, ki se namesti v stanovanju upravičenca. Klic se lahko sproži tudi z daljinskim prožilcem klica na pomoč in se uporablja kot vodoodporna zapestnica ali obesek.

Subvencioniranje najemnin: socialno varstvo na stanovanjskem področju pomeni skrb za reševanje stanovanjskih potreb socialno šibkejših občanov. Izkušnje in statistični podatki kažejo, da se število uporabnikov socialnih pomoči iz leta v leto povečuje, med njimi še posebej narašča število materialno ogroženih odraslih, predvsem starejših občanov, zato skušamo na ta način preprečiti socialne stiske in težave posameznikov, ki si socialne varnosti ne morejo zagotoviti sami zaradi okoliščin, na katere ne morejo vplivati. Pri tem sledimo načelu dostopnosti, saj lahko le tako preprečimo socialnovarstveno ogroženost posameznika, družine ali skupine prebivalstva. V letu 2010 je bil sprejet Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev, ki se je za področje subvencioniranja najemnin začel uporabljati 1. januarja 2012. S tem zakonom se uveljavlja poenotena ureditev vseh socialnih transferjev, do katerih je lahko upravičen posameznik oziroma družina. Cilj zakona je pravično dodeljevanje pravic iz javnih sredstev, poenostavitev sistema, večja preglednost, večja učinkovitost in manjša možnost zlorab. Na podlagi tega zakona o vseh pravicah iz javnih sredstev odločajo centri za socialno delo, sredstva za te pravice pa še naprej zagotavljajo občinski proračuni. V skladu s sprejetim Zakonom o finančni razbremenitvi občin država na zahtevo občinskih organov po zaključku koledarskega leta v celoti povrne porabljena proračunska sredstva za subvencioniranje tržnih najemnin.

5.2 Pristojnosti in naloge MOM po Zakonu o socialnem varstvu

V skladu z zakonskimi predpisi MOM na področju socialnega varstva opravlja upravne, strokovne, pospeševalne in razvojne naloge.

5.2.1 Pomoč družini na domu

Zakon o socialnem varstvu opredeljuje, da so mrežo javnih služb za pomoč družini na domu dolžne zagotavljati občine. Pomoč na domu je ena od oblik pomoči v okviru socialnovarstvene storitve pomoč družini in obsega "socialno oskrbo upravičenca v primeru invalidnosti, starosti ter v drugih primerih, ko socialna oskrba na domu lahko nadomesti institucionalno varstvo" (npr. v primeru kronične, dolgotrajne bolezni). Pomoč družini na domu se kot oblika socialne oskrbe izvaja na domu uporabnika, obsega pa pomoč pri temeljnih dnevni opravilih (npr. pomoč pri oblačenju in slačenju, pomoč pri umivanju, hranjenju), gospodinjsko pomoč (postiljanje, prinašanje enega pripravljenega obroka ali nabava živil in priprava obroka itd.) in pomoč pri ohranjanju socialnih stikov vzpostavljanja socialne mreže z okoljem, sorodstvom itd.).

V MOM pomoč družini na domu izvaja Center za pomoč na domu, ki ima sedež na Trubarjevi ulici 27, Maribor, ki ga je s sklepom ustanovil Mestni svet. MOM v okviru te zakonsko določene naloge zagotavlja sredstva za subvencioniranje stroškov storitve v višini okrog 80 % za vse uporabnike ter sredstva za (do) plačevanje storitev tistim uporabnikom, ki jim je pristojni CSD izdal odločbo, s katero so delno ali v celoti oproščeni plačila storitve. Socialna oskrba na domu je kot javna služba strokovno voden proces in organizirana oblika neposredne pomoči starejšim. Namenjena je upravičencem, ki imajo zagotovljene bivalne in druge pogoje za življenje v svojem bivalnem okolju, zaradi starosti (nad 65 let), invalidnosti ali kronične bolezni pa se ne morejo oskrbovati in negovati sami, njihovi svojci pa take oskrbe in nege ne zmorejo ali zanj nimajo možnosti. Storitve pomoči na domu se prilagodijo potrebam posameznega upravičenca. Gre za različne oblike organizirane praktične pomoči in opravil, s katerimi se upravičencem vsaj za določen čas nadomesti potrebo po institucionalnem varstvu v zavodu.

Vseh vključenih uporabnikov povprečno mesečno je okoli 450. Cena socialnovarstvene storitve pomoči se pripravi v skladu s Pravilnikom o metodologiji za oblikovanje cen socialnovarstvenih storitev in jo potrjuje Mestni svet. Za uporabnika že nekaj let znaša 5,31 EUR na uro. V Centru izvajajo še številne druge programe in se vključujejo v evropske projekte.

MOM zagotavlja tudi sredstva za doplačevanje storitev upravičencem, vodi postopke podeljevanja koncesij za storitev pomoč družini na domu na svojem območju, spremlja delovanja Centra za pomoč na domu in v skladu z ustanovitvenim aktom spremlja njegovo delovanje ter nastopa kot stranka v zapuščinskih postopkih po upravičencih, ki jim je MOM (do)plačevala storitev.

Center za pomoč na domu, se podobno kot drugi socialno varstveni zavodi, sooča s pomanjkanjem socialnih oskrbovalk, k čemur botruje tudi njihova nizka uvrščenost v javni plačni sistem. Center za pomoč na domu koordinira deležnike, ki izvajajo svoje programe pri isti populaciji. Prav tako vstopa v nacionalne projekte, ki prinašajo na področju novosti. Iz prakse izhaja, da bi ob sodelovanju ponudnikov javnih storitev lahko za ciljno populacijo storili še več (npr. v sodelovanju z mestnim prevoznikom brezplačni, a organizirani posebni prevozi ob posebnih dogodkih Centra za pomoč na domu; zagotavljanje brezplačnih stojnic MOM za Center za pomoč na domu ipd.).

5.2.2 Institucionalno varstvo odraslih

V skladu z Zakonom o socialnem varstvu, Pravilnikom o standardih in normativih za opravljanje socialnovarstvenih storitev, Pravilnikom o metodologiji za oblikovanje cen socialnovarstvenih storitev in

Uredbo o merilih za določanje oprostitev pri plačilih socialnovarstvenih storitev, MOM financira storitve institucionalnega varstva oziroma stroške oskrbe v zavodih za odrasle (domovi za starejše in posebni socialnovarstveni zavodi), **kadar je upravičenec ali drugi zavezanec delno ali v celoti oproščen plačila**. Pravica je dodeljena starejšim od 65 let in mlajšim invalidnim osebam, ki so se zaradi zdravstvenih, socialnih ali drugih razlogov odločili, da se preselijo v institucijo, stanovanjsko skupino ali drugo družino, ki uporabnikom zagotavlja funkcijo doma in/ali nadomešča lastno družino. Institucionalno varstvo obsega osnovno oskrbo, socialno oskrbo in zdravstveno varstvo v skladu z veljavno zakonodajo. MOM tako zagotavlja sredstva za (do)plačila oskrbnih stroškov v socialnovarstvenih zavodih za odrasle, ki so deloma ali v celoti oproščeni plačil ter nastopa kot stranka v zapuščinskih postopkih po upravičencih, ki jim je MOM (doplačevala oskrbe stroške). Zagotavljanje proračunskih sredstev za socialno varstvo odraslih je finančno najboljše socialnovarstvena pravica v občinskem programu socialnega varstva, katere realizacija znašala dobrih 50% celotnega finančnega načrta področja socialnega varstva. Povprečno število mesečnih upravičencev za doplačilo storitev se giblje med 450 in 500. Osnovno in socialno oskrbo je pod določenimi pogoji na osnovi odločbe Centra za socialno delo dolžna upravičencem delno ali v celoti plačevati lokalna skupnost. Zdravstvene storitve so upravičencem zagotavljane s sredstvi Zavoda za zdravstveno zavarovanje Slovenije.

MOM je v letu 2022 poravnala obveznosti starostnikov v domovih v višini 1.287.601,40 EUR. Načrtovana višina pokrivanja potreb v letu 2023 je 1.545.121,68 EUR.

Storitve institucionalnega varstva obsegajo vse oblike pomoči, ki upravičencem v skladu z določili Zakona o socialnem varstvu nadomeščajo ali dopolnjujejo funkcijo doma ali lastne družine, zlasti pa bivanje, organizirano prehrano, varstvo ter zdravstveno varstvo po predpisih s področja zdravstva.

Domovi za starejše občane

V MOM delujejo štiri domovi za starejše občane (DSO): Dom Danice Vogrinec Maribor z enoto Pobrežje in posebno enoto na Taboru; Dom starejših občanov Tezno, Senecura Dom starejših občanov Maribor in Dom pod Gorco, Maribor.

Tabela 17: Domovi za starejše občane (DSO)

Št.	ZZZS številka	Naziv izvajalca	Ulica in hišna št.	Telefonska številka	Spletna stran
1	83622	<u>DOM DANICE VOGRINEC MARIBOR</u>	<u>ČUFARJEVA CESTA 9</u>	02 480 61 00	<u>Povezava</u>
2	5091112	<u>DOM POD GORCO, DRUŽBA ZA BIVANJSKO OSKRBO, D.O.O.</u>	<u>PEKRSKA CESTA 56</u>	02 480 56 00	<u>Povezava</u>
3	3793379	<u>DOM STAREJŠIH OBČANOV TEZNO</u>	<u>PANONSKA ULICA 41</u>	02 460 26 00	<u>Povezava</u>
4	3517099	<u>SENECURA DOM STAREJŠIH OBČANOV MARIBOR D.O.O.</u>	<u>CESTA OSVOBODILNE FRONTE 43</u>	02 471 64 00	<u>Povezava</u>

Vir: <https://www.zzzs.si/zzzs-api/izvajalci-zdravstvenih-storitev/o-seznamu-izvajalcev-zdravstvenih-storitev/>

Ustanovitelja **Doma pod Gorco, družbe za bivanjsko oskrbo, d.o.o.** sta Mestna občina Maribor (96,59%) in JMSS (3,41 %). Storitve, ki jih ponuja DSO so:

- različne namestitve varovancev v eno/dvoposteljnih sobah z ali brez balkona (cenovni razpon julij 2023: med 34,34 EUR pa do 49,82 EUR na dan),

- dnevno varstvo do največ 8 ur dnevno (70 % cene oskrbe, preračunano na število ur); c. oskrbovana stanovanja (cena na m² je 7,90 EUR, najem kuhinje 8 EUR, stalni obratovalni stroški 29 EUR in stroški obratovanja za posamezno enoto po dejanski porabi/veljavnem ceniku).

Oskrbovancem so na voljo tudi druge, za življenje pomembne storitve (npr. striženje nohtov ...).

V oskrbovanih stanovanjih so na voljo prehrana, čiščenje, pranje in likanje (v skladu z ustreznim cenikom). V Domu pod Gorco je bilo v zadnjih petih letih zaposlenih v povprečju 91 oseb, dodana vrednost na zaposlenega je bila v letu 2022 EUR 36.827.

DOM POD GORCO predstavlja **dom 4. generacije za bivanjsko oskrbo stanovalcev v gospodinjskih skupnostih**. Domovi za starejše se razvrščajo po generacijah, kar pomeni različne koncepte dela in s tem povezane arhitekture. Njegova glavna usmeritev je normalizacija življenja starejših ljudi, ki morajo živeti v ustanovah.

DOM POD GORCO ima sedem gospodinjskih skupnosti, ki omogočajo večje in aktivnejše vključevanje tako oskrbovancev kot svojcev in njihovih bližnjih v življenje gospodinjske skupnosti. Najbolj pozitivno za oskrbovance je, da ostanejo del posamezne gospodinjske skupnosti tudi ob spremembi svojega psihofizičnega stanja. Izjema je samo enota Spominčica, kjer je potrebna dodatna skrb in varovanje starejših z diagnozo demence.

Dom Danice Vogrinec je ustanovila država v letu 1953. V zadnjih štirih letih ima povprečno 426 zaposlenih. Dom Danice Vogrinec Maribor izvaja storitve domskega varstva starejših v štirih delovnih enotah. Tri delovne enote se nahajajo v Mariboru na lokaciji Pobrežje (Čufarjeva ulica 9, Maribor), ena delovna enota pa se nahaja v Mariboru na Taboru (Veselova ulica 3, Maribor). Skupna kapaciteta Doma je 809 mest za institucionalno varstvo starejših in institucionalno varstvo odraslih s posebnimi potrebami. Namen delovanja je zagotoviti starejšim osebam možnost kakovostno preživljati starostno obdobje v primerno urejenih prostorih in okolju, ki bo varno in domače, hkrati pa jim omogočiti tak stil življenja, ki so ga preživljali v svojih aktivnih letih, vezano na njihove trenutne zmožnosti oziroma potrebe (na primer možnost sodelovanja pri urejanju okolice, rekreacija, druge dejavnosti, ...). Dom Danice Vogrinec Maribor ima dolgo, bogato tradicijo, za slovenske razmere zelo veliko število posteljnih kapacitet v mreži svojih delovnih enot in s tem zelo veliko število zaposlenih, ki s svojimi izkušnjami, strokovnostjo ter prizadevnostjo predstavljajo največji potencial Doma.

Dom starejših občanov Tezno je javni socialnovarstveni zavod, organiziran za opravljanje institucionalnega varstva starejših. Dom posluje pod imenom »Dom starejših občanov Tezno« ali krajše »DSO Tezno« in ima sedež na naslovu Panonska ul. 41, Maribor. Sklep o ustanovitvi javnega socialnovarstvenega zavoda Doma starejših občanov Tezno št. 571-30/2002-1 je Vlada RS sprejela 9. 7. 2002. V zadnjih štirih letih je imel zavod Dom starejših občanov Tezno je javni socialnovarstveni zavod, organiziran za opravljanje institucionalnega varstva starejših. Dom starejših občanov Tezno, ki je pričel s svojim delovanjem 16. 2. 2004, ima kapaciteto 222 postelj in 115 zaposlenih.

Dom starejših občanov Tezno opravlja dejavnost institucionalnega varstva, ki obsega osnovno oskrbo, bivanje in organizirano prehrano, socialno oskrbo in varstvo ter zdravstveno varstvo po predpisih s področja zdravstva. Od 01.03.2017 izvaja tudi storitev dnevnega varstva.

Storitve oskrbe in nege se v Domu izvajajo vse dni v letu. Prav tako v DSO Tezno izvajajo aktivnosti na področju funkcionalne in delovne terapije ter fizioterapije.

V domu so oblikovane t.i. gospodinjske skupine, ki ohranjajo vitalnost starejših in krepijo skupnost. Ob domu so nameščene vadbene postaje na prostem, ki so prilagojene za starejše.

Dom starejših občanov Tezno je že četrtrič pridobil mednarodni certifikat kakovosti storitev E-Qalin. DSO Tezno je eden izmed dveh domov za starejše v Sloveniji, ki je uspel pridobiti že štiri mednarodne certifikate za kakovost storitev.

SeneCura Maribor (prej Sončni dom) deluje v MOM od leta 2002 in ima kapaciteto 159 postelj. Dom razpolaga z eno in dvoposteljnimi sobami, ki so funkcionalno opremljene, prilagojene potrebam starejših. SeneCura je bila ustanovljena 1998 v Avstriji, je ponudnik socialnih zavodov, storitev zdravstvene nege in zdravstvenih storitev med zasebniki. SeneCura v Avstriji upravlja z 89 ustanovami, s približno 7.300 posteljami (podatek od septembra 2023), z 9 ustanovami na Češkem, 7 v Sloveniji in 4 na Hrvaškem. Skupina SeneCura je odgovorna za operativni management skupine SeneVita v Švici. Socialne zavode upravljajo pod znamko SeneCura, zdravstvene ustanove pa pod znamko OptimaMed. Od leta 2015 je del francoske skupine ORPEA. Od leta 2019 nudi SeneCura zdravstveno nego in oskrbo po načelu »Blizu ljudem« tudi v Sloveniji. Na osnovi dolgoletnih izkušenj in strokovnega znanja kot graditelj in upravljavec socialnih zavodov za nego ter zdravstvenih ustanov, deluje Skupina SeneCura kot kompetenčni center znotraj skupine ORPEA za pridobivanje novih trgov v vzhodni in jugovzhodni Evropi. Domovi starejših občanov SeneCura ponujajo širok nabor različnih storitev in poudarkov: kratkotrajna in dolgotrajna zdravstvena nega, oskrba in zdravstvena nega ljudi z demenco in drugimi geronto-psihiatričnimi obolenji, rehabilitacijska prehodna oskrba, paliativna zdravstvena nega, ter oskrba ljudi s posebnimi potrebami **Varstveno delovni centri (VDC)**

V varstveno-delovne centre so vključene osebe z zmerno, težjo in težko motnjo v duševnem in telesnem razvoju. V centrih se izvajajo prilagojene oblike dela pod posebnimi pogoji, ki so namenjene osebam, ki so nezmožne za samostojno življenje in delo ter potrebujejo pomoč pri oskrbi. Cilj je spodbujati ustvarjalnost, občutek koristnosti, samopotrditve in omogočati uporabniku čim večjo mero samostojnosti. Zdravstveno nego v posebnih socialnovarstvenih zavodih in domsko varstvo pri varstveno delovnih centrih izvajajo v občini Maribor naslednje organizacije: Medobčinsko društvo sožitje - društvo za pomoč osebam z motnjami v duševnem razvoju Maribor (VDC Sožitje) in Varstveno delovni center Polž Maribor. V Mariboru izvajata dejavnost varstveno-delovnega centra tudi Zveza Sonček, enota Maribor in URI Soča, enota Maribor in Naprej, Center za osebe s pridobljeno možgansko poškodbo Maribor. **Dejavnost dnevnih centrov** izvajajo: Dnevni center Šent Maribor, Zavod Franko Maribor in Ozara zavod Maribor – Ozara d.o.o. in ZC (zaposlitveni center).

Uporabnikom se v okviru storitve vodenja, varstva in zaposlitve pod posebnimi pogoji omogoča ohranjanje pridobljenih in razvoj novih znanj, pridobivanje spretnosti in krepitev socialnih navad, pri čemer so v ospredju uporabnikove potrebe, želje in interesi. Center Naprej Maribor izvaja dolgotrajno psihosocialno in zdravstveno rehabilitacijo oseb s pridobljeno možgansko poškodbo. Ob redni dejavnosti izvajajo tudi preventivne delavnice za osnovnošolce, srednješolce, študente in druge organizacije ter izvajajo ozaveščanje širše populacije z namenom preprečevanja možganskih poškodb (preventiva, stojnice).

Socialnovarstvena storitev vodenja, varstva in zaposlitve pod posebnimi pogoji je v celoti financirana iz proračuna Republike Slovenije ter zajema namestitve, prehrano, tehnično oskrbo, prevoze in tudi socialno oskrbo (delovno terapevtske, psihološke in svetovalne obravnave) odraslih oseb z motnjami v duševnem in telesnem razvoju. V okviru storitve se z namenom spodbujanja truda uporabnikov omogoča tudi nagrajevanje dela pod posebnimi pogoji, ki je opredeljeno v splošnem aktu posameznega izvajalca. Akti se med izvajalci razlikujejo, vendar v splošnem določajo, da so v nagrajevanje vključeni vsi uporabniki, tudi

tisti, ki se zaradi svoje motnje ali starosti ne zmorejo polno vključevati v delovni proces pod posebnimi pogoji.

Varstveno-delovni centri izvajajo tudi storitev institucionalnega varstva, ki obsega vse oblike pomoči, s katerimi se odraslim osebam z motnjami v duševnem in telesnem razvoju nadomeščajo ali dopolnjujejo funkcije doma in lastne družine, zlasti pa bivanje, varstvo, organizirana prehrana in zdravstveno varstvo.

Če se uporabnik ne zmore vključevati v storitev vodenja, varstva in zaposlitve pod posebnimi pogoji oziroma potrebuje namestitve, so v okviru varstveno-delovnega centra možne različne oblike storitve, in sicer 16-urno institucionalno varstvo in 24-urno varstvo, pri čemer lahko uporabniki bivajo v zavodski obliki, v bivalnih enotah ali v stanovanjskih skupinah.

Storitev institucionalnega varstva je za uporabnike plačljiva. Če uporabnik glede na svojo plačilno sposobnost ne zmore plačati storitev, se na podlagi Uredbe o merilih za določanje oprostitev pri plačilih socialno varstvenih storitev odloči o oprostitvi plačila storitve institucionalnega varstva. **V teh primerih je lokalna skupnost dolžna zagotavljati oskrbo varovancev** v skladu z odločbami, ki jih izdaja CSD. V letu 2022 je bilo za starostnike in polnoletne občane z motnjo v duševnem razvoju v VDC in sorodnih zavodih izplačano 2.061.427,11 EUR, za leto 2023 so načrtovana sredstva v višini 2.473.712,53 EUR.

Sprejem, premestitev in odpust uporabnika pri uveljavljanju pravice do institucionalnega varstva se izvaja na podlagi Pravilnika o postopkih pri uveljavljanju pravice do institucionalnega varstva.

5.2.3 Rdeči križ

Mestna občina Maribor sledi Zakonu o Rdečem križu, ki lokalnim skupnostim nalaga obvezno financiranje njegove dejavnosti. V skladu z letno pogodbo MOM sofinancira:

- Humanitarno pomoč osebam v stiski: nabavo in delitev osnovne prehranske in higienske pomoči za upravičence; nabavo in delitev posebnih prehranskih proizvodov za najšibkejše osebe s potrjenimi zdravstvenimi diagnozami; delovanje skladišča humanitarne pomoči na Ljubljanski ulici 23, distribucijo materialne pomoči na terenu; stroške delovanja, sodelavcev in zunanjih sodelavcev ter prostovoljcev;
- Projekte za najranljivejše skupine prebivalcev (pravni, finančni in psihosocialni nasveti in pomoč, reševanje problematike energetske revščine ter v izjemnih stiskah, zagotavljanje finančne pomoči);
- Delovanje na področju krvodajalstva, zdravstvene preventive in promocije zdravja ter manj tvegane načina življenja: organiziranje krvodajalstva, promocije krvodajalstva in darovanja organov; izvedba prikazov, izobraževanj, delavnic, preizkusov znanj; mentoriranje na OŠ, organizacija delovanja krožkov RK na OŠ; promocije in predstavitve na temo varovanja zdravja in nujenja prve pomoči ter temeljnih postopkov oživiljanja);
- Delovanje Območnega združenja in Krajevnih organizacij Rdečega križa.

V letu 2022 je MOM sofinancirala aktivnosti RK v višini 130.000,00 EUR.

5.3 Sofinanciranje socialnovarstvenih programov

S pomočjo rednih letnih javnih razpisov MOM sofinancira socialnovarstvene programe nevladnih organizacij in javnih zavodov. Programi (tako kurativni kot preventivni) so namenjeni najranljivejšim posameznikom in skupinam in vsebinsko dopolnjujejo mrežo storitev javne službe. Pogodbe z organizacijami, izbranimi na javnih razpisih, se sklepajo za posamezno leto. Za programe, ki so dolgoročno nujni, bi bilo nujno razmisliti o njihovi ročnosti in v skladu z evropsko in nacionalno prakso preiti na večletne programe. Na tak način bi

organizacijam omogočili bolj stabilno sofinanciranje in zagotovili neprekinjeno izvajanje programov in storitev za prebivalce MOM.

MOM ima dobro razvito okolje socialnovarstvenih programov, ki jih nudijo izvajalci javnih storitev in programov socialnega varstva kot tudi nevladne organizacije. V mestu delujejo dopolnilni programi na področju socialnega varstva: varna hiša, zavetišči za brezdomne, materinski dom, svetovalnice za žrtve različnih oblik nasilja, svetovanje Romom, svetovanje povzročiteljem nasilja, dnevni centri za starejše, delavnice in programi za otroke in mladino, programi za preprečevanje različnih oblik zasvojenosti, prevozi invalidov, brezplačna pravna pomoč in drugi.

Določene programe izvajajo humanitarne, dobrodelne organizacije, organizacije za samopomoč in invalidske organizacij, ki s svojo socialnovarstveno dejavnostjo preprečujejo, lajšajo, rešujejo socialne stiske in težave posameznikov oziroma skupin občanov, ki jih tudi sofinancira MOM. Izvajalci socialnovarstvenih programov in storitev delujejo v mestu pogosto nepovezano, številni se soočajo z izzivi zagotavljanja prostorskih kapacitet za izvajanje družbeno koristnih in nujnih dejavnosti. Njihovo povezovanje je moč spodbuditi tudi s preoblikovanjem javnih razpisov, namenjenih socialnovarstvenim organizacijah.

V skladu s Pravilnikom o postopkih in merilih pri dodeljevanju socialnovarstvenih pomoči, ki v posebnem poglavju določa sofinanciranje socialno-humanitarnih društev, je vsako leto izveden javni razpis. Mestna uprava s sklepom letno sofinancira med 60 do 80 izvajalcev, ki izvedejo pribl. sto programov letno. Programi so raznoliki, ključno je zagotavljanje socialne in ekonomske varnosti posameznikov in njihovih družin, ustrezno zaznavanje stisk in nudenje strokovne obravnave, kot tudi opora ranljivim pri njihovem vključevanju v socialno in/ali delovno okolje. Organizacije in društva, ki izvajajo socialnovarstvene in humanitarne programe, predstavljajo mrežo organiziranih storitev, kot dopolnitev javnim službam socialnega varstva v mestu.

Socialnovarstveni programi so namenjeni preprečevanju in reševanju socialnih stisk posameznih ranljivih skupin prebivalstva ter v določenih primerih tudi vzdrževanju sprejemljivega socialnega stanja posameznikov. Izvajajo jih pretežno nevladne organizacije, izjemoma tudi javni socialnovarstveni zavodi in predstavljajo dopolnitev ali alternativo socialnovarstvenim storitvam ter se sofinancirajo preko javnih razpisov.

NVO na podlagi potreb prebivalcev s podporo MOM izvajajo raznolike programe, ki nudijo podporo in lajšajo stiske različnim ciljnim skupinam: starejšim, ženskam in otrokom, žrtvam nasilja, mladim, ljudem s težavami v duševnem zdravju, osebam s težavami zaradi uporabe in/ali zasvojenosti z nedovoljenimi drogami, alkoholom, sodobnimi tehnologijami in spletom ter drugimi oblikami zasvojenosti, ljudem, ki se srečujejo s tveganji za nastanek revščine in brezdomstva ter njunimi posledicami, ljudem z različnimi oblikami oviranosti, migrantom, Romom ter osebam s specifičnimi zdravstvenimi težavami.

Na delavnicah, na katerih je sodelovalo več kot 60 predstavnikov različnih javnih in nevladnih organizacij, se je izkazalo, da potrebe prebivalcev postajajo vse bolj kompleksne in je za njihovo zadovoljevanje nujno sodelovanje javnega in zasebnega in nevladnega sektorja. Ob tem velja poudariti, da je treba nevladni sektor krepiti tako kadrovske kot tudi finančno, ključno pa je oblikovanje modela za dostopnost občinskih prostorov, v katerih lahko različne organizacije izvajajo bodisi skupinska kot tudi individualna srečanja in oporo. Z vidika uporabnikov, ki imajo različne težave in pri katerih se področja prepletajo – od socialnega varstva do zdravstva, je nujno sodelovanje vseh deležnikov in iskanje rešitev, ki so oblikovane glede na obravnavano celovitost posameznika. Kako oblikovati mrežo, kdo naj jo vodi in katere storitve naj ponuja, vključno z oblikovanjem informacijskih točk, skupnostnim povezovanjem za blaginjo meščanov, je ena

izmed prihodnjih nalog, ki smo jih ob pripravi strategije načrtali, a jo bo treba udejanjiti v praksi. Celovita obravnava zahteva prilagajanje obstoječih programov kot tudi oblikovanje novih, pri tem je ključno sodelovanje MOM z izvajalci programov, sodelovanje javnih zavodov z NVO in samih NVO. Ključna ostaja podpora države, saj občinska sredstva, ki se razdelijo za NVO na letni ravni, ne zadostujejo za izvajanje celovitih aktivnosti. NVO na področju socialnega varstva in zdravja imajo za državo kot tudi mestno skupnost izjemen pomen, saj nudijo pomoč najbolj ranljivim skupinam. Šele mreža javnih, zasebnih in nevladnih organizacij na področju socialnega-varstva lahko s skupnimi močmi blaži izzive, ki tarejo ne samo vse starejšo mariborsko populacijo, temveč tudi najmlajše, potrebne opore kot tudi odraslo populacijo, ki je pogosto, tudi v primeru zaposlenosti, pod pragom tveganja revščine. Organizacija srečanj, izmenjava znanj in vednosti, strokovne konference in organizacija posameznih tematskih let bodo pripomogle h krepitvi socialnovarstvenega sektorja in hkrati k bolj ubranemu sodelovanju z državo.

5.3.1 Dopolnilni socialnovarstveni programi

Na podlagi Zakona o socialnem varstvu in Pravilnika o postopkih za izvrševanje proračuna Republike Slovenije, Mestna uprava po potrditvi na Mestnem svetu, na dve leti objavlja javni razpis za sofinanciranje dopolnilnih socialnovarstvenih programov nevladnih organizacij, javnih zavodov in drugih izvajalcev, namenjenih preprečevanju in reševanju socialne problematike ranljivih skupin prebivalstva, družin in posameznikov, ki se zaradi različnih razlogov znajdejo v socialnih stiskah in težavah ali v težkih življenjskih situacijah. Cilj razpisa je, da se na področju socialnega varstva v Mestni občini Maribor zagotovi kvalitetne dopolnilne socialnovarstvene programe lokalnega pomena, ki vsebinsko dopolnjujejo mrežo storitev javne službe. Trenutno se izvaja 23 potrjenih programov.

Tabela 18: Dopolnilni programi, sofinancirani v letu 2023

Zap. št.	Organizacija/prijavitelj	Program	SOFINANCIRANJE MOM v EUR
1	Združenje za moč (cesta v mestni log 55, 1000 Ljubljana)	Celostna psihosocialna pomoč žrtvam spolnega nasilja in drugih oblik nasilja	25.000
2	Društvo Univerza za tretje življenjsko obdobje	Izobraževanje starejših	12.900
3	Zveza prijateljev mladine Maribor (Razlagova ulica 16, 2000 Maribor)	Posebni programi ZPM v Domu ustvarjalnosti	180.700
4 - 7	Nadškofijski Karitas Maribor (Strossmayerjeva ulica 15, 2000 Maribor)	Svetovalnica Karitas + Bet.ka, Zavetišče za brezdomne-Sv. Martin, Ambulanta Karitas, Ljudska kuhinja Betlehem in Donirana hrana	115.000
8	Nacionalni inštitut za javno zdravje (Trubarjeva cesta 2, 1000 Ljubljana)	Program za preprečevanje in obravnavo zasvojenosti "pogovorimo se"	56.900
9	Društvo študentov invalidov Slovenije (Kardeljeva ploščad 5, 1000 Ljubljana)	Prilagojeni prevozi študentov invalidov	8.000
10	Društvo zdrava pot (Krekova ulica 12 a, 2000 Maribor)	Dnevni center za odvisnike, Mobilna zamenjava igel..	40.800
11	Medobčinsko društvo Sožitje Maribor (Trubarjeva ulica 15, 2000 Maribor)	Program prevoza invalidov pri invalidskih organizacijah	5.000
12	Sonček - Mariborsko društvo za cerebralno paralizo (Trubarjeva ulica 15, 2000 Maribor)	Prevozi in spremstvo za osebe z invalidnostjo	8.000
13	Center za socialno delo (Zagrebška cesta 72, 2000 Maribor)	Pika dnevni center za otroke in maldostnike Mari	33.800

14	Društvo za mlade Indijanez (ob železnici 16, 2000 Maribor)	Center Šteker-Izštekaj se	22.400
15	Društvo toti DCA Maribor, so.p. (Gorkega ulica 34, 2000 Maribor)	Dnevni center aktivnosti za starejše	140.000
16	Center za socialno delo (Zagrebška cesta 72, 2000 Maribor)	Koordinator za romska vprašanja	26.700
17	Center za socialno delo (Zagrebška cesta 72, 2000 Maribor)	Center socialno preventivnih dejavnosti	12.000
18	Center za socialno delo (Zagrebška cesta 72, 2000 Maribor)	Materinski dom Maribor	51.100
19	Center za socialno delo (Zagrebška cesta 72, 2000 Maribor)	Svetovalnica za žrtve nasilja in zlorab Maribor	25.000
20	Center za socialno delo (Zagrebška cesta 72, 2000 Maribor)	Varna hiša Maribor	56.600
21	Center za socialno delo - Zavetišče za brezdomce (Zagrebška cesta 72, 2000 Maribor)	Zavetišče za brezdomce	95.500
22	Združenje za razvijanje nenasilnih odnosov (Pobreška cesta 6, 2000 Maribor)	Prepoznavajmo in preprečujmo nasilje	30.000
23	Zavod PIP (Gospodsvetska cesta 83, 2000 Maribor)	Pisarna brezplačnega pravnega svetovanja	10.200
Skupaj			955.600

5.3.2 Socialnovarstveni in humanitarni programi

MOM na podlagi Pravilnika o postopkih in merilih pri dodeljevanju mestnih socialnovarstvenih pomoči in izvajanju drugih nalog Mestne občine Maribor, ki ne sodijo med dejavnosti javnih služb na področju socialnega varstva letno objavi razpis za sofinanciranje **socialnovarstvenih in humanitarnih programov** in dejavnosti.

Prednost pri sofinanciranju imajo naslednji programi:

- socialno varstveni programi nevladnih organizacij, namenjeni večjemu delu socialno ogrožene populacije ali večjim skupinam specifično socialno ogroženih občanov (npr. invalidov, ...),
- programi, ki dopolnjujejo dejavnost javnih zavodov oziroma vsebujejo elemente javnih služb s področja socialnega varstva,
- drugi programi, ki so namenjeni preprečevanju, lažšanju in zmanjševanju socialnih stisk posameznikov ali specifičnih skupin občanov, njihovi izvajalci pa so nevladne organizacije oziroma nevladne organizacije s statusom delovanja v javnem interesu na področju socialnega varstva ali nevladne organizacije s statusom v javnem interesu na področju opravljanja humanitarne dejavnosti na področju socialnega varstva ali organizacije s statusom invalidske organizacije,
- drugi programi, ki so usmerjeni v preprečevanje, lažsanje in zmanjševanje socialnih stisk posameznikov ali specifičnih skupin občanov.

Tabela 19: Socialnovarstveni in humanitarni programi v 2023

Zap. št.	Naziv vlagatelja	Naziv programa	Odobreno sofinanciranje v EUR za leto 2023
1	Društvo dom invalidskih društev Maribor	Kompleksno oskrbovanje in vzdrževanje doma za izvajanje posebnih socialnih in drugih programov invalidskih in humanitarnih društev	5500
2	Društvo paraplegikov Podravja	Paracenter - center za aktivno življenje paraplegikov in tetraplegikov	4000
3	Društvo upokojencev Maribor Tabor	Starejši za starejše	300
4	Društvo gluhih in naglušnih Podravja	Neposredna pomoč in svetovanje za osebe z okvaro sluha	2800
		Informativna dejavnost za osebe z okvaro sluha	3500
		Družabništvo in pomoč osebam z okvaro sluha	2000
5	Društvo diabetikov Maribor	Socialna pomoč sladkornim bolnikom	300
		Druženje sladkornih bolnikov	2000
		Izobraževanje in pomoč s svetovanjem sladkornim bolnikom	300
6	Društvo psoriaticov Slovenije	Pomoč starejšim in manj pokretnih bolnikov z luskavico na domu	1000
		Zagovorništvo in ozaveščanje o problematiki luskavice	3500
7	Center Naprej Maribor	Aktivno živim v svojem mestu	300
		Življenje v sozvočju z naravo v Mariboru in okolici	300
8	Ozara Slovenije	Skupina za samopomoč za osebe s težavami v duševnem zdravju	800
		Dnevni center Ozara	9000
9	Canis	Terapevtsko druženje s psi - Suportivno terapevtsko delo - Vzpostavljanje socialnih stikov za druženje	6000
10	Društvo ledvičnih bolnikov Nefron Celje	Kronična ledvična bolezen ne pomeni konec življenja	300
11	Društvo gibalno oviranih invalidov Slovenije	Nasilje nad invalidi	300
		Ohranjanje zdravja, zdravstvena preventiva in medicinski pripomočki	0
		Posebni socialni program za zmanjšanje socialne izključenosti in aktivno staranje invalidov	300
12	Kinološko društvo za reševalne pse - Reps	Kompetenčni center za šolanje reševalnih psov "reševalci z mrzlimi smrčki"	3300
13	Aloja	Kognitivni trening - izvajanje "resnih iger"	300
14	Društvo šola zdravja	Metoda 1000 gibov	2000
15	Medobčinsko društvo delovnih invalidov Maribor	Preprečevanje in blaženje socialnih in psihičnih posledic invalidnosti	500
		Informativna dejavnost	300
		Usposabljanje za aktivno življenje in delo	300
16	Društvo klic upanja	Psihološka pomoč preko telefona ljudem v duševni stiski	400

17	Društvo Vita	Izobraževanje, svetovanje, druženje in zdravstveno - rehabilitacijske storitve	300
18	Rdeči križ	Humanitarni telefon rdečega križa	0
19	Rejniško društvo Slovenije	Socialno vključevanje posebej ranljivih skupin	500
20	Društvo za avtizem Dan	Psihološka podpora	600
21	Združenje vojnih invalidov in svojcev padlih 1991	Izvajanje zagovorništva in strokovne pomoči na področju socialno zdravstvenega varstva vojnih invalidov in žrtev vojnega nasilja	400
		Izvajanje socialnega programa za preprečevanje, lajšanje in zmanjševanje socialnih stisk ter težav v vsakdanjem življenju vojnih invalidov in žrtev vojnega nasilja iz obdobja osamosvojitvenih dogodkov in vojne leta 1991	500
22	Up ornik	Program, ki je namenjen preprečevanju, lajšanju in zmanjševanju socialnih stisk posameznikov, ki so ranljivejša skupina prebivalstva ali specifična skupina občanov oziroma ljudi, ki potrebujejo pomoč	13000
23	Zveza društev za socialno gerontologijo Slovenije	Aktivna priprava na starost	1300
24	Medgeneracijsko društvo za samopomoč Drava	Skupine starih ljudi za samopomoč v bivalnem okolju	5500
		Skupine starih ljudi za samopomoč v domovih	4500
		Medgeneracijski tabor 2022 "Srečen sem, kadar nisem sam"	3500
25	Društvo humanitarno, duhovno, rekreativni center Top power studio	Program socialne vključenosti ogroženih otrok in mladostnikov	300
		Program za vključevanje oseb brez zaposlitve v zdrav življenjski slog	300
		Program za vključevanje Romov v zdrav življenjski slog	300
26	Društvo za rehabilitacijo invalidov Slovenije Top Power studio Maribor	Program socialne vključenosti, krepitev zdravja ter vaje za grobo motoriko in moč	1269
		Rehabilitacija invalidov in usposabljanje za aktivno življenje	927
		Program rehabilitacije in krepitev zdravja paraplegikov	612
27	Društvo za kronično vnetno črevesno bolezen	Neodvisno življenje oseb s kronično vnetno črevesno boleznijo	2500
28	Medobčinsko društvo sožitje	Socialni programi za razbremenitev družin z OMDR na lokalnem nivoju MOM	9000
29	Ekološko društvo za boljši svet	Gradimo sebe za danes in jutri!	700
		Naši lepi spomini!	850
		Počutim se dobro!	1000
30	Slovensko združenje za celiakijo - Podružnica Podravje	Izboljšanje kvalitete življenja bolnikov s celiakijo	2300
31	Združenje bolnikov s cerebrovaskularno boleznijo	Delovanje kluba združenja CVB Maribor kot segment projekta "delo mobilne delavnice na bivalnih terapevtskih okoljih"	300
32	Društvo trepetlika	Gremo naprej	700
33	Združenje Magaria	Pomoč ostarelim z laično oskrbo in nego na domu	1800
35	Društvo študentov invalidov Slovenije - enota Maribor	Služba za pomoč študentom invalidom	2600
36	Slovensko društvo Hospic	Spremljanje umirajočih bolnikov in njihovih svojcev na domu	4000

		Žalovanje odraslih, otrok in mladostnikov	4000
37	Zavod Mirno morje Maribor	Mirno morje - Flota miru in tolerance za otroke, mladostnike ter odrasle osebe s posebnimi potrebami	5400
38	Center Mentalis	Mentalis - UP	5000
40	Društvo zaupni telefon Samarijan	Zaupni telefon za klic v duševni stiski	1000
41	Društvo za pomoč pri demenci - Spominčica	Svetovalni telefon za osebe z demenco in njihove svojce	1000
		Razumeti osebe z demenco	450
		Alzheimer Cafe pri Damah	400
42	Društvo vojnih invalidov Maribor	Kompenziranje socialnih težav vojnih invalidov	1000
43	Klub rejniških družin Maribor	Socialno vključevanje, povezovanje in izobraževanje rejniških družin	1400
44	Literarni klub upokojencev Likus	Izvajanje socialno humanitarne pomoči starostnikom	1200
45	Družinski center Mir	Specializirana psihosocialna pomoč žrtvam nasilja	1400
		Specializirana psihosocialna pomoč osebam s težavami v duševnem zdravju	1900
		Program Mir - psihosocialna pomoč za otroke, mladostnike in njihove družine	2300
46	Društvo prijateljev mladine Maribor	Skrb za družine (z otroki) v stiski na področju Maribora s pomočjo prostovoljskih aktivnosti DPM Maribor	1300
47	Šent - Slovensko združenje za duševno zdravje	Dnevni center Šentlent	1500
48	Biser - Zavod za pomoč osebam v stiski	Svetovalnica Ženska odločitev -preventivno izobraževanje, svetovanje, spremljanje in konkretna pomoč ženskam v stiski v reproduktivni dobi	6800
49	Center za izobraževanje, supervizijo in terapevtsko moč	Individualno svetovanje za otroke, mladostnike, mladostnice in njihove družine	750
		Program psihosocialne pomoči v primeru čustvenega, fizičnega, spolnega in/ali ekonomskega nasilja	950
50	Inštitut za raziskovanje in psihoterapijo Mea vita	Psihosocialna pomoč ob motnjah hranjenja	820
		Psihosocialna pomoč pri spopadanju z nekemičnimi odvisnostmi in drugimi težavami v odraslanju	820
51	Zavod Atopika	SOS projekt za bolnike z atopijskim dermatitisom 2022	1300
		Letovanje bolnikov z atopijskim dermatitisom	800
		Prostočasovne aktivnosti kroničnih bolnikov z atopijskim dermatitisom	700
52	Ustanova - zdravstvena fundacija za tobačno kontrolo	Svetovalnica INFO točka za ranljivo skupino Romov in ostale ranljive skupine	1400
53	Inštitut Vir	Preprečevanje odvisnosti in rehabilitacija uporabnikov drog Podprogram 1 - kemične zasvojenosti Podprogram 2 - nekemične zasvojenosti	300
54	Združenje Drogart	Zmanjševanje škodljivih posledic alkohola in drugih drog med mladimi	4400
55	Slovenska filantropija	Dnevni center za migrante	2500
		Razvijanje in promocija prostovoljstva v Mariboru	3000
56	Inkont	Aktivnosti v naravi - nordijska hoja	300

		Konzervativno zdravljenje kroničnih težav v mali medenici - strokovne ekscurzije članov društva	0
		Strokovno vodena telovadba – krepitev mišic medeničnega dna	300
57	Sonček - Mariborsko društvo za cerebralno paralizo	Delavnice in socializacija na zdravstveno terapevtskih kolonijah - podpora otrokom in mladostnikom s cerebralno paralizo in svojcem	1450
		Dnevni center Glavni trg in dnevni prostor Vetrinjska - vsakodnevne aktivnosti za osebe s cerebralno paralizo	1800
		Obeležitev 40 let delovanja društva Sonček Maribor in Svetovni dan cerebralne paralize - Program socialno vključevanje in aktivnosti za ljudi s cerebralno paralizo in sorodnimi invalidnostmi	1650
58	Zavod Etnika	Mladi hazarder - Preventiva in pomoč pri težavah, ki so posledica iger na srečo	4300
59	Društvo za lepše življenje	Smo sami, nismo pa osamljeni	500
62	Zavod Igrišče Maribor	Noč na igrišču	300
		Opolnomočenje socialno ranljivih skupin	1150
63	Zveza prijateljev mladine Maribor	Svetovanje po telefonu TOM - Telefon za otroke in mladostnike	5800
64	Zavod Mars	Ustvarjalni vrtiljak – Vključevanje ranljivih skupin v ustvarjalne procese za blažitev socialnih stisk in njihovo boljšo vključitev v lokalno skupnost	1300
65	Društvo za srce	Program splošne preventive, osveščanja prebivalstva o zdravem načinu življenja, ugotavljanja zdravstvenega stanja prebivalstva z meritvami dejavnikov tveganja srčno žičnih in možgansko žilnih bolezni in izobraževanje laikov za nudenje prve pomoči - TPO	400
66	Združenje multiple skleroze Slovenije	Program dela mariborske podružnice za leto 2022 (skupaj s posebnimi socialnimi programi, ki se izvajajo na lokalni ravni)	1350
Skupaj			183548

5.3.3 Sofinanciranje programov za krepitev zdravja

Po sprejemu proračuna je vsako leto objavljen javni razpis za sofinanciranje programov za krepitev zdravja prebivalcev na območju MOM, v skladu s Pravilnikom o postopkih za sofinanciranje programov za krepitev zdravja v Mestni občini Maribor. Sofinancirajo se neprofitni programi, ki spodbujajo procese promocije, varovanja, krepitev, izobraževanja in ohranjanja zdravja celotne populacije in niso financirani kot redna dejavnost javnih služb na področju zdravstva. Na razpisu v letu 2022 je sodelovalo 31 izvajalcev s 53 programi. Izbrani programi so prikazani v tabeli 23 v nadaljevanju.

Tabela 20: Izbrani programi za krepitev zdravja v letu 2022

Prijavitelj	Naziv programa	Višina sofinanciranja v EUR
Društvo upokojencev Maribor Tabor	Vadba starejših za krepitev zdravja	300
Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor	Ohranjanje zdravja oseb z okvaro sluha	300
Društvo diabetikov Maribor	Brezplačne meritve krvnega sladkorja in krvnega tlaka za diabetike in drugo zainteresirano javnost v MOM	300

	Edukativno zdravstveno okrevanje	1.500
	Štirje koraki za izboljšanje sladkorne bolezni	500
Center Naprej Maribor	Terapevtsko rehabilitacijsko jahanje za osebe z invalidnostjo (s pridobljeno možgansko poškodbo-PMP) v CENTRU NAPREJ	300
	Preventivni programi v CENTRU NAPREJ	300
	Program dela za zdrav način življenja in ohranjanja zdravja v CENTRU NAPREJ	300
OZARA Slovenija, nacionalno združenje za kakovost življenja	Prostočasovne aktivnosti za ohranjanje zdravja oseb s težavami v duševnem zdravju v dnevnem centru Maribor	1.500
Slovensko združenje inštruktorjev – Center za šolanje psov vodičev in psov pomočnikov SLO - CANIS	Zvočna kopel - z gongi skozi sočutje - krepitev zdravja	500
Društvo psoriaticov Slovenije	Rehabilitacija v zdraviliških objektih	300
	Zdraviliško zdravljenje v tujini	300
	Športno-rekreacijske dejavnosti	200
Društvo šola zdravja – podružnica Maribor (Bevkova ulica 2, 2000 Maribor)	1000 gibov in ena pot do sebe (vaje za moč in dihamo z naravo)	500
Slovensko združenje za preprečevanje samomora, enota Center za psihološko svetovanje Posvet	Psihološko svetovanje posameznikom, parom in družinam v duševni stiski	900
Medobčinsko društvo delovnih invalidov maribor	Program za ohranjanje zdravja in drugi rehabilitacijski programi	200
Združenje vojnih invalidov in svojcev padlih 1991	Vadba badmintona	200
	Plavanje in organizirana vadba v vodi	200
	Izvajanje zimskih športov	200
Društvo zeliščarjev Maribor	Skupaj spoznavamo rastline in njihovo uporabo	300
Društvo za avtizem dan Maribor	Podporne zdravstvene aktivnosti za avtiste in njihove družine	800
Društvo za rehabilitacijo invalidov Slovenije Top Power Studio Maribor	Program medgeneracijskega spodbujanja zdravega načina življenja skozi rekreacijo, rehabilitacijo in zdrav način prehranjevanja	700
	Program tehnike sproščanja in spopadanja s stresom	200
	Program za ohranjanje vitalnosti in gibalnih sposobnosti za starejše občane	450
Varuh otroških src – Zavod za pomoč otrokom, mladostnikom in družinam Maribor	Program VARUH	500
Društvo humanitarno, duhovno, rekreativni center "Top Power Studio"	Pomoč posameznikom pri spopadanju s prekomerno telesno težo	300
	Program spodbujanja rekreacije in zdrave prehrane za vse generacije	200
	Program spopadanja z diabetesom z zdravim življenjskim slogom	200

Gobarsko društvo Lisička Maribor	Gobe za vsako bolezen	500
	Zdravilne vrste gob - PLAKAT	500
Slovensko društvo hospic območni odbor Maribor, partizanska cesta 15, 2000 Maribor	Hospic - Podpora žalujočim otrokom in mladostnikom ter odraslim	2.000
	Spremljanje bolnikov s kronično neozdravljivo boleznijo in njihovih svojcev	1.000
Slovensko društvo za celiakijo - podružnica Podravje	Krepitev zdravja oseb s celiakijo	1.500
Ekološko kulturno društvo za boljši svet	Če je zdravje, je veselje!	500
	Zdrave navade za zdravo življenje!	300
	Živim zdravo in na polno!	200
Društvo za kronično vnetno črevesno bolezen	Šola za osebe s kronično vnetno črevesno boleznijo	2.000
Društvo vojnih invalidov Maribor	Skrb za zdravje vojnih invalidov	400
Zavod Atopika	Opolnomočenje bolnikov z atopijskim dermatitisom	200
	Digitalizacija edukativnega programa osredotočenega na bolnike z atopijskim dermatitisom - SPLETNA AKADEMIJA AD	500
Združenje za alkoholno politiko in tobak	Mladinski izobraževalni tabor in organizacija dogodkov za mlade - osveščanje o škodljivosti kajenja in tvegane pitja alkohola med mladimi ter zdrave alternative preživljanja prostega časa	800
Društvo študentov medicine Maribor	Medicinci s srcem za zdrav Maribor	700
Sonček - Mariborsko društvo za cerebralno paralizo	Terapevtsko plavanje	800
	Zdravstvene terapevtske kolonije za otroke in mladostnike s cerebralno paralizo ter družinske delavnice	2.000
	Terapevtsko jahanje - hipoterapija in pedagoško jahanje	1.000
Zveza Slovenska unija pacientov	INFO INPEA točka zoper zlorabo starejših 2022	200
	ZDRAVKO-METER Mestne občine Maribor	200
Društvo za zdravje srca in ožilja za Maribor in Podravje	Program splošne preventive, osveščanja prebivalstva o zdravem načinu življenja, ugotavljanja zdravstvenega stanja prebivalstva z meritvami dejavnikov tveganja srčno žilnih in možgansko žilnih bolezni in izobraževanje laikov za nudenje prve pomoči - TPO	7.000
Društvo Univerza za tretje življenjsko obdobje Maribor	Usposabljanje za kakovostnejše bivanje v tretjem življenjskem obdobju	1.000
	Živeti zdrav življenjski slog s poudarkom na vodeni telesni aktivnosti	1.000
Društvo za boj proti raku Štajerske Maribor	E-pisarna/svetovalnica/klepetalnica Društva za boj proti raku Štajerske Maribor 2022	200

	Umetniško terapevtske delavnice izdelovanja emajliranega nakita 2022	300
Slovensko zveza za javno zdravje, okolje in tobačno kontrolo (Zveza SZOTK)	Izboljšanje zdravja, zmanjševanje rabe tobaka (s tobakom povezanih izdelkov) in alkohola med prebivalci MOM	1.000
Skupaj		38.250

6. PROGRAMI, RAZVRŠČENI PO IZZIVIH CILJNIH SKUPIN

V nadaljevanju podajamo obstoječe programe, ki se izvajajo v Mestni občini Maribor, in so sofinancirani bodisi iz javnih virov (država, lokalna skupnost) kot tudi iz zasebnih virov.

Programe smo razvrstili glede na izzive, ki jih naslavlajo:

- Revščina in brezdomstvo, programi, namenjeni najbolj ranljivim skupinam prebivalstva;
- Dostojno staranje, programi namenjen starejšim od 65 let;
- Otroci, mladostniki in mlajši odrasli, programi namenjenim otrokom in mladim do 29 let;
- Oviranost, programi, namenjeni invalidnim osebam;
- Duševno zdravje, programi, namenjeni osebam s težavami v duševnem zdravju;
- Žrtve nasilja, programi, namenjeni prvenstveno ženskam in otrokom;
- Programi, namenjeni vsem oblikam odvisnosti;
- Migracije, programi, namenjen migrantom;
- Romska populacija, programi, namenjeni Romom;
- Okvirni pogoji za zdravje.

6.1 Revščina in brezdomstvo

Energetska in prehranska kriza, inflacija nas opozarjata, da so programi in storitve za ljudi, ki se znajdejo v socialni stiski, izredno pomembne, saj število ljudi, ki kljub rednim prihodkom vse bolj drsijo v revščino, narašča, prav tako je veliko oseb, ki se soočajo z brezdomstvom. MOM zato sofinancira nastanitvene programe in programe, ki nudijo različne oblike pomoči tistim, ki so se znašli v hudi socialni stiski (laično in strokovno svetovanje, suhi in topli obroki, higienska oskrba, brezplačna ambulanta za prebivalce brez urejenega osnovnega zdravstvenega zavarovanja). Zavetišča v Sloveniji so povezana v mrežo Brezdomnih do ključa.

K lažšanju posledic revščine in brezdomstva znatno pripomorejo: Rdeči križ Slovenije – Območno združenje Maribor, ki ga MOM sofinancira na podlagi Zakona o Rdečem križu Slovenije z neposredno pogodbo. MOM prav tako sofinancira delovanje Zavetišča za brezdomce Maribor, ki deluje pod okriljem CSD na Šentiljski cesti 7, in ki dnevno sprejme 24 uporabnikov, v nujnih primerih tudi več. Cilj strokovne pomoči je zmanjševanje socialne izključenosti in nastanjene osebe spodbuditi oziroma krepiti, da zmorejo v skladu s svojimi sposobnostmi prepoznati in nato razvijati odgovoren odnos do svoje težave. Za dosego teh ciljev se povezujejo z drugimi za nastanjenega uporabnika pomembnimi institucijami (CSD, ZRSZ, ZZSZ, zdravstvo, društva ...), kot tudi pomoč pri vzpostavljanju ali ohranitvi odnosa s socialno mrežo, da bi nastanitev v zavetišču bila le prehodne narave. Glavni namen delovanja programa je zagotoviti stalno, dosledno in kontinuirano strokovno podporo in pomoč ter preprečevanje in razreševanje socialnih stisk stanovalcev, ki se znajdejo v tveganih življenjskih okoliščinah in zaradi različnih razlogov niso sposobni uspešno delovati v svojem socialnem okolju. Za zagotavljanje varnosti in zasebnosti bi bilo potrebno preurediti zavetišče za

potrebe žensk. Prav tako bi bilo potrebno vzpostaviti bivalni kontejner po vzoru Ljubljane, ki ima dva, kjer bi lahko brezdomne osebe prespale in opravile osnovne higienske potrebe.

Program Socialne kuhinje

CSD Maribor in Program zavetišča za brezdomce Maribor v partnerstvu z Mestno občino Maribor že od leta 1992 izvaja organizirano obliko razdeljevanja toplih obrokov program **Socialne kuhinje**. CSD kot koordinator v kombinaciji zaposlenih iz programa Zavetišča za brezdomce ter zaposlenim preko Javnih del vseh 365 dni v letu nadzira in evidentira razdeljevanje pripravljenih toplih obrokov, evidentira tako občasne kot stalne uporabnike, po kriterijih Zakona o socialnem varstvu in uveljavljanju pravic iz javnih sredstev. Pogodba o izvajanju storitve priprave in postrežbe dnevnega obroka v programu Socialne kuhinje je sklenjena med Mestno občino Maribor kot naročnikom, Domom pod gorco d.o.o. kot izvajalcem in CSD Maribor, kot koordinatorjem in se dnevno se izvaja v prostorih na naslovu Dvorakova 14, Maribor.

Primarni cilj programa Socialne kuhinje je zagotavljanje brezplačnega toplega obroka hrane osebam, ki izkazujejo materialno ogroženost, torej so brez sredstev za preživljanje, so prejemniki denarne socialne pomoči, invalidske ali družinske pokojnine, vojni veterani, osebe s težavami odvisnosti Zdrava pot, kar nekaj pa je tudi tujcev, ki ob pomoči Slovenske filantropije urejajo svoj status v Sloveniji.

V času **od 01. 01. 2022 do 31. 12. 2022** je bilo evidentiranih skupno **298 različnih upravičencev socialne kuhinje**. 64 % je moških uporabnikov in 36 % ženskih uporabnic. Med prejemniki toplega obroka je okrog **24 družin, ostalo so posamezniki ali pari brez otrok. Največ** upravičencev do socialne kuhinje spada med starostno skupino **od 61-70 let, skupno 82 upravičencev**. Sledi skupina **od 51 do 60 let, skupno 63 oseb**. V velikem številu so tudi uporabniki, ki so stari **nad 70 let, skupno je takih 43**. Ostali uporabniki so mlajši od 50 let. Med upravičenci prevladujejo **prejemniki denarne pomoči v povprečju 47 % in 27 % prejemnikov ZPIZ-a**.

V letu 2022 je izvajalec Dom pod Gorco za socialno ranljive upravičence pripravil **skupno 138.750 obrokov**. Od tega je bilo razdeljeno **letno v socialni kuhinji 127.980 obrokov, zavetišče za brezdomce je prejelo 10.950 obrokov oziroma v povprečju 912 obrokov na mesec**.

Programi Nadškofijske Karitas Maribor so namenjeni reševanju socialne problematike in so bili uvrščeni v mestni proračun v letu 2012. Izvajajo programe Sprejemno informacijska in svetovalna pisarna; Ambulanta za osebe brez zdravstvenega zavarovanja s posvetovalnico – Maribor (splošni zdravniki, specialisti, zobozdravniki); Zavetišče za brezdomce – sv. Martin; Ljudska kuhinja Betlehem, ki dnevno nudi več kot 65 brezdomnim osebam topel obrok. Novejši projekt »Donirana Hrana« je kontinuirana oskrba s hrano, ki olajša preživetje s ciljem izboljšanja prehranskih navad ter posledično izboljšanje zdravstvenega stanja socialno najbolj ogroženih posameznikov in družin v Mariboru. Hrano prispeva mreža 29 trgovskih centrov (Mercator, Tuš, Spar in Interspar, Hofer, Lidl).

Društvo za pomoč in samopomoč brezdomcev Kralji ulice je samostojna nevladna humanitarna organizacija z nepridobitnimi cilji, ki je bila formalno ustanovljena septembra leta 2005. Združuje strokovnjake in strokovnjakinje ter druge posameznike in posameznice, ki se ukvarjajo z brezdomstvom in z njim povezanimi pojavi, ter posameznike in posameznice, ki brezdomstvo in s tem povezano socialno izključenost doživljajo. Program Kralji ulice je inovativen in nizkopražen (to pomeni, da je edini pogoj za vključitev polnoletnost in najrazličnejša povezanost s socialnimi temami), namenjen spodbujanju možnosti prenehanja brezdomstva.

Čeprav navedene organizacije odlično opravljajo svoje poslanstvo, žal nimajo vzvodov za odpravo vzrokov, ki so vodili do revščine oziroma pomoči, ki bi opolnomočili posameznike za samostojno življenje v in za skupnost. Izkušnje v tujini kažejo, da je potrebno oblikovanje programov za resocializacijo, ki posameznika obravnavajo celovito in mu povrnejo dostojanstvo: pomoč pri zaposlitvi, nastanitvi, vključevanju v družbo itd. Dejstvo je, da za življenje v skupnosti, predvsem pa za skrb za lastno družino, vsi roditelji niso opolnomočeni. V okviru CSD Maribor deluje Center socialno preventivnih dejavnosti (CSPD), ki je v letu 2022 na območju MOM izvajal tudi laično pomoč družinam na domu, ki je kontinuirana pomoč družini, otroku in mladostniku, ki jo izvajajo za to usposobljeni laični sodelavci (zaposleni preko javnih del) in prostovoljci na domu družine. Laična pomoč na domu je namenjena družinam - staršem, otrokom in mladostnikom, ki izhajajo iz družin, katere so že znane in obravnavane na centru za socialno delo. To so družine, katerim zaradi različnih vzrokov z običajnimi strokovnimi pristopi oz. načini dela v okviru javnih pooblastil in socialno varstvenih storitev, ni možno zagotoviti zadostne pomoči, ki bi omogočala, da bi same prevzemale svoje dolžnosti in odgovornosti vsakdanjega življenja v družini ter izpolnjevala pričakovano skrb in vzgojo lastnih otrok in mladostnikov. Laični sodelavci in prostovoljci preko konkretnih zadolžitev (druženje, učno delo, druge aktivnosti) nudijo staršem, otrokom in mladostnikom možnost za socialno učenje, iskanje drugačnih načinov reševanja vsakodnevnih težav, pomagajo pri učenju in šolskem delu, skupaj z njimi preizkušajo nove vedenjske vzorce in nove načine komunikacije, kar skupaj posledično prinaša izboljšanje odnosov v družini in v širši skupnosti.

Laični sodelavci in prostovoljci obiskujejo družine, otroke in mladostnike enkrat do dvakrat tedensko po dve uri. Obiski potekajo na domu družine ali tudi izven (knjižnice, ZPM, športni objekti, igrišča, itd.). S svojim delom, ki je redno vodeno in načrtovano s strani strokovne delavke, prispevajo k soustvarjanju pomoči in skupnemu reševanju problemskih situacij.

Ciljna skupina: so družine, otroci in mladostniki, ki so sicer v obravnavi na CSD Maribor v okviru redne dejavnosti in za katere je preko obravnave ugotovljeno, da potrebujejo dodatno izkustveno učenje.

V letu 2022 se je izvajala laična pomoč družinam na domu v MOM, vključenih je bilo 7 družin s skupno 15 otroki.

PROGRAMI ZA BREZDOMCE (obsegajo različne oblike pomoči, predvsem pa nastanitveno podporo, terensko delo, dnevne centre, svetovanje, psihosocialno podporo in pomoč).

NASTANITVENA PODPORA IN PREHRANA

CSD, **Zavetišče za brezdomce Maribor**, Šentiljska cesta 7, 2000 Maribor; e-pošta: zavetiscecsd1@gmail.com; 02 420 31 93; 070 829 223

Socialna kuhinja, Dvorakova 14, 2000 Maribor, e-pošta: gp-csd.marib@gov.si, tel. 02 250 6600

Nadškofijska Karitas Maribor; Zavetišče za Brezdomce – Sv. Martin, Strossmayerjeva 15, 2000 Maribor; info@karitasmb.si; Tel. 059 08 03 50

Društvo za pomoč in samopomoč brezdomcev Kralji ulice; Dnevni distribucijski center s terenskim delom za brezdomce; Individualizirana in celovita nastanitvena podpora brezdomnim ljudem (Ljubljana, Maribor), Prežakova 6, 1000 Ljubljana, e-pošta: info@kraljiulice.org; tel. 059 22 503.

PODPORA NAJŠIBKEJŠIM

1. **Društvo UP-ornik**, Zagrebška cesta 22, 2000 Maribor, vhod A, tretja etaža, E-pošta: info@up-ornik.si Več na: <https://www.up-ornik.si/>

2. **Rdeči križ Slovenije**, OZ Maribor, Ul. Pariške komune 13, Maribor, tel. 02 234 40 00, 02 234 40 06, e-pošta: info@rkmb-drustvo.si. Več na: <http://www.rkmb-drustvo.si>

3. **Nadškofijska Karitas Maribor** (glej zgoraj)

6.2 Dostojno staranje

Slovenija se tako kot vse ostale Evropske države, srečuje z demografskimi spremembami. Populacija se zaradi podaljševanja življenjske dobe in manjše rodnosti v zadnjih desetletjih hitro stara. V letu 2021 je bila nekaj več kot petina prebivalcev starejših od 65 let, približno 6 % pa starejših od 80 let. Po napovedih bo leta 2060 tretjina prebivalstva starejša od 65 let.

Starejši so zelo raznolika populacijska skupina, saj se njihove funkcionalne zmožnosti razlikujejo od popolne neodvisnosti in samostojnega življenja do popolne odvisnosti od pomoči drugih. Starejše osebe se zaradi različnih zdravstvenih težav ter starostnega pešanja telesnih in kognitivnih funkcij pogosto srečujejo s težavami pri opravljanju običajnih vsakodnevnih aktivnosti, kot so hranjenje, vstajanje s postelje ali stola, sedanje na stol ali leganje na posteljo, uporaba stranišča, kopanje ali tuširanje in drugimi. Omejitve pri izvajanju omenjenih dejavnosti so bolj izražene pri tistih, ki imajo kronične bolezni, pri starejših od 80 let in tistih, ki so spremenili socialno okolje. Želja številnih starejših je čim bolj kakovostno in neodvisno delovanje v domačem okolju brez ali z občasno pomočjo, zato je skrb zase pomemben dejavnik, ki omogoča starejšim ljudem, da živijo doma. Odvisnost od tuje pomoči je lahko za starejše tudi vir hude stiske, posebej kadar pride do (nenadne) spremembe stanja.

Možni viri pomoči za osebe z omejitvami pri skrbi zase so: različni pripomočki, po možnosti cenovno ugodni, prilagoditev stanovanja (primerna osvetljenost, dostop do tuša brez praga, nederseča podlaga, odsotnost stopnic,...), pomoč svojcev oziroma bližnjih ali pa organizirane oblike pomoči, kot so dostava prehrane na dom, pomoč na domu, patronažna služba, dnevno varstvo in bivanje v zavodih oz. oskrbovanih stanovanjih. Starejšim je treba ponuditi toliko pomoči, kolikor je potrebujejo, da se ne zmanjšuje njihov občutek samospoštovanja. Pomembno je tudi zaščitno delovanje za zmanjšanje tveganja za razvoj bolezni ter spodbujanje aktivnega staranja v družbi.

Odstotek oseb v Mariboru, ki imajo težave pri opravljanju posameznih aktivnosti (hranjenje, leganje/sedenje ali vstajanje s postelje ali stola, oblačenje in slačenje, uporaba stranišča, kopanje ali tuširanje) brez pomoči je nižji od slovenskega povprečja in znaša 6,4 % prebivalcev, starejših od 55 let.

V MOM deluje Svet za starejše, ustanovljen leta 2020 kot posvetovalni organ župana. Področja dela in naloge so spremljanje razmer s področja življenja starejših oseb v Mariboru, informiranje, obveščanje ter opozarjanje na odprta vprašanja s področja življenja starejših oseb in soustvarjanje strategij, politik in dejavnosti občine, ki zadevajo življenja starejših. S proračunskim sofinanciranjem se izvajajo razne delavnice, posveti in srečanja, za obeležitev mednarodnega dneva starejših, 1. oktobra, za delovanja Info-fon 65+, informacije in svetovanje za starejše na brezplačni številki 080 22 01 in v pisarni za starejše na lokaciji Slovenska 40.

Med programi za starejše – DCA (dnevni center aktivnosti) izstopa TOTI DCA, ki ga sofinancira MOM kot dopolnilni program na treh lokacijah – Partizanski cesti 12 (od leta 2013) in na Gorkega 34 (od jeseni 2016) ter na Studencih (od 2023). Uporabnikom so na voljo med 8 in 15. uro, ob torkih do 18. Starejšim je ponujena možnost vključevanja v različne programe na enem mestu, programi so brezplačni, voditelji programov so prostovoljci. V DCA so na voljo tudi potrebni materiali, rekviziti in razni pripomočki za izvajanje delavnic. Ob delavnicah izvajajo tudi svetovalnice, organizirajo srečanja, likovne razstave in druge občasne prireditve. Cilje je omogočiti starejšim aktivno življenje, preprečevati izključenost in omogočiti vključenost v mrežo socialnih odnosov.

V MOM se izvaja vrsta aktivnosti, namenjena starejši populaciji kot so npr. izobraževalni programi U3ŽO, namenjeni dostojnemu življenju in družbeni vključenosti starejših.

Od leta 2008 so v proračunu MOM za namene delovanja in izvajanje programov društev upokojencev zagotovljena proračunska sredstva, ki se razdeljujejo na podlagi javnega razpisa, na katerem sodeluje med 13 do 15 društev upokojencev na področju MOM in so namenjena izvajanju programov, s katerimi se je zagotovilo vključevanje v družbo in bolj polno in kakovostno življenje starejšim občanom v Mestni občini Maribor. Pri tem velja opozoriti na pomembne projekte, ki jih izvajajo posamezna društva upokojencev kot je nacionalni projekt »Starejši za starejše za višjo kakovost življenja doma«, ki ga izvaja Zveza društev upokojencev Slovenije, v Društvu upokojencev Malečnik pa ga neprekinjeno izvajajo vse od leta 2010.

PROGRAMI ZA STAREJŠE (mreža programov za starejše, ki so ogroženi s socialno izključenostjo ali potrebujejo podporo in pomoč v vsakodnevem življenju, vključno z drugimi programi pomoči starejših oseb, ki se znajdejo v stiski, njihove svojce in medgeneracijska središča)

Center za pomoč na domu, Trubarjeva ulica 27, 2000 Maribor; E- pošta info@pomocnadomu.eu T: (02) 235 05 20

Zveza društev za socialno gerontologijo Slovenije; Skupine starih ljudi za samopomoč v nacionalni in lokalnih mrežah; Partizanska cesta 12, 2000 Maribor; zveza@skupine.si; T.: 02 234 75 70

Medgeneracijsko društvo za samopomoč Drava, Partizanska cesta 12, 2000 Maribor. T; [\(02\) 252 30 81](tel:022523081)

Aloja, zavod za dolgotrajno pomoč, Maribor; Svetovanje podpora pri demenci – DeCo; Borova vas 5, 2000 Maribor; e-pošta: lidija@zavod-aloja.si; T.:031 026 858

Društvo toti DCA Maribor, so.p., Gorkega ulica 34, 2000 Maribor, <https://www.dca-maribor.si/>, e-pošta: toti@dca-maribor.si; T.: 02 234 22 00; GSM: 041 340 075

Društvo Šola zdravja "vadba 1000gibov", www.solazdravja.com; e-pošta: info@solazdravja.si

Društvo Univerza za tretje življenjsko obdobje Maribor, Prešernova ulica 1. Več na: www.doba.si/drustvo-univerza-za-tretje-zivljenjsko-obdobje-maribor; e-pošta: info@u3zo-mb.si

DRUŠTVA IN ZVEZE DRUŠTEV UPOKOJENCEV V MOM

Društvo upokojencev Maribor – Tabor, Gorkega ulica 48, Maribor; tel. 02 331 22 35

Društvo upokojencev Maribor – Center, Slomškov trg 5, Maribor, tel. 02 234 92 96

Zgornjepodravska pokrajinska zveza društev upokojencev Maribor, Slomškov trg 5, Maribor, e-pošta: zgornjepodravska.pz.d.u@siol.net; tel. 02 251 08 91

Društvo upokojencev Kamnica – Bresternica – Gaj, Urbanska cesta 97, 2351 Kamnica, e-pošta: du-kamnica-bg@t-2net; tel. 02 623 13 80, 059 044 493

Društvo upokojencev LI – PE, Limbuš – Pekre, Ob Blažovnici 41, 2341 Limbuš, e-pošta: lipe.tajnistvo@gmail.com; tel. 02 613 44 00

Društvo upokojencev Maribor Tezno, Ukrajinska ulica 26, Maribor, tel. 02 326 08 13

Društvo upokojencev Maribor – Pobrežje, Cesta XIV. divizije 67, Maribor, tel. 02 471 21 75

Društvo upokojencev Malečnik, Celestrina 1, 2229 Malečnik, tel. 08 386 39 26

Društvo upokojencev Razvanje, Razvanjska cesta 24, Maribor

Društvo upokojencev Košaki Maribor, V Zavoju 40b, Maribor

Klub upokojencev Pošta in Telekom Maribor, Slomškov trg 10, Maribor

Društvo upokojencev Brezje - Dogoše - Zrkovci, Na Trati 2, Maribor

LIKUS - Literarni klub upokojencev Slovenije, Loška ulica 10, Maribor; e-pošta: likus@liku.si; tel. 041 634 736

Svet za starejše (posvetovalno telo župana): <https://maribor.si/mestni-servis/starejsi/svet-za-starejse/>, e-pošta: ana.mandl@maribor.si; tel. 02 220 12 02

6.3 Otroci, mladostniki in mlade odrasle osebe

Otroci in mladostniki so raznolika skupina, ki je občutljiva na zunanje okoliščine v katerih odrasčajo - na (ne)varno domače okolje, šolsko okolje, na druge formalne in neformalne socialne mreže itd. S strani institucij države in lokalne skupnosti je treba socialno oporo zagotoviti predvsem takrat, ko domače okolje ni sposobno zagotavljati ustreznih življenjskih pogojev, in ko vzgojno-izobraževalne institucije odpovejo pri ustrezni socializaciji otrok in mladostnikov. Z vidika potrebe po institucionalni in neinstitucionalni socialni opori pa je treba spremljati in se odzivati na težave mladih tudi po prehodu v polnoletnost in odraslost.

Problematika otrok, mladostnikov in mladih odraslih je torej kompleksna in se nikdar ne nanaša samo nanje. Vključuje različne generacije, zahteva redno spremljanje in medresorsko sodelovanje, s posebno pozornostjo na ranljivost mladih ob prehodu v polnoletnost, s katero prejmejo pravice in obveznosti, ki jih pogosto ne morejo uveljaviti ali izpolniti brez ustreznih življenjskih pogojev (ustrezne izobrazbe, stanovanj, zaposlitev itd.). Pri obravnavi mladih se je treba izogibati načinom in odnosom, ki vodijo v pokroviteljstvo in stigmatiziranje. Eno od vodilnih načel strategije Evropske unije za mlade pravi, da politike, namenjene izboljšanju življenja mladih, ne smejo biti nikoli omejene le na področje mladih³.

Nacionalna raziskava o družbenem položaju mladih Mladina 2020 je kot vzdolžna raziskava pokazala, da se mladi v Sloveniji vse bolj oddaljujejo od socialne opore svojih izvornih družin (se prej odselijo od doma, pričakujejo manj starševske pomoči pri reševanju stanovanjskega problema ipd.), vendar so izvirne družine še vedno bistvenega pomena, njihova podpora mladim se zaradi zakasnelih in nedokončanih prehodov mladih v odraslost celo podaljšuje. Zaradi upadanja števila mladih in povečevanja števila starejših se delež mladih v celotni populaciji zmanjšuje, zato se odpirajo tudi vprašanja o medgeneracijskih razmerjih. Tradicionalni tok sredstev od starejše generacije k mlajši, ki na ravni družin še vedno deluje, se vse bolj postavlja pod vprašaj, saj morajo države zaradi staranja prebivalstva preusmerjati tok sredstev od mlajših k starejšim. Ob zavedanju vedno večje individualizacije in zmanjševanju pomena skupnosti je treba poskrbeti za medgeneracijsko sodelovanje, saj lahko demografski trendi in z njimi neposredno povezani politični ukrepi v korist prevladujoče starejše populacije privedejo do medgeneracijskih konfliktov. Iz teh razlogov je pomembno, da država okrepi podporo mladim pri prehajanju v odraslost (krepi financiranje in dostop do izobraževanja, pomaga mladim pri pridobivanju stabilne zaposlitve ter izboljšanju možnosti za ureditev stanovanjskega vprašanja), spodbuja institucionalizirane stike med mladimi in starejšimi na področju oblikovanja in izvajanja javnih politik itd. Iz raziskave Mladina 2020 izhaja, da premorejo mladi na področju medgeneracijskega sodelovanja visok potencial, med njimi prevladuje prepričanje, da starejši niso v privilegiranem položaju in da so tako starejši kot mladi zapostavljeni, ko gre za vprašanje družbene blaginje. (Miran Lavrič et al. (2021). Mladina 2020: položaj mladih v Sloveniji, Maribor: Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba; Ljubljana: Založba Univerze v Ljubljani). Na te ugotovitve se je treba navezati tudi na lokalni ravni in v sodelovanju z državo ter civilno družbo nadgraditi obstoječe ukrepe, namenjene otrokom, mladostnikom in mladim odraslim. Zagotoviti moramo vključevanje pobud mladih v različna področja javnih politik in poskrbeti, da bodo mladi takšne pobude sposobni oblikovati. Organizacije za mlade, ki delujejo tudi na področju socialnovarstvene preventive v MOM, spodbujajo vključevanje mladih v procese odločanja, njihova ciljna populacija so pogosto že osnovnošolci. Takšne pristope do otrok in mladostnikov je treba spodbujati in nadgrajevati tako, da se zagotovita strukturirani dialog z mladimi in medgeneracijsko sodelovanje, s tem pa ponudi mladim ustrezna perspektiva pri lastnem vključevanju v družbo in preходу v odraslost.

MOM je ustanoviteljica Svetovalnega centra za otroke, mladostnike in starše Maribor, ki nudi pomoč otrokom in mladostnikom pri učnih, čustvenih in vedenjskih težavah in/ali pri težavah odraščanja ter staršem in strokovnim delavcem pri načrtovanju podpore za zmanjševanje otrokovih težav. Ciljna populacija tega javnega zavoda so osnovnošolski in srednješolski učenci in dijaki, predšolski otroci in starši. Zavod letno obravnava približno 2500 posameznikov, deloma tudi iz drugih občin, s katerimi pogodbeno sodeluje. Pri svojem delu se srečuje tudi s težavami študentov, vendar jih za zdaj napotuje v ambulante za odrasle. Zaradi čakalnih vrst v zdravstvu in težav pri zagotavljanju samoplačniških storitev (povezano z njihovim statusom)

³ Resolucija Sveta Evropske unije in predstavnikov vlad držav članic, ki so se sestali v okviru Sveta, o okviru za evropsko sodelovanje na področju mladine: strategija Evropske unije za mlade 2019–2027 (Uradni list EU, C 456, 18. december 2018, str. 3)

študenti zelo težko pridejo do kakovostne obravnave, zato je smiselno zagotoviti izvajanje storitev tega zavoda tudi za študente, v sodelovanju z drugimi pristojnimi institucijami pa tudi za tiste mlade odrasle osebe, ki si iz objektivnih razlogov storitev tega zavoda ne morejo privoščiti, pa jih za potrebe lastnega izobraževanja ali procesa dela prav tako potrebujejo.

Rejništvo je posebna oblika varstva in vzgoje otrok, nameščenih v rejniško družino na podlagi veljavne zakonodaje, in je namenjena otrokom, ki začasno krajši ali daljši čas ne morejo bivati v biološki družini. Rejniško dejavnost izvajajo osebe z veljavnim dovoljenjem za izvajanje rejniške dejavnosti. Rejnina znaša 550,99 EUR oz. 433,94 EUR, če je oseba v rejništvu starejša od 18 let.

V MOM je bilo na dan 31. 12. 2022 88 otrok, ki so bivali v 54 rejniških družinah. Na CSD Maribor ugotavljajo, da je nujno potrebna sistemska reorganizacija rejništva, ker je število družin premajhno, veliko rejniških družin je že v višji starostni dobi, pogosto je v družino nameščeno večje število otrok. V rejništvo so v večjem delu nameščeni otroki, ki potrebujejo več skrbi (žrtve družinskega nasilja, razvojne motnje, otroci s težavami v odraščanju), zato je »tak način delovanja vprašljiv«.

Skrbništvo: otroka, ki nima staršev ali za katerega starši ne skrbijo, postavi sodišče pod skrbništvo in mu imenuje skrbnika. Namen skrbništva je zaščita pravic in koristi otroka. Otroka postavi sodišče pod skrbništvo s ciljem poskrbeti za varstvo, vzgojo in oskrbo otroka. Skrbnik mladoletnika je dolžan skrbeti enako kot starši za mladoletnika ter poskrbeti za vsestranski osebni razvoj varovanca, da se usposobijo za samostojno življenje.

Skrbništvo nad mladoletnikom preneha, ko postane mladoletnik polnoleten, ko sklene zakonsko zvezo, ali ko ga kdo posvoji, ali če je postal roditelj in mu je z odločbo sodišča priznana popolna poslovna sposobnost.

CSD Maribor obravnava otroke in mladostnike tudi zaradi suma prekrškov ali kaznivih dejanj (40 primerov v letu 2022), ali težav v odraščanju (37 primerov), oziroma v predkazenskem postopku (2 primera), odloča o namestitvi mladoletnika v vzgojni zavod ali zavod za usposabljanje po kazenskem zakoniku (1 primer), namestitvi mladoletnika v prevzgojni dom po kazenskem zakoniku (pet primerov) itd. V navedenih primerih izvaja CSD naloge represivnega organa.

CSD Maribor za otroke in mladostnike, ki so prikrajšani za primerno družinsko življenje, in/ali se soočajo s težavami v odraščanju, v psihosocialnem odzivanju, so manj uspešni v šolskem okolju, izvaja program PIKA.DNEVNI CENTER ZA OTROKE IN MLADOSTNIKE MARIBOR, ki letno obravnava približno 350 otrok in mladostnikov. Program se sooča s številnimi izzivi: plačevanje visokih stroškov energentov, dotrajanosti prostorov in omejenimi kadrovskimi ter prostorskimi kapacitetami za razširitev programa na celotno mestno občino. V sodelovanju z državo bi bilo treba zagotoviti ustrežnejše sistemske vire financiranja za delovanje tega programa. Prav tako bi bilo potrebno program razširiti na vse mestne četrti in krajevne skupnosti.

MOM podpira delo z otroki in mladostniki tudi s poudarkom na kakovostnem preživljanju prostega časa, v okviru preventivnih socialnovarstvenih dejavnosti. Letno sofinancira letovanje otrok iz ranljivih družin ter organizira njihovo ustvarjalno druženje v času počitnic, za kar skrbita RKS OZ Maribor in ZPM Maribor. Del programov za preživljanje prostega časa mladostnikov je namenjen tudi mladinskemu delu⁴, ki se sicer

4 Opredeljuje ga Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju (Uradni list RS, št. 42/10 in 21/18 – ZNOrg). Mladinsko delo je organizirana in ciljno usmerjena oblika delovanja mladih in za mlade, v okviru katere mladi na podlagi lastnih prizadevanj prispevajo k lastnemu vključevanju v družbo, krepijo svoje kompetence ter prispevajo k razvoju skupnosti. Izvajanje različnih oblik mladinskega dela temelji na prostovoljnem sodelovanju mladih ne glede na njihove interesne, kulturne, nazorske ali politične usmeritve.

pogosto povezuje s socialnovarstvenimi dejavnostmi za mlade. Mladinsko delo temelji na prostovoljnem sodelovanju mladih oseb in njihovem vzajemnem odnosu z družbo, zato lahko predstavlja odlično dopolnitev vzgojnim in izobraževalnim ukrepom, s katerimi se želi doseči socializacijske učinke, s tem pa znižuje stopnjo tveganja, da bi se mladi posluževali antisocialnega ali (samo)destruktivnega vedenja⁵. MOM je ustanoviteljica Mladinskega kulturnega centra Maribor (v nadaljevanju: MKC Maribor), javnega zavoda, ki izvaja različne oblike mladinskega dela, kot del celotnega programa, namenjenega mladim na področju kulture in mladinskega sektorja. MOM v letu 2023 sofinancira 8 programov mladinskega dela, ki ga izvajajo nevladne organizacije v mladinskem sektorju. MKC Maribor združuje informacije o mladinskem delu tudi za nevladne organizacije, preko spletne platforme Mladi Maribor (<https://mladimaribor.si/>). Manjša raziskava, ki jo je leta 2022 na vzorcu 288 osnovnošolcev (zaključnih razredov) in 348 dijakov (zaključnih letnikov) opravila MOM, je pokazala, da mladi večinoma ne poznajo mladinskih centrov in vsebin, ki jih ti ponujajo. Treba je zagotoviti večjo promocijo mladinskega dela in v okviru ustreznih struktur povezovati deležnike, ki so ključni za njegov razvoj (mlade, predstavnike organizacij v mladinskem sektorju, šole, starše itd.). Za kakovostno preživljanje prostega časa mladih in mladinsko delo je treba zagotavljati tudi ustrezne prostore. Izvajalci storitev se pogosto soočajo s problematiko premajhnih ali neobnovljenih prostorov oz. objektov, ki so v občinski lasti. Za obnovo obstoječih ali izgradnjo novih prostorov ter drugih načinov pridobivanja prostorskih kapacitet je nujno zagotoviti sredstva, pri tem pa upoštevati obstoječe in predvidene potrebe za uporabo.

Ob vzdrževanju dosedanje podpore javnim zavodom in nevladnim organizacijam, ki izvajajo socialnovarstvene programe za mlade, bo morala MOM v prihodnje poskrbeti tudi za institucionalizirane stike med mladimi in starejšimi, ki vodijo v medgeneracijsko sodelovanje pri sprejemanju odločitev. To je zahteven proces, ki mora biti ustrezno podprt tudi z medresorskim sodelovanjem v mestni upravi.

PROGRAMI ZA OTROKE, MLADOSTNICE IN MLADOSTNIKE

Programi za otroke, mladostnice in mladostnike (mreža programov za otroke in mladostnike, prikrajšane za primerno družinsko življenje in mreža programov, namenjena otrokom in mladostnikom s težavami v odraščanju).

Center za socialno delo Maribor. Socialno varstveni program PIKA.DNEVNI CENTER ZA OTROKE IN MLADOSTNIKE MARIBOR. Ljubljanska ulica 6, 2000 Maribor. pika.dcmb@gmail.com; T.: 051 304 015.

Krizni centri za otroke, mladostnice in mladostnike

Krizni center za otroke in mladostnike Maribor, Trubarjeva ulica 27, 2000 Maribor. E-pošta: kcm-mb@gov.si; Tel. 02 250 68 60, 051 324 211.

Programi za krepitev socialne povezanosti, ustvarjalnosti in vključenosti

Zveza prijateljev mladine (ZPM) Maribor, Razlagova ulica 16, 2000 Maribor; e-pošta: zpm@zpm-mb.si; tel. 02 229 69 10, 040 433 477

Dom ustvarjalnosti mladih (DUM) Maribor, Razlagova ulica 16, 2000 Maribor, e-pošta: kornelija@zpm-mb.si; tel. 02 229 69 13 ali 041 532 119. Več: <https://zpm-mb.si/>

PIKA.DNEVNI CENTER ZA OTROKE IN MLADOSTNIKE MARIBOR (program CSD Maribor) Ljubljanska ulica 6, 2000 Maribor; e-pošta: Pika.dcmb@gmail.com; tel.: 051 304 015

Doživljajsko igrišče, Mali betnavski gozd, 2000 Maribor; e-pošta info@igrisce.org; tel.: 040 223 024

Kontaktna oseba: info@igrisce.org

Varuh otroških src, več: <https://varuhotroskihsr.com>

Telefonske številke za pomoč v stiski

TOM, Telefon za mladostnike, pokliči 116 111;

Slovenska Karitas: 01/232 31 86

SOS telefon za ženske, otroke in žrtve nasilja: 080 11 55

⁵ O značilnostih in učinkih mladinskega dela ter ustrezni literaturi s tega področja: Tomaž Deželan in Nina Vombergar (2020). Značilnosti in učinki mladinskega dela: pregled relevantne znanstvene in strokovne literature. Ljubljana: Movit.

Samarijan – zaupni telefon: 080 11 13
Sopotnik – pomoč v duševni stiski: 080 22 23
Krizni center za mlade od 7 do 18 leta: 02/250 26 60
Papilot- center za pomoč žrtvam kaznivih dejanj: 01/542 15 82
Brezplačna tel. št. Peter Klepec: 080 15 52
Center za socialno delo Maribor – Materinski dom Maribor : 02/480 11 87

6.4 Oviranost

Oviranost je bodisi prirojena bodisi pridobljena v času posameznikovega življenja. Njena narava, tj. telesna, senzorna, intelektualna oviranost omejuje posameznika pri vsakdanjih opravilih. Za preprečevanje in zmanjšanje neenakosti je nujno, da je okolje do posameznikov vključujoče.

MOM je 7. decembra 2010 prejela listino "Občina po meri invalidov". MOM sofinancira izvajanje programov za vključevanje invalidov ter zagotavljanje enakih možnosti v okviru programov, kot so: športne igre, športno-rekreativna srečanja, projekt Dan mobilnosti invalidov, izdaja letnega glasila Sveta invalidov, organizacija okroglih miz, delavnic, posvetov z aktualnimi vsebinami, kulturnih dogodkov, zagotavljanje tolmačenja slovenskega znakovnega jezika ipd.

Svet za invalide je posvetovalno telo župana, ki je zadolženo tudi za spremljanje izvajanja Akcijskega načrta za invalide.

Med večjimi izzivi, s katerimi se ovirane osebe soočajo, je dostopnost, tako javnega odprtega kot grajenega prostora, javnega prometa in informacij. MOM s pomočjo teritorialnih projektov, ki jih izvaja (transnacionalni, čezmejni, medregionalni) uvaja novosti, ki koristijo oviranim osebam. Navedimo primer: na glavni avtobusni postaji so bile v okviru projekta DANOVA (Interreg Podonavje) postavljene interaktivne table, ki olajšajo iskanje vozniških redov predvsem slabovidnim. Prav tako so bile urejene kontrastne označbe stopnic na vhodu, ki omogočajo lažjo dostopnost za slabovidne (več o projektu: <https://www.interreg-danube.eu/approved-projects/danova>). Pomemben element pilotnega projekta je bilo usposabljanje zaposlenih, ki tako lažje razumejo potrebe ciljne skupine.

V MOM izvajajo invalidska društva tudi prevoze gibalno oviranih oseb na invalidskih vozičkih, in sicer s pomočjo prilagojenih kombiniranih vozil. Osnovni cilj izvajanja programa je zagotavljanje mobilnosti gibalno oviranih oseb in njihovo vključevanje v vse oblike družbenega življenja. Članom tako omogočajo udeležbo na izobraževalnih tečajih, športnih in kulturno umetniških aktivnostih, dostopnost do obnovitvene rehabilitacije – zdravilišč in tudi do delovnih mest. Program sofinancira MOM.

Naloge s področja družinskega pomočnika izvajajo posamezne enote CSD Maribor. Ostale naloge s področja varstva invalidov se izvajajo v okviru koordinacije za invalidsko varstvo. Pravico do družinskega pomočnika ima v MOM 182 oseb, 17 osebam pa je zagotovljeno institucionalno varstvo v drugi družini. CSD odloča o pravici do osebne asistencije, pa tudi o vavčerjih / pravici do tolmača za gluhe osebe.

PROGRAMI SOCIALNE VKLJUČENOSTI INVALIDOV

Podpora in ohranjanje delovnih sposobnosti

OZARA d.o.o., Ulica heroja Šaranoviča 27, 2000 Maribor; e-pošta: alen.kocivnik@ozara.si; tel.: 02 238 06 76

Fundacija za financiranje invalidskih in humanitarnih organizacij v Republiki Sloveniji (FIHO) sofinancira tudi programe in delovanje organizacij s sedežem v MOM:

Zveza invalidskih društev ILCO Slovenije, Trubarjeva 15, 2000 Maribor, e-pošta: info@zveza-ilco.si, tel. 08 205 64 62

Društvo za kronično vnetno črevesno bolezen, Ljubljanska 5, 2000 Maribor, e-pošta: info@kvcb.si; tel.: 041 665 000

Združenje vojnih invalidov in svojcev padlih 1991, Kardeljeva cesta 60, 2000 Maribor; e-pošta: zdruzenje91@guest.arnes.si, tel.: 02 620 95 72, 040 417 359

Društvo za rehabilitacijo invalidov Top power studio, Ulica Staneta Severja 7, 2000 Maribor; tel.: 02 332 34 07

Društvo vojnih invalidov Maribor, Žolgarjeva ulica 16, Maribor, 2000 Maribor; e-pošta: dvi-maribor@siol.net; tel.: 05 992 69 84

Medobčinsko društvo civilnih invalidov vojn Maribor, Trubarjeva 15, 2000 Maribor; e-pošta: mdciv.mb@gmail.com; tel.: 02 25 25 845

Programi za obravnavo kroničnih bolezni

Trepetlika, Šišenska cesta 23, 1000 Ljubljana; e-pošta: drustvo_trepetlika@t-2.net ; tel.: 01 515 10 90, 031 681 080
www.trepetlika.si

Društvo psoriaticov Slovenije, Engelseva ulica 6, 2000 Maribor; e-pošta: info@drustvo-psoriaticov.si; tel.: 02 420 22 12
Več na: <https://drustvo-psoriaticov.si/>; e-pošta: info@drustvo-psoriaticov.si; fb.me/drustvopsoriaticovslovenije/

Kinološko društvo za reševalne pse Maribor – REPS, Bezjakova 151, 2341 Limbuš; e-pošta: info@reps.si; tel.: 041 380 039

Slovensko društvo za celiakijo, Ljubljanska ul. 5, 2000 Maribor, e-pošta: drustvo@drustvo-celiakija.si, tel.: 02 300 63 50;

SDC – PODRUŽNICA ZA PODRAVJE, Srednja zdravstvena in kozmetična šola Maribor, Ulica Eve Lovše 19, 2000 Maribor; e-pošta: podravje@drustvo-celiakija.si, tel.: 041 420 149

Društvo za zdravje srca in ožilja za Maribor in Podravje, Pobreška cesta 8, 2000 Maribor; e-pošta: tajnistvo@zsrce-mb.si
tel.: 02 228 22 63

Slovenska zveza za javno zdravje, okolje in tobačno kontrolo, Partizanska cesta 12, 2000 Maribor; e-pošta: nvo.zdravje@tobak-zveza.si; tel.: 059 178 076, 051 317 113

Društvo za avtizem Dan Maribor, Finžgarjeva ulica 21, 2000 Maribor; tel.: 031 320 401

Inkont-humanitarna organizacija Maribor, Betettova ulica 10, 2000 Maribor; e-pošta: nfo@inkont.si; dežurni tel.: 031 546

Slovensko združenje inštruktorjev, Center za šolanje psov vodičev in psov pomočnikov SLO-CANIS, Erjavčeva 43, 2000 Maribor; e-pošta: info@slo-canis.net, tel.: 041 380 039, 02 320 11 70

Koronarni klub Maribor, Partizanska cesta 24, 2000 Maribor; tel.: 02 252 53 32

Društvo diabetikov Maribor, Trubarjeva ulica 15, 2000 Maribor; tel.: 02 228 23 10

Ekološko kulturno društvo za boljši svet, Bolfenška ulica 66, 2000 Maribor; e-pošta: boljsi.svet@siol.net; tel.: 02 330 43 76

Društvo študentov medicine Maribor, Taborska ulica 8, 2000 Maribor; e-pošta: nfo@medicynec.si

Društvo bolnikov po možganski kapi Podravja Maribor, Šubičeva ulica 11, 2000 Maribor

Center Naprej Maribor, Ulica heroja Jevtiča 9, 2000 Maribor, e-pošta: tajnistvo@center-naprej.si, tel.: 0591 23 001, 0591 23 007, 031 753 597. Več na: <https://www.center-naprej.si/>

Zavod Atopika, zavod za izobraževanje, svetovanje in podporo bolnikom z atopijskim dermatitisom, Stantetova 12, 2000 Maribor; e-pošta: tina.mesaric@atopika.org; tel.: 040 225 487

Zavod za krepitev psihofizičnega zdravja Center Mentalis Maribor, Hrenova ul. 6, 2000 Maribor; e-pošta: info@mentalis.si. tel.: 070 379 889

SVET INVALIDOV MOM (posvetovalno telo župana) vključuje 20 društev:

- **Društvo študentov invalidov**, enota Maribor, Koroška cesta 53 d, 2000 Maribor, e-pošta: info@dsis-drustvo.si, tel.: 059 043 245
- **Inkont – humanitarna organizacija Maribor**, Betettova ulica 10, 2000 Maribor, e-pošta: nfo@inkont.si; dežurni tel.: 031 546 585
- **Društvo bolnikov po možganski kapi Podravja**, Šubičeva ulica 11, 2000 Maribor
- **Društvo diabetikov Maribor**, Trubarjeva 15, 2000 Maribor; tel.: 02 228 23 10
- **Društvo distrofikov Slovenije – Štajersko-prekmursko poverjenišvo**, Zdravkova ulica 10, 2000 Maribor, e-pošta: info@drustvo-distrofikov.si, tel.: 01 47 20 500
- **Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor**, Trubarjeva ulica 15, 2000 Maribor, e-pošta: dgn.maribor@guest.arnes.si, tel.: 02 252 21 82
- **Medobčinsko društvo delovnih invalidov Maribor**, Trubarjeva ulica 15, 2000 Maribor; e-pošta: info@dim-drustvo.si, tel.: 070 770 735
- **Društvo paraplegikov Podravja**, Lackova cesta 43, 2000 Maribor, e-pošta: dp.podravja@gmail.com, tel.: 02 614 20 83
- **Društvo vojnih invalidov Maribor**, Žolgarjeva ulica 16, 2000 Maribor, e-pošta: dvi.maribor@siol.net, dvimb.tajnistvo@gmail.com; tel.: 059 926 984, 041 31 44 31

- **Invalidsko društvo ILCO Maribor**, Trubarjeva ulica 15, 2000 Maribor; e-pošta: ilco.mb@siol.net, tel.: 08 205 64 62
- **Medobčinsko društvo civilnih invalidov vojn Maribor**, Trubarjeva 15, 2000 Maribor, e-pošta: mdciv.mb@gmail.com; tel.: 02 25 25 845
- **Medobčinsko društvo slepih in slabovidnih Maribor**, Gospejna ulica 11, 2000 Maribor, e-pošta: nfo@drustvo-mdssmb.si; tel.: 02 228 34 20
- **Medobčinsko društvo Sožitje Maribor**, Trubarjeva 15, 2000 Maribor, e-pošta: md.sozitjemb@siol.net, tel.: 02 252 78 88
- **Sonček – Mariborsko društvo za cerebralno paralizo**, Trubarjeva 15, 2000 Maribor, e-pošta: drustvo@soncek-maribor.si, tel.: 02 25 22 528
- **Športno društvo Invalid Maribor**, Na Gaj 2, 2354 Bresternica, e-pošta: euromicrorih@siol.net, tel.: 02 25 15 220
- **Združenje multiple skleroze Slovenije – podružnica Maribor**, Trubarjeva 15, 2000 Maribor, e-pošta: info@zdruzenje-ms.si; tel.: 02 252-52-23, 064-239-414
- Združenje vojnih invalidov in svojcev padlih 1991
- Društvo Dom invalidskih društev Maribor, Trubarjeva 15, 2000 Maribor
- **Društvo ledvičnih bolnikov Lilija**, Kardeljeva cesta 60, Maribor, 2000 Maribor
- **Ozara Slovenija**, Ljubljanska ulica 42, 2000 Maribor, e-pošta: info@ozara.org, tel.: 02 33 00 444

Sedež Sveta invalidov MOM je na Mestni občini Maribor, Ulica heroja Staneta 1. Sekretarka Sveta je ga. Ana Mandl. Telefon: 02/2201-202. Elektronski naslov: ana.mandl@maribor.si. Več o delovanju Sveta: <https://maribor.si/mestni-servis/invalidi/svet-invalidov/>

6.5 Duševno zdravje

Svetovna zdravstvena organizacija (WHO) opredeljuje duševno zdravje kot “stanje dobrega počutja, v katerem posameznik uresničuje svoje sposobnosti, se spopriema s stresom v vsakdanjem življenju, učinkovito in plodno dela ter prispeva v svojo skupnost” (NIJZ, 2023). Dejavniki, ki vplivajo na duševno zdravje so odvisni od značilnosti posameznika, njegovih odnosov, okolja in družbe v kateri živi.

V MOM je kar 15,8 prejemnikov zdravil zaradi duševnih motenj (stopnja na 100 prebivalcev, leto 2021). Prioritetna področja delovanja preventive so spodbujanje in promocija duševnega zdravja in posameznikovega dobrega počutja ter boj proti dejavnikom, odgovornim za razvoj duševnih bolezni.

Nacionalna raziskava Mladina 2020, pri kateri so sodelovali raziskovalci Univerze v Mariboru in Univerze v Ljubljani, je kot longitudinalna raziskava pokazala, da so mladi v veliki meri izpolnili pričakovanja družbe na številnih področjih, vendar so s svojim življenjem vse manj zadovoljni. V primerjavi z letom 2010 se je kar za 76 % povečal delež mladih, ki občutijo osamljenost, in kar za 110% delež mladih, ki občutijo stres. Ti podatki so zaskrbljujoči. Slovenska mladina se vse močneje sooča s problemom duševnega zdravja kot stroška storilnostno usmerjene družbe. Slednja bi morala celovito pristopiti k reševanju problematik mladih, prav tako pa teh problematik ne bi smela omejevati samo na mlade. Težave mladih namreč niso in ne morejo biti samo zadeva mladih. Njihovo uspešno reševanje mora vključevati medresorski in medgeneracijski pristop na temelju aktivne participacije mladih.

Želimo si, da bi MOM zagotovila in podpirala ustrezne organizacijske strukture za medresorsko in medgeneracijsko sodelovanje pri obravnavi in reševanju ključnih skupnih težav mladih ter s pomočjo teh struktur uspešno blažila različne družbene pritiske, s katerimi so mladi soočeni. Te strukture bi morale temeljiti na sodelovanju s civilno družbo ter opolnomočenju mladih za vključevanje v procese oblikovanja in izvajanja javnih politik. Za takšno opolnomočenje mladih je pomemben razvoj mladinskega dela, ki spodbuja vzajemen odnos med mladimi in družbo. Kratkoročno merilo za doseganje ene od ustreznih organizacijskih struktur za obravnavo problematik mladih lahko predstavlja vzpostavitev in prepoznavnost delovnega telesa občine, ki bi bilo presečno glede na delovna področja, naloge in predstavništva njenih

posvetovalnih teles za mlade in starejše (Komisije za mladinska vprašanja in Sveta za starejše), kot sestavnih delov različnih upravnih področij. Dolgoročna merila so povezana s številom medresorsko in medgeneracijsko usklajenih ukrepov in doseganjem njihovih učinkov na zadovoljstvo mladih v lokalni skupnosti.

Koordinirana obravnava v skupnosti (KOS)

Koordinirano obravnavo v skupnosti (KOS) z uporabniki s težavami v duševnem zdravju izvaja CSD Maribor. V letu 2022 so v MOM obravnavali 104 osebe s težavami v duševnem zdravju, od tega jih je 62 v obravnavi več kot 3 leta, med enim do treh let pa 38. V obravnavi je več žensk kot moških. Uporabniki se vključujejo v programe nevladnih organizacij. Šent zagotavlja dnevni center, stanovanjsko skupino in skrbi za socialno vključenost uporabnikov s težavami v duševnem zdravju. Dnevni center in stanovanjsko skupino zagotavlja Ozara, Zavod Franko pa prehodne stanovanjske skupine.

Pri izvajanju KOS se povezujejo tudi druge organizacije v mariborski regiji: Oddelek za psihiatrijo (zdravljenje, ambulate, skupine samopomoči), Karitas (brezdomci, kuhinja), Rdeči križ (razdeljevanje hrane), javna kuhinja (prehrana), zavetišče za brezdomce, JMSS (začasne bivalne enote, stanovanja, namestitve), Kralji ulice, ZD Adolfa Drolca (patronaža, psihiatrične ambulate), Center za duševno zdravje odrasli (psihološki programi, terensko delo), Svetovalnica za žrtve nasilja (svetovanje, psihosocialna pomoč).

V Sloveniji 26 koordinatoric in koordinatorjev obravnave v skupnosti podpira 600 oseb s težavami v duševnem zdravju, ki bivajo doma in ne v zavodih. Delajo po načelu »z uporabnikom in na njegovi strani v resničnosti«; torej v realnem okolju in z vsemi dejavniki, ki vplivajo na življenje oseb s težavami v duševnem zdravju.

Uspehi so pri osebah, ki ne potrebujejo institucionalnega varstva, torej ne potrebujejo celodnevne strukture bivanja in dolgotrajne oskrbe.

Glede Obravnave v skupnosti obstajajo naslednji ključni izzivi: KOS nima orodij, instrumentov, načinov, da na ustrezen in odgovoren način podpre osebe, ki potrebujejo institucionalno varstvo za bivanje v skupnosti.

V Sloveniji primanjkuje programi, ki delujejo po načelu »care management«, ki individualizirajo pristope in metode dela, glede na potrebe vsakega posebej in prevzamejo celostno skrb v domačem okolju. Manjka torej ponudba, ki bi nadomestila institucionalno varstvo.

- Na vseh regijskih področjih KOS-a manjka stanovanj za takojšnjo vselitev.
- Manjka podpora na domu pri vzdrževanju vsakdanjega urnika (več nevladnih organizacij za konkretno vstopanje k uporabniku).
- Manjka kader, ki bi dovolj pogosto obiskoval osebe na domu in skrbel za prehrano, osebno higieno, higieno prostora, nakupe (večkrat na dan).
- Manjka rešitev glede razpolaganja z denarjem in rednega plačevanja stroškov (kdo bi to počel in na kakšen način).
- Manjka spremstvo in prevozi k zdravnikom in do drugih organizacij.

KOS je profil v skupnosti, ki utira drugačno zgodbo v sistemu socialnega varstva, saj udejanja skupnostna načela v realni situaciji, dobro razume in deluje z uporabniki na njihovi strani, zastopa njihove cilje za spremembe, vendar ne odgovarja na potrebe deinstitucionalizacije.

Laična pomoč osebam pod skrbištvom in osebam s težavami v duševnem zdravju

MOM je naročnik javnih del »Laična pomoč osebam pod skrbništvom, osebam s težavami v duševnem zdravju ter osebam na področju varstva odraslih«, ki jih izvaja CSD Maribor (Enota center). Skupaj s prostovoljci opravljajo delo na področju varstva odraslih ter skrbništva odraslih in mladoletnih oseb:

- urejanje zadev na banki (plačilo položnic, poizvedbe o stanju, urejanje zadev v zvezi s sklepi o dedovanju, preoblikovanje bančnih računov,...),
- urejanje zadev za varovance oziroma uporabnike v drugih institucijah (spremstvo na UE – urejanje novega osebnega dokumenta, spremstvo na MOM),
- spremstvo varovancev oziroma uporabnikov k zdravniku, naročanje pri specialistih,
- nabava zdravil za varovance oziroma uporabnike v lekarnah,
- nakup hrane in vožnja hrane varovancem oziroma uporabnikom,
- druženje z varovanci oziroma uporabniki (pogovor, svetovanje glede higiene, jemanja zdravil, prehrane, ...),
- obisk varovancev v institucionalnem varstvu (prenos žepnine zanje),
- urejanje bivanjskega prostora, in vzdrževanje le-tega,
- druge naloge po naročilu centra za socialno delo.

En zaposlen javni delavec je v letu 2022 skupaj z dvema prostovoljčema skrbel za 40 varovancev in uporabnikov.

MOM je naročnik programa javnih del »Socialno vključevanje posebej ranljivih skupin«. Pomoč obsega: druženje z namenom preprečevanja osamljenosti, motiviranje za obiske dnevnih centrov z namenom širitve socialne mreže, urejanje in negovanje domačega okolja skupaj z osebo z namenom učenja skrbi zase in za dom, pomoč pri izpolnjevanju obrazcev (npr. za urejanje pravic iz javnih sredstev), usmerjanje uporabnika za redno obiskovanje zdravnikov in jemanje zdravil, pomoč pri učinkoviti porabi razpoložljivih virov, načrtovanje nakupov in obrokov.

Gre za kontinuirano obliko skrbi za osebe, pri katerih ni pričakovati, da se bo zdravstveno stanje izboljšalo. Za vsako vključeno osebo se pripravi natančen nabor nalog, ki jih bo izvajal udeleženec programa, kot so na primer druženje in sprehod dvakrat tedensko po eno uro, nakupi hrane in živil enkrat tedensko po eno uro, spremstvo k zdravniku po potrebi, ko je naročen, itd. Javni delavec je dnevno obiskoval od tri do štiri uporabnike na njihovem domu, nekatere je obiskoval dva do trikrat tedensko. Vključenih je bilo 20 uporabnikov s težavami v duševnem zdravju. Za vsakega posebej je bil izdelan načrt del.

Na dan 31. 12. 2022 je bil zaposlen 1 javni delavec.

Dejavnosti, ki so usmerjene v odpravljanje različnih oblik diskriminacije in nasilja, so zelo učinkovite pri zmanjševanju nepravilnih neenakosti v zdravju. Enako velja za dejavnosti, ki so usmerjene v zagotavljanje dostopa do izpopolnjujočega dela. Poleg dostojne plače nam delo nudi možnost za osebno rast, krepi avtonomijo posameznika in občutek prispevanja k skupnemu dobremu. Po drugi strani pa je finančna varnost, ki nam jo zagotavlja plačano delo, že sama po sebi prepoznana kot temelj zdravega življenjskega sloga in posledično tudi dobrega zdravja. Med učinkovite ukrepe, ki povečujejo dostop do dela, štejemo programe dodatnega izobraževanja in opismenjevanja z različnih področij. V trenutnih časih velja poleg zdravstvene pismenosti in pismenosti o duševnem zdravju izpostaviti predvsem digitalno pismenost. K varovanju in krepitvi duševnega zdravja učinkovito prispevajo tudi programi, ki so neposredno povezani s trgom dela in ciljajo na hitrejše zaposlovanje mladih odraslih, ter programi za odrasle, ki naslavljajo vračanje na delo po dolgotrajnejši bolniški odsotnosti ali obdobju brezposelnosti." (NIJZ, 2023)

Pomemben način varovanja in krepitev duševnega zdravja je tudi telesna dejavnost. Jutranje zbiranje in vadba pripomore k dobremu počutju, če je organizirana, pripomore še k tkanju socialnih vezi. Dober primer je Društvo Šola zdravja.

MOM sofinancira dnevne centre, svetovalnice in skupine za samopomoč, psihosocialno svetovanje, spremstvo in zagovorništvo uporabnikov programov, informiranje uporabnikov o pravicah iz naslova zakonodaje, s tem MOM podpira pomoč ljudem s težavami v duševnem zdravju v njihovem lokalnem okolju ter jim omogoča življene izven institucij in kakovostnejše vključevanje v skupnost in družbo.

DUŠEVNO ZDRAVJE

Informiranje in svetovanje

Družinski center mir, zavod za pomoč družinam v stiski; Specializirana psihosocialna pomoč osebam s težavami v duševnem zdravju, Strossmayerjeva 17, 2000 Maribor e-pošta: info@dc-mir.si; tel. 070 597 899

OZARA Slovenija, Nacionalno združenje za kakovost življenja; Mreža pisarn za informiranje in svetovanje, Ljubljanska ul. 9, 2000 Maribor; e-pošta: info@ozara.org; tel. 02 330 04 44

Nadškofijska Karitas Maribor, Program BET.KA – Vključevanje oseb s težavami v duševnem zdravju, Strossmayerjeva 15, 2000 Maribor, e-pošta: tajnistvo@karitasmb.si; tel. 051 370 699

Dnevni centri za osebe s težavami v duševnem zdravju

OZARA Slovenija, Nacionalno združenje za kakovost življenja; Mreža dnevnih centrov za osebe s težavami v duševnem razvoju, Ljubljanska ul. 9, 2000 Maribor. Info@ozara.org; 02 330 04 44

Dnevni center ŠENT Maribor, Cesta proletarskih brigad 61, 2000 Maribor, e-pošta: tadeja.kapun@sent.si; tel. 02 320 26 91

OZARA Slovenija, Nacionalno združenje za kakovost življenja; **Mreža stanovanjskih skupin za osebe z dolgotrajnimi težavami v duševnem zdravju,** Ljubljanska ulica 9, 2000 Maribor; e-pošta: Info@ozara.org; 02 330 04 44

Dolgotrajna rehabilitacija

Center Naprej Maribor, Ulica heroja Jevtiča 9, 2000 Maribor, e-pošta: tajnistvo@center-naprej.si, tel.: 0591 23 001, 0591 23 007, 031 753 597. Več na: <https://www.center-naprej.si/>

Stanovanjske skupine

OZARA Slovenija, Nacionalno združenje za kakovost življenja; Mreža stanovanjskih skupin za osebe z dolgotrajnimi težavami v duševnem zdravju, Ljubljanska ulica 9, 2000 Maribor. Info@ozara.org; 02 3300 444, 02 330 04 46, 03 492 57 51.

Odprte stanovanjske skupine in Prehodna stanovanjska skupina

Zavod Franko, Frankolovska ulica 11, 2000 Maribor; e-pošta: zavod.franko@gmail.com, tel.: 070 799 192. Več na: <https://zavodfranko.si/>

Inštitut za raziskovanje in psihoterapijo Mea Vita, Trg Leona Štuklja 5, 2000 Maribor; e-pošta: maja@meavita.si, tel.: 051 228 010. Več na: <https://www.meavita.si/>

Telefonska in spletna podpora

Klic v duševni stiski, ki deluje vsak dan med 19. In 7. uro zjutraj na številki 10 520 99 00

Društvo Zaupni telefon Samarijan, Zaloška cesta 69, 1000 Ljubljana; e-pošta: samarijan@gmail.com, tel.: 01 23 91 673, Brezplačni telefon: 116 123

Svetovalnice za psihološko pomoč Posvet, Tržaška 132, 1000 Ljubljana, e-pošta: info@posvet.org, tel.: 031/704-707 Več na: <http://posvet.org/>

Dostojna smrt in žalovanje

Slovensko društvo HOSPIC, enota Maribor, Svetovalnica, Partizanska cesta 12, 2000 Maribor; e-pošta: oskrba.mb2@hospic.si; tel.: 051 426 578; 02 25 25 570; 051 658 854

6.6 Ženske in otroci, žrtve nasilja

Žrtve nasilja so vseh starosti in spolov, čeprav je več žrtev med ženskami kot med moškimi. Nasilje je lahko psihično, fizično, premoženjsko, omejevanje gibanja, spolno nasilje itd. Največ nasilja se dogaja med osebami, ki se med seboj poznajo, najpogosteje v družinskih oziroma partnerskih odnosih.

Na CSD Maribor deluje Služba za koordinacijo in pomoč žrtvam nasilja. V letu 2022 so na CSD Maribor obravnavali 625 žrtev in 412 povzročiteljev nasilja (fizično, psihično, spolno, ekonomsko, zanemarjanje, zalezovanje). Med žrtvami so: otroci do 6 let (71), 7 do 14 let (191), 15 do 18 let (49), 19 do 21 let (19), 22 do 26 let (38), 27 do 45 let (204), 46 do 60 let (93), 61 do 75 let (36) in nad 75 let (15). Največ povzročiteljev je v starostni skupini od 27 do 45 let (238) in od 46 do 60 let (108). Skupaj je bilo izvedenih 265 ukrepov policije in 110 ukrepov v skladu z Zakonom o preprečevanju nasilja v družini.

Zavedanje, da je vsakršna oblika nasilja nedopustna in nesprejemljiva bi morala postati vrednota, ki ji sledi celotna družba. MOM preko javnih razpisov sofinancira različne programe, namenjene ženskam in otrokom, žrtvam nasilja (krizne in varne namestitve za ženske, otroke, svetovalnice za žrtve nasilja, telefonsko svetovalno linijo) kot tudi povzročiteljem nasilja (delavnice nenasilne komunikacije, svetovanja in mediacije).

Svetovalnico za žrtve nasilja in zlorab (psihično, fizično, spolno, ekonomsko nasilje), ki jo le-te doživljajo v družinskih, partnerskih in sorodstvenih odnosih in niso vključene v namestitvene programe, ali so iz njih že odšle, izvaja Center za socialno delo Maribor.

V letu 2022 je CSD v okviru nalog za preprečevanje nasilja v družini obravnavali in vodili skupno 272 zadev nasilja v družini, skupaj 390 žrtev.

CSD Maribor v okviru redne dejavnosti izvaja namestitve v okviru Kriznega centra za žrtve nasilja v družini (KCŽ). Poslanstvo kriznega centra je zaščititi in varovati žrtve nasilja v družini pred povzročitelji nasilja in jim omogočiti bivanje do treh tednov. Sprejem poteka vse dni v letu, 24 ur dnevno. Ciljna skupina so odrasle ženske žrtve, skupaj z mladoletnimi otroki iz ogrožajočega okolja zaradi nasilja v družini. Lokacija je tajna in varovana. Razpolagajo s skupnimi spalnicami (20 ležišč) in skupnim dnevnim prostorom. Dejavnost v celoti financira MDDSZ. V letu 2022 je v Kriznem centru za žrtve nasilja v družini skupaj bivalo 136 uporabnikov (74 žensk in 62 otrok); prvič je bilo nameščenih 128 uporabnikov (69 žensk in 59 otrok); 1 uporabnica več in 14 otrok manj kot lani. V desetih primerih so bile uporabnice v preteklih letih že kdaj sprejete v KCŽ. Povprečna starost uporabnic je bila 40,2 leti. Namešчени uporabniki so v KCŽ bivali 1.967 dni, kar je v povprečju 14,5 dni vsak uporabnik. Povprečno je bil KCŽ zaseden s 5,4 uporabnika/dan. V letu 2022 so v KCŽ interventno sprejeli 36 % novih uporabnic z otroki. KCŽ, kljub temu, da je CSD Maribor javna služba in je tak tudi program, nima statusa humanitarne ali celo nevladne organizacije, zato niso upravičeni do znižanega plačila najemnine s strani MOM, kar bi veljalo v posebnem dogovoru med MDDSZ in MOM urediti.

V Mariboru ni ustrezne namestitve za posebne skupine (kot so starejši, osebe s posebnimi potrebami, osebe z odvzeto poslovno sposobnostjo, deložirane osebe, brezdomci, mladoletni povzročitelji nasilja ...).

Krizni center za otroke in mladostnike (KCM) je redna dejavnost CSD Maribor v mreži psihosocialne pomoči, kjer je strokovni delavec prisoten 24 ur na dan skozi vse leto. Namenjen je otrokom in mladostnikom v starosti od 6 do 18 let ter mlajšim polnoletnim osebam, ki se še šolajo, in ki so v stiski ter potrebujejo takojšnjo strokovno pomoč in začasno varno namestitev. KCM Maribor lahko sprejme 10 otrok oziroma mladostnikov (6 deklic in 4 fante) ter 2 mladostnika v interventnem centru (npr. beg iz zavoda, mladoletni tujci, ...).

Pri večini nameščenih mladoletnikov je prisotna problematika, ki zahteva intenzivno individualno obravnavo, vodenje in usmerjanje. Predvsem izstopa nezmožnost obiskovanja šole, učne težave, nezmožnost spoprijemanja z obveznostmi, pritiski ob prisotnih neugodnih in ogrožajočih družinskih razmerah, posledično kontinuirano beganje, uživanje prepovedanih substanc, odvisnost od elektronskih naprav in odzivanje z agresijo ter psihosomatiko.

Najpogostejša razloga za namestitev otrok in mladostnikov v KCM v letu 2022 sta bila fizično in psihično nasilje v družini (13 mladostnikov) ter ukrep sodišča (10 mladostnikov), vseh primerov skupaj je bilo 37.

V KCM so vedno bolj prisotne dolgotrajne namestitve, ki so posledica dolgotrajnih postopkov obravnav, prezasedenosti mladinskih domov in včasih tudi vzgojnih zavodov ter neustreznih ali zasedenih rejniških družin.

V 31 primerih je CSD Maribor posredoval poročilo preiskovalnemu sodniku o življenjskih razmerah obdolženca. V 39 primerih je CSD nudil pomoč obsojencu po odpustu.

V MOM deluje **Varna hiša**, njeni uporabniki so **ženske in otroci**, ki preživljajo nasilje v družini in potrebujejo varno bivanje na anonimni lokaciji ter strokovno pomoč za okrevanje po posledicah nasilja. Varna hiša ima kapaciteto šestih sob z dvajsetimi posteljami in dvema rezervnima ležiščema, razpolagajo pa še s stanovanjsko enoto v velikosti 34 m². Program varne hiše izvaja Center za socialno delo Maribor, ženskam v stiski, ki potrebujejo bodisi varno prebivališče bodisi strokovno pomoč, so na voljo za svetovanje med ponedeljkom in petkom med 7. in 22. uro. Ponoči, ob koncih tedna in za praznike pa izvajajo stalno pripravljenost po telefonu.

Center za socialno delo Maribor na dveh lokacijah izvaja program »**Materinski dom**«, namenjen ženskam in otrokom. V hiši lahko biva sedem žensk z otroki, v dveh stanovanjskih enotah, ki predstavljata prehodno fazo v samostojno življenje. V Materinski dom se zatečejo matere z otroki, nosečnice, porodnice, samske ženske, ki se znajdejo v trenutni ali dalj časa trajajoči osebni, odnosni, eksistenčni in drugi stiski, brez druge možnosti za bivanje in ki potrebujejo strokovno in drugo pomoč. Program Materinski dom Maribor je javni socialno varstveni program CSD Maribor, ki se je začel izvajati v letu 2003. Program se izvaja na dveh lokacijah – v stanovanjski hiši, kjer je 7 sob in v stanovanjski enoti, ki predstavlja prehodno fazo v samostojno življenje, kjer je stanovanje z dvema sobama. Cilji programa so:

- opolnomočenje za samostojno življenje in bivanje (vključuje samostojno skrb zase in otroke, vodenje samostojnega gospodinjstva, uspešno finančno načrtovanje)
- finančna neodvisnost (zaposlitev, ureditev preživnine, premoženjska vprašanja).
- pridobitev novih spretnosti in znanj (večja informiranost, osveščenost, več znanja za ravnanje v različnih življenjskih situacijah – predvsem kriznih).
- spremembe na osebni/odnosni ravni (izboljšanje kakovosti življenja, več uvida v ravnanja – lastna in drugih – več moči za soočanje in potrebne spremembe).
- pridobitev moči (samospoštovanje, samozaupanje, prestop iz pozicije nemoči).

Krizni center za otroke Palček Maribor (KCO) je zatočišče za kratkotrajno celodnevno obravnavo **otrok do 6 leta** starosti, ki se znajdejo v stiski, zaradi katere je potrebna takojšnja izločitev iz okolja, v katerem bivajo. Krizna namestitev je namestitev posameznika, ki nujno potrebuje takojšnjo pomoč zaradi nasilja v družini ali zaradi drugih okoliščin, ki povzročajo neposredno ogroženost in stisko osebe. Krizna namestitev je kratkotrajna in se izvaja v kriznem centru, ki izvaja storitev prve socialne pomoči, osebne pomoči, ponuja sprejem in oskrbo uporabnikov, ponuja zatočišče, pripravi ukrepe za vrnitev v domače okolje ali drugo obliko, ki nadomešča domače okolje in sodeluje s CSD, vzgojno-izobraževalnimi zavodi in javnimi zavodi s področja zdravstva, policijo ter drugimi državnimi organi in organizacijami, ki so pristojne za obravnavo otrok in mladostnikov. V to storitev je treba vključiti tudi interventno službo z namenom pridobitve dodatnih informacij, znanj in možnosti za urejanje namestitev uporabnikov v okviru intervencij. KCO Palček deluje 24 ur na dan vse dni v tednu.

Krizni center za otroke in mladostnike (KCM) je redna dejavnost CSD Maribor. Deluje 24 ur skozi vse leto. Zaposlenih je 5 strokovnih delavcev in sodelavec preko javnih del kot vzgojitelj. Vključujejo se tudi prostovoljci. KCM je namenjen otrokom in mladostnikom v starosti od 6 do 18 let, v času akutne stiske, ki jo sami ne zmorejo rešiti in je potrebna izločitev iz trenutnega okolja bivanja, oz. drugačno obravnavo - ambulantna obravnava ne zadošča več. Zagotovljena jim je 24-urna varna namestitev. V tem času je otrokom oz. mladostnikom omogočeno, da se čustveno stabilizirajo, ter ob pomoči strokovnih delavcev najdejo optimalno rešitev iz težav, zaradi katerih so poiskali pomoč. V KCM lahko bivajo 3 tedne oz. 6 tednov, kadar se zanje ureja namestitev izven družine.

Pod okriljem CSD Maribor deluje tudi **Krizni center za ženske**, ki nudi možnost takojšnjega umika odrasli ženski žrtvi skupaj z mladoletnimi otroki iz ogrožajočega okolja. Krizni center za žrtve nasilja v družini omogoča kratkotrajno obliko bivanja (do treh tednov). Sprejem je mogoč vse dni v letu, 24 ur dnevno.

Združenje za MOČ je od leta 2021 dopolnilni program na področju socialnega varstva, namenjen boju proti spolnemu nasilju.

Združenje za razvoj nenasilne komunikacije (ZRNO) je v sistemsko sofinanciranje vključeno od leta 2014 kot dopolnilni program na področju socialnega varstva. Izvajajo program »prepoznamo in preprečujemo nasilje« s cilji programa: telefonsko svetovanje, delo z žrtvami nasilja, delo s povzročitelji nasilja, mediacijo in delovanjem društva. Del programa je še »varna soba«, ki se uporablja za razgovore in stike pod nadzorom.

PROGRAMI ZA PREPREČEVANJE NASILJA

Materinski domovi (nudijo nastanitveno podporo za matere z otroci in drugo psihosocialno pomoč)

CSD, Materinski dom Maribor, Na Jelovcu 22, 2354 Brestrnica; info@materinski-dom.si; tel. 02 623 25 26; 02 623 25 52; 051 260 159

Varne hiše in zatočišča (nudijo krajšo obliko nastanitvene podpore za ženske in otroke žrtve nasilja: Krizni centri izvajajo takojšnjo 24-urno pomoč pri nastanitvah žensk in otrok, ki so žrtve nasilja)

CSD, Varna hiša Maribor – pomoč ob nasilju v družini; Zagrebška c. 72, 2000 Maribor; varnahmb@t-2.net; Tel. 02 4801 186; 02 480 11 87; 041 770 383

CSD, Krizni center za otroke Palček, Tel: 02 33 32 990, 041 302 338, e-pošta: kco.palcek@gov.si

CSD, Krizni center za otroke in mladostnike Maribor, Trubarjeva ulica 27, 2000 Maribor. E-pošta: kcm-mb@gov.si; Tel. 02 250 68 60, 051 324 211

Svetovalnice za žrtve nasilja (programi psihosocialne pomoči žrtvam nasilja in kaznivih dejanj so specializirani psihosocialni in terapevtski programi za pomoč vsem, ki so ali so bili žrtve nasilja)

CSD, Svetovalnica za žrtve nasilja in zlorab Maribor, Slovenska ulica 8, 2000 Maribor; info@svetovalnica-mb.si; Tel. 02 228 49 94, 041 762 333, 051 489 529

Družinski center mir, zavod za pomoč družinam v stiski; Specializirana psihosocialna pomoč žrtvam nasilja, Strossmayerjeva 17, 2000 Maribor. E-pošta: info@dc-mir.si; tel. 070 597 899

Programi za celovito obravnavo, celostno pomoč in podporo žrtvam spolne zlorabe

Združenje za moč, Celostna psihosocialna pomoč žrtvam spolnega nasilja in drugih oblik nasilja, Maribor, Ulica škofa Maksimilijana Držečnika 6, 2000 Maribor; e-pošta: info@zamac.si; 041 276 434

Ženske v stiski ob nezaželeni nosečnosti. Spletni portal svetovalnice Ženska odločitev upravlja Biser – zavod za pomoč osebam v stiski Maribor. Zavod Biser je nevladna in neprofitna organizacija, ki omogoča svetovanje ženskam in njihovim bližnjim, ter spremljanje v stresni življenjski situaciji. Spletna svetovalnica: <https://www.zenskaodlocitev.si/impressum/>

Programi za povzročitelje nasilnih dejanj (spreminjanje vedenjskih vzorcev in dojemanja nasilja)

Društvo za nenasilno komunikacijo, Trening socialnih veščin za osebe, ki povzročajo nasilje; Vojkova 1, Ljubljana. Kontakt Maribor: Amadej Kraljevič 030 423 443

Združenje za razvijanje nenasilnih odnosov (ZRNO), Pobreška cesta 6, 2000 Maribor, e-pošta: jela.zrno@gmail.com, tel. 02 620 88 82

Krizni centri za odrasle žrtve nasilja

Krizni center za žrtve nasilja v družini, CSD Maribor. E-pošta: gp-csd.marib@gov.si; Tel. 08 200 68 40, 031 776 102

Krepitev psihofizičnega zdravja

Zavod za krepitev psihofizičnega zdravja, Center Mentalis Maribor; Mentalis-UP; Hrenova ulica 6, 2000 Maribor; e: info@mentalis.si, tel. 070 379 889

Programi v podporo družini

Center za izobraževanje, supervizijo in terapevtsko pomoč Maribor, Partizanska cesta 32, Maribor; e-pošta: cistpm@gmail.com; T. 051 266 167

6.7 Storitve in programi, namenjeni preprečevanju vseh vrst zasvojenosti

Tvegano in škodljivo uživanje alkohola, razmah nedovoljenih drog in s tem povezanega nasilja, prekomerna prehranjenost in prenajedanje ter odvisnost oziroma zasvojenost z digitalnim svetom, je samo nekaj najbolj izstopajočih zasvojenosti, s katerimi se sooča sodobna družba, pri čemer MOM ni izjema.

Ne samo v mestu, ampak v državi kot celoti je še vedno visoka družbena toleranca do pitja alkohola, njegovo prekomerno uživanje vpliva na zdravje, medosebne odnose in ima številne socialne, zdravstvene in ekonomske posledice.

Med mestnimi občinami je visoko tvegano opijanje najbolj kritično v Murski Soboti, ki ji sledita Ptuj in Maribor.

V občini Maribor so alkoholizirani povzročili 6,5 % odstotkov prometnih nezgod, manjši odstotek sta zabeležila še samo Kranj in Ptuj.

S 26,7 % je Maribor takoj za Ljubljano, ki ima najvišji delež prebivalcev, starih med 15 in 64 let, ki so že kdaj uporabile marihuano in hašiš.

Med vsemi mestnimi občinami ima Maribor najvišji odstotek rednih ali občasnih kadiilcev, starih 15 ali več let.

Odrasla populacija v Mariboru s 30,5 % prekomerne prehranjenosti presega slovensko povprečje, a vendarle nekoliko zaostaja za Krškim, Ptujem, Velenjem, Slovenj Gradcem in Mursko Soboto.

Kar 30,5 % otrok je v Mariboru prekomerno prehranjenih, višji delež je samo še v Slovenj Gradcu, Velenju, na Ptuju in v Krškem. Vir: NIJZ, Zdravje v občinah, 2023

MOM redno sofinancira različne programe, usmerjene k preventivi, zmanjševanju škodljivih posledic alkohola in socialni rehabilitaciji. Tudi v prihodnje bo MOM krepila področje s podporo preventivnim programom in ozaveščanjem vseh prebivalcev o škodljivosti čezmernega uživanja alkohola in drog.

V Dnevnom centru Zdrava pot, ki je namenjen preprečevanju škode zaradi uživanja nedovoljenih drog, sledijo naslednjim ciljem: doseči ciljno populacijo odvisnikov, zmanjšati škodo (izboljšati kakovost življenja) na socialnem, zdravstvenem, stanovanjskem, kazenskem, finančnem področju uporabnikov in na področju osnovne oskrbe uporabnikov; napotiti uporabnike na zdravljenja v primerne institucije, jih vključiti v dejavnosti opravljanja prostovoljnega dela v dnevnom centru in sodelovati z ostalimi institucijami. Program se izvaja dnevno med 7.30 in 13.30. V dnevnom centru je na voljo tudi program »mobilne zamenjave igel s terenskim delom in svetovanje v zvezi z drogami in aidsom«.

Z namenom celovite obravnave problematike zasvojenosti je NIJZ – OE Maribor oblikoval in izvaja Program za preprečevanje in obravnavo zasvojenosti "Pogovorimo se", ki je namenjen uživalcem drog, pri katerih stopnja odvisnosti ni tolikšna, da bi bila potrebna izločitev iz domačega okolja ali vključitev v terapevtsko skupnost ali v substitucijski program; eksperimentatorjem in občasnim uživalcem drog ter svojcem in partnerjem zasvojenih oseb, eksperimentatorjev in občasnih uživalcev drog. Obravnave potekajo vsak delovni dan, program pa je prednostno namenjen osnovnošolcem (zadnja triada), srednješolcem in študentom ter ostali populaciji, ki meni, da ne more vzpostaviti in vzdrževati abstinence v primarnem okolju.

Združenje DrogArt deluje na področju zmanjševanja škode, ki jih povzročata alkohol in prepovedane droge. Storitve vključujejo vrstniško terensko delo v nočnem in dnevnom času, specifične intervencije v dijaških domovih, spletne intervencije, informiranje in osveščanje preko sodobnih komunikacijskih kanalov,

sprejemanje vzorce psihoaktivnih substanc za testiranje, svetovanje uporabnikom, informacijska točka ... Svetovanje je namenjeno vsem, ki želijo narediti spremembo, bodisi doseči abstinenco ali zmanjšati uporabo; predavanja in izobraževanja pa staršem in strokovnim delavcem. Program je vključen tudi v zunanjo evalvacijo s strani IRSSV. Vključeni so v Pekarno magdalenske mreže, sodelujejo pa tudi s Kralji ulice in Univerzo v Mariboru.

Ledino na področju digitalne zasvojenosti je v MOM oralo Društvo za mlade IndiJanez s svetovalnico "Šteker", ki nudi individualno strokovno pomoč in podporo posameznikom, ki so zasvojeni in čezmerno uporabljajo zaslonske tehnologije (družabna omrežja in splet, mobilne telefone, tablice, televizijo, računalniške in online igre, igre na srečo, kripto valute in spletno pornografijo). Usposobljeni so za delo z mladimi, v svetovanje pa vključujejo tudi bližnje osebe uporabnikov oziroma tistih, ki so z njimi v vsakdanjem stiku.

V Zavodu Etnika že od 2012 izvaja celostni program obravnave zasvojenosti z igrami na srečo. V Mariboru in Ljubljani izvajajo psihoterapevtske storitve za uporabnike, ki se lahko nanje obrnejo tudi popolnoma anonimno. Več na: www.mladihazarder.si

PROGRAMI SOCIALNE REHABILITACIJE ZASVOJENIH

Prepovedane droge

Društvo Zdrava pot, Dnevni center za odvisnike, Krekova 12a, 2000 Maribor (drustvo.zdrav.pot@gmail.com; tel. 031 600 210 ali 02 251 14 28); terensko delo (dzp.teren@gmail.com; 031 804 864)

Nacionalni inštitut za javno zdravje - Območna enota Maribor, Program za preprečevanje in obravnavo zasvojenosti "Pogovorimo se", Ljubljanska ulica 4, 2000 Maribor. (info.pogovorimose@nijz.si; tel. 02 332 72 51; 031 744494, 02 333 12 56).

Združenje DrogArt, Jurčičeva ulica 8, Maribor. www.drogart.org; www.izberisam.org;

<http://www.spolnopenosljiveokuzbe.si>; <https://www.facebook.com/izberisam>; https://www.facebook.com/DrogArt/?locale=sl_SI; <https://www.instagram.com/izberisamekipa/>; <https://www.nightart.si/>

Zavod Etnika, Dravska ul. 8, 2000 Maribor, zasvojenost z igrami na srečo

Zasvojenost z digitalnimi napravami, spletom in spletnimi storitvami

Društvo za mlade IndiJanez, Center Šteker – Izštekaj se; Pomoč in podpora prekomerni rabi digitalnih tehnologij, Ob železnici 16, 2000 Maribor (info@steker.si; brezplačna tel. 0802016; tel. 031 850 500); Spremejna pisarna, predavalnica in svetovalnica: Ob železnici 16 in Gosposvetska cesta 83, 2000 Maribor (info@steker.si; 031 850 500; brezplačna telefonska številka 080 2016).

6.8 Storitve in programi, namenjeni migrantom

Migracije so množičen globalni proces preseljevanja ljudi znotraj ali med državami in zanje obstajajo ekonomski, politični, podnebni, demografski, verski, osebni in drugi razlogi. V MOM obstajajo različne skupine migrantov, ki imajo specifične potrebe glede na status ranljivosti. Čeprav področje migracij pokriva nacionalna zakonodaja, v MOM delujejo nevladne organizacije, kot so Slovenska filantropija, javni zavodi kot sta MKC, AZM - LU Maribor ter drugi. MOM sofinancira aktivnosti, ki se nanašajo na individualna svetovanja in informiranje, delavnice, učno pomoč, športne aktivnosti, družabno udejstvovanje, opismenjevanje in tečaj slovenskega jezika, praktične oblike pomoči pri integraciji (urejanje dokumentacije, pomoč pri zaposlitvi), ki jih izvajajo nevladne organizacije kot tudi javni zavodi. RRAPM je v okviru transnacionalnih projektov (YOUMIG, SEEMIG) pripravila priporočila za Mestno občino Maribor, med katerimi izstopa potreba po določitvi uradne osebe, zadolžene za spremljanje izzivov in problematike migrantov (bodisi iz Evropske unije ali t. i. tretjih držav) in njihovo aktivno vključevanje - tako na trg dela kot v družbo kot tako.

Za uspešno vključevanje migrantov v družbo je nujna integracija in sodelovanje različnih strok (izobraževanje, zdravstvo, kultura, gospodarstvo ...), pri čemer se kaže kot ključno vključevanje otrok in posledično njihovih staršev. Posebno podporo potrebujejo ženske iz drugačnih kulturnih okolij (opolnomočenje pri skrbi zase, vključevanju na trg dela itd.).

Glede na negativne odzive prebivalcev je nujno izvajanje intenzivnega socialnega dela s prebivalci v posameznih mestnih četrtih in koordiniran pretok informacij med različnimi izvajalci podpornih storitev. Pri tem lahko odločilno vlogo odigrajo tako politični predstavniki kot mediji.

Tako za javni kot nevladni sektor je smiselno uvesti izobraževanje in usposabljanje za lažje soočanje s kulturno-raznolikimi prebivalci MOM.

PROGRAMI ZA PROMOCIJO PROSTOVOLJSTVA IN MIGRACIJE

Slovenska filantropija – Združenje za promocijo prostovoljstva; Dnevni center za migrante v Ljubljani in Mariboru; Cesta Dolomitskega odreda 11, 1000 Ljubljana; e-pošta: info@filantropija.org; tel.: 01 430 1288.

MKC Maribor, Ob železnici 16, 2000 Maribor, e-pošta: info@mkc.si, tel. 02 300 29 93. Več na: <https://mkc.si/program-integracije>

Integracijska hiša v Mariboru; več: <https://www.gov.si/drzavni-organi/vladne-sluzbe/urad-vlade-za-oskrbo-in-integracijo-migrantov/>

ZPM Maribor, pomoč beguncem; Razlagova 16, 2000 Maribor, e-pošta: zpm@zpm-mb.si

Andragoški zavod ljudska univerza, jezikovni tečaji za tujce, Maistrova ul. 5, 2000 Maribor, e-pošta: info@azm-lu.si, tel. 02 234 11 11, 051 356 560.

6.9 Romska skupnost

Mestna občina Maribor nima sprejetega posebnega področnega programa in ukrepov, ki bi bili namenjeni zgolj romski skupnosti. Romi so v občini obravnavani enako kot drugi občani in se lahko vključujejo v vse programe in ukrepe, ki jih izvaja občina oziroma pravne osebe v lasti občine. Čeprav si romski predstavniki želijo imeti v mestnem svetu predstavnika, ne izpolnjujejo zakonsko predvidene kvote: trenutno naj bi jih bilo v MOM 3.500 (minimalna zahteva: 5.000).

V preteklosti je bilo v Mariboru največje število deložacij iz neprofitnih stanovanj v Sloveniji, ki so bile posledica neplačevanja najemnin in obratovalnih stroškov neprofitnih stanovanj v lasti JMSS Maribor. Zato so na skladu povabili k sodelovanju Društvo za pomoč in samopomoč brezdomcev Kralji ulice, kamor se lahko njihovi najemniki in drugi občani obrnejo, ko imajo težave s plačevanjem položnic ali jim grozi izguba stanovanja. Društvo ima na Preradovičevi ulici 17 A tudi skupnostne prostore. V tem stanovanjskem naselju prebiva večje število pripadnikov romske skupnosti. Društvo ima za izvajanje programa pet stanovanjskih enot.

Na področju vzgoje in izobraževanja občina izvaja zakonsko predpisane normative in standarde v vrtcih in osnovnih šolah za otroke oziroma učence Rome (dodatni strokovni delavec za delo z učenci Romi, oblikovanje oddelka, v katerem so romski učenci itd.), prav tako na področju zdravstva in socialnega varstva (uveljavljanje različnih pomoči, sofinanciranje društev, sofinanciranje romskega koordinatorja itd.). Z namenom izboljšanja položaja pripadnikov romske skupnosti, sobivanja in njihovega lažjega vključevanja v okolje, občina že osmo leto financira zaposlitev strokovne delavke, koordinatorice za romska vprašanja, na CSD Maribor, ki skrbi za Rome, za izboljšanje njihovega materialnega položaja in jim svetuje o možnostih iskanja zaposlitve. Otroke in mlade Rome spodbuja k izobraževanju, s katerim se lažje vključijo na trg dela. Je nekakšen povezovalni člen med Romi, njihovimi družinami in romsko skupnostjo ter institucijami in občino. S skupnimi močmi se poskušajo iskati rešitve na vseh področjih, ki pripomorejo k znižanju stopnje diskriminacije. Občina vsako leto sofinancira zaposlitve preko programa javnih del, ki so namenjene tudi

ranljivejšim skupinam, kot so Romi, in z javnim interesom potrdi vse prispele vloge romskih društev. Na ZRSZ, Območni službi Maribor, jim pomagajo kot vsem drugim brezposelnim občanom z ukrepi APZ, kot so izobraževanja za odrasle, javna dela in podpora socialnemu podjetništvu.

V občini od leta 2019 aktivno deluje Komisija za spremljanje romske problematike, katere člani so predstavniki romske skupnosti (svetniki mestnih četrti in predsednik Romskega društva Romano Pralipe), predstavnik mestnega sveta, strokovnih služb, predstavnica JMSS Maribor, predstavnica CSD Maribor in predstavnik Policijske postaje Maribor in skupaj šteje 11 članov. Naloge komisije so predvsem spremljanje in obravnavanje položaja pripadnikov romske skupnosti, obravnavanje in dajanje predlogov ter pobud o vprašanih, ki se nanašajo na položaj pripadnikov romske skupnosti, njihove pravice in razvojne možnosti, sodelovanje pri uresničevanju razvojnega programa občine, predvsem pri programih in reševanju vprašanj, ki se nanašajo na položaj in razvoj romske skupnosti v občini, obravnavanje vprašanj v zvezi z vzgojo in izobraževanjem pripadnikov romske skupnosti ter ohranjanjem romskega jezika in kulture ter sodelovanje z romskimi društvi in drugimi organizacijami v občini.

Občina je za izvajanje ukrepov oziroma aktivnosti v zvezi z urejanjem položaja pripadnikov romske skupnosti namenila sredstva za zaposlitev koordinatorice za romska vprašanja na CSD Maribor (ki mesečno obravnava ca. 80 do 95 uporabnikov), sofinanciranje socialnovarstvenih in humanitarnih programov (Info točka za Rome; spodbujanje zaposlovanja Rominj; večnamenski romski prostor; skupnostni prostor za otroke, mladostnike in romske ženske; subvencioniranje najemnin; spodbujanje zdravih prehranjevalnih navad v romski skupnosti, subvencioniranje najemnin, letovanj itd.).

Dobra praksa lokalne skupnosti

CSD Maribor že od leta 2014 izvaja program Koordinator za romska vprašanja, ki ga v pretežni meri financira MOM, in je primer dobre prakse skrbi lokalne skupnosti za romsko populacijo. Program je prispeval k boljšemu razumevanju romske problematike kot tudi sodelovanju med romsko populacijo in CSD in med večinsko populacijo pripomogel k zmanjšanju predsodkov o Romih.

V letu 2022 je koordinatorica obravnavala 32 družin. Romskim družinam je bila na voljo:

- pomoč v stiski zaradi deložacije (svetovanje in njihovo preprečevanje),
- pomoč pri izpolnjevanju različnih vlog,
- pomoč pri komunikaciji z drugimi institucijami (npr. šolami, vrtci, zdravstvenimi ustanovami...),
- pomoč pri vračilu državne štipendije: (pogovor, informacije o vračilu in sicer seznanimo uporabnika, katere možnosti nudi CSD za lažje vračilo štipendije (odlog), uporabnike usmerjamo in koordiniramo time s strokovnimi delavkami, ki postopke obravnavajo)...,
- pomoč in sodelovanje na delavnicah in projektih v katere so vključeni romski otroci,
- pomoč romskim ženskam pri ozaveščanju o pravicah in vključevanju v skupnost,
- pomoč pri izboljšanju bivanjskih razmer romske skupnosti,
- boj proti diskriminaciji,
- pomoč pri zmanjševanju revščine s socialnimi naložbami,
- pomoč pri varstvu romskih otrok in žensk,
- ozaveščanje romskih staršev o pomenu izobraževanja zanje in za njihove otroke.

V program je ob koordinatorici vključena tudi prostovoljka, ki romskim otrokom zagotavlja učno pomoč. Pomoč se izvaja na CSD Maribor, na terenu in tudi po telefonu.

Koordinatorica sodeluje tudi v postopkih oziroma izvaja javna pooblastila na področju denarnih socialnih pomoči, kot drugih javnih pooblastil na področju nasilja, zaščite otrok in posameznikov.

Mesečno število uporabnikov: med 80 in 95.

Naloga koordinatorja je, da se vključuje in timsko sodeluje v vseh postopkih – nalogah, ki tečejo na CSD Maribor v zvezi z reševanjem socialne problematike Romov. V letu 2022 je bila naloga v celoti realizirana.

PODPORA ROMSKEMU PREBIVALSTVU

Društvo za podporo mladim Romom, Gorkega 34, 2000 Maribor

Romsko društvo Romano Pralipe Maribor, Partizanska cesta 12, 2000 Maribor

CSD, Koordinatorica za romska vprašanja, Ljulje Grivec Beriša, Zagrebška c. 72, 2000 Maribor; e-pošta: ljulje.berisa@gov.si; tel. 02 250 66 89

Združenje EPEKA, so.p., Gorkega ulica 34, 2000 Maribor; Preradovičeva ul. 1, 2000 Maribor; e-pošta: epeka@epeka.si; Romani kafenava, tel. 040 933 990, glavna pisarna: 030 610 606

6.10 Okvirni pogoji za zdravje in zdravstvo⁶

KAZALNIK ZDRAVJA V MOM

Zdravstveno stanje in umrljivost

- Bolniška odsotnost delovno aktivnih prebivalcev je trajala povprečno 16,6 koledarskih dni na leto, v Sloveniji pa 19,4 dni.
- Delež oseb, ki prejemajo zdravila zaradi povišanega krvnega tlaka, je bil nižji od slovenskega povprečja, za sladkorno bolezen pa blizu slovenskemu povprečju.
- Stopnja bolnišničnih obravnav zaradi srčne kapi je bila 2,0 na 1000 prebivalcev, starih 35 do 74 let, v Sloveniji prav tako.
- Pri starejših prebivalcih občine je bila stopnja bolnišničnih obravnav zaradi zlomov kolka 5,6 na 1000, v Sloveniji pa 6,4.
- Delež uporabnikov pomoči na domu je bil nižji od slovenskega povprečja.
- Stopnja umrljivosti zaradi samomora je bila 18 na 100.000 prebivalcev, v Sloveniji prav tako.

Dejavniki tveganja za zdravje in preventiva

- Telesni fitnes otrok je bil blizu slovenskemu povprečju.
- Stopnja bolnišničnih obravnav zaradi poškodb v transportnih nezgodah je bila 0,5 na 1000 prebivalcev, v Sloveniji pa 1,1.
- Delež prometnih nezgod z alkoholiziranimi povzročitelji je bil nižji od slovenskega povprečja.
- Odzivnost v Program Svit - presejanju za raka debelega črevesa in danke je bila 58,7 %, v Sloveniji pa 63,4 %.
- Presejanost v Programu Zora - presejanju za raka materničnega vratu je bila 66,3 %, v Sloveniji pa 71,7 %.
- Presejanost v Programu Dora – presejanju za raka dojke je bila 75,2 %, v Sloveniji pa 78,0 %.

Vir: NIJZ, Zdravje v občini 2023

Nacionalni inštitut za javno zdravje (NIJZ) letno posodablja podatke o zdravju prebivalcev v slovenskih občinah. Z omogočanjem boljše dostopnosti in dosegljivosti podatkov o zdravju na ravni lokalne skupnosti NIJZ spodbuja krepitev zdravja in preprečevanje bolezni v okoljih, kjer ljudje živijo in delajo.

Kazalniki zdravstvenega stanja v občini Maribor kažejo, da je samoocena dobrega zdravja v MOM višja tako od slovenskega kot tudi podravskega povprečja. Čeprav se je povprečna bolniška odsotnost na aktivnega prebivalca med leti 2016 in 2021 povečala, je ta s 16,4 dnevi še vedno nižja od povprečja v Sloveniji (18,0 dni). Prav tako je v Mariboru manjši odstotek bolezni, ki jih je moč neposredno pripisati alkoholu, čeprav se je med letoma 2016 in 2021 povečalo tveganje opijanja za 13,5 % in znaša 46,30 % med populacijo, starejšo od 15 let.

⁶ Podatki in vsebina poglavja je povzeta po razpoložljivih virih Nacionalnega inštituta za javno zdravje, <https://nijz.si/podatki/>

Kazalniki preventivnega ravnanja kažejo, da se v presejalni program Svit odziva manjši odstotek prebivalcev kot je povprečje v Sloveniji. V primeru presejalnih programov DORE in ZORE MOM ne izstopa.

V MOM je manj starejših deležno pomoči na domu (1,41 %), kot je povprečje v Sloveniji (1,65 % za leto 2020), vendar se delež povečuje in je v letu 2022 znašal 1,6 za Maribor in 1,8 za Slovenijo ter 1,5 za Podravje. V celotni populaciji je 6,3 % starejših od osemdeset let. Pozitivno na zagotavljanje dobrega zdravja vpliva dejstvo, da 88,5 % oseb, starih 18-74 let, brez težav dostopa do otroških igrišč in zunanjih površin za rekreacijo.

Maribor je regijsko središče s koncentracijo zdravstvenih služb, zato je dostopnost do zdravstvene oskrbe merjena s številom zdravnikov na 1000 prebivalcev v MOM višja od slovenskega povprečja. Število zdravstvenih delavcev se je med leti 2015 in 2021 povečalo povprečno za 20 %. Zmanjšal se je le delež srednjih medicinskih sester.

6.10.1 Življenje v skupnosti, kakovost okolja in posledice za zdravje

Sodelovanje v skupnosti

Novejši pristopi k skrbi skupnosti za zdravje brišejo meje med sektorji, ki zagotavljajo storitve, povezane z zdravjem. Z vidika zdravja prebivalca je podpora tista skupnost, ki je varna, privlačna, cenovno dostopna, okoljsko in ekonomsko trajnostna ter družbeno povezana in inkluzivna. Prebivalci občin so gotovo najpomembnejši in najzanesljivejši vir informacij o tem, kako urejena in uspešna je njihova lokalna skupnost oz. kje vidijo priložnost za izboljšave v okolju, saj pri svojih dejavnostih in v vsakdanjem življenju uporabljajo objekte infrastrukture in so zato prvi, ki vedo, kdaj so potrebne spremembe. Nekateri občani ali skupine imajo informacije s terena, drugi imajo veliko teoretičnega znanja, tretji so pa lahko ključni pri samem izvajanju novih ukrepov.

Med anketiranimi prebivalci, starimi med 18 in 74 let, ki so odgovorili, da lahko sodelujejo pri odločitvah skupnosti in pomagajo spremeniti stvari na bolje v svojem kraju, je Maribor s 45 % pod slovenskim povprečjem (50,8 %), a se je odrezal bolje od Celja, Ljubljane in Murske Sobotice. Najvišjo oceno med mestnimi občinami ima Slovenj Gradec (55,2 %). NIJZ je izvedel anketo v letu 2017, kar pomeni, da ne razpolaga z najaktualnejšimi podatki.

Sosedska povezanost

Pri osebah z razvito **sosedsko povezanostjo** raziskovalci ugotavljajo zmanjšano tveganje za možgansko kap, srčno-žilne dogodke in umrljivost, višjo telesno aktivnost, povečano število opustitev kajenja, višjo precepljenost proti gripi ter bolj pogosto udeležbo v preventivnih zdravstvenih pregledih.

Pomen sosedov je pomemben predvsem pri nujenju pomoči z gospodinjskimi opravili, manjše materialne pomoči ter druženju. Osebe z zaprtim zasebnim omrežjem so pogosto slabšega fizičnega in mentalnega zdravja, posebej ko gre za ranljive skupine prebivalstva kot so upokojenci, ovdoveli, brezposelni, invalidi, priseljenci in drugi. Med mestnimi občinami je sosedska povezanost najnižja v Celju (50,5 %), Ljubljani (53,1 %) in Mariboru (55,9 %). Sosedska povezanost je najnižja v mestnih občinah Maribor, Ljubljana in Celje. V Mariboru je za 23,4 % nižja od sosedske povezanosti v Krškem in za 9% nižja od slovenskega povprečja.

Samoocena dobrega zdravja

Samooocena dobrega zdravja velja za mero splošnega zdravstvenega stanja prebivalstva, ki odseva in napoveduje zmanjšano zmožnost, funkcionalno sposobnost, obolenost in umrljivost prebivalstva, zajema fizične in duševne komponente in tudi splošno zadovoljstvo z življenjem. Na osebno dožemanje zdravja vplivajo številni dejavniki: biološki, socioekonomski, psihosocialni, od spola, starosti, izobrazbe, zaposlitvenega statusa, materialnih in delovnih pogojev, socialne vključenosti, splošne življenjske naravnosti in drugih.

Ukrepi za izboljšanje različnih vidikov življenja, kot so fizično zdravje, psihično počutje, socialna vključenost in povezanost, kulturno udejstvovanje in splošno zadovoljstvo so možni tako na nivoju posameznika, kot ožje in širše družbe. V letu 2016 je zgolj 61,5 % vseh anketiranih Mariborčanov ocenilo svoje zdravje kot dobro ali zelo dobro; v letu 2021 se je slika izboljšala, kar 70,2 % jih ocenjuje svoje zdravje kot dobro ali zelo dobro (vir: NIJZ, Zdravje v občinah, 2023).

Bolniška odsotnost

Poleg objektivnih bolezenskih težav na individualno odločitev za **bolniško odsotnost** vpliva zapleten preplet dejavnikov, kot so razmere na delovnem mestu, vključno z medsebojnimi odnosi in organizacijo dela, družinske in osebne okoliščine, obseg pravic v sistemu socialnega zavarovanja in tudi razmere na trgu delovne sile. Negotovost na trgu dela, strah pred izgubo dela in tudi to, da v času velike brezposelnosti redno zaposlitev lažje obdržijo in dobijo bolj zdravi, so dejavniki, ki so posledica razvoja in uspešnosti delodajalcev na širšem območju in tudi lokalno. K ustvarjanju pogojev za dobre delodajalce z različnimi lokalnimi politikami in spodbudami prispeva tudi občina. Po kazalniku bolniške odsotnosti so se zaposleni Mariborčani (16,6 %) odrezali bolje od slovenskega povprečja (19,4 %) in tudi od večine mestnih občin. Boljši kazalnik imata zgolj občini Ljubljana in Nova Gorica. (Vir: NIJZ, Zdravje v občinah, 2023).

Funkcionalno, urejeno in zdravo lokalno okolje

Naš življenjski prostor sestavljajo **naravna in grajena okolica**, prebivalci in obiskovalci naselij ter preplet dejavnosti, ki jih izvajamo v lokalnem okolju. Funkcionalno, urejeno in zdravo lokalno okolje je bistvenega pomena za kakovostno življenje, saj različnim skupinam prebivalcev omogoča vsakdanje delovanje, uporabo storitev, delo, rekreacijo, hobije ter počitek in zasebnost. Raziskave kažejo, da ima lokalno okolje ključno vlogo pri telesnem, duševnem in socialnem počutju ljudi. Slaba kakovost okolja prispeva k povečanju kroničnih nenalezljivih bolezni (debelosti, sladkorne bolezni, raka, srčno-žilnih obolenj, bolezni dihal, bolezni živčnega sistema, duševnih in reproduktivnih motenj ter alergij). Lokalna skupnost z ustvarjanjem možnosti za privlačno in varno telesno dejavnost v prostem času lahko bistveno prispeva k izboljšanju fizičnega in psihičnega počutja svojih prebivalcev.

Dostopnost do otroških igrišč in rekreacijskih površin je po mnenju anketirancev v Mariboru boljša od slovenskega povprečja, vendar pa zaostaja za devetimi mestnimi občinami, med katerimi se z 95,5 % pozitivnih odgovorov najvišje umešča Ljubljana. V MOM primanjkujejo otroška igrišča in rekreacijske površine, ki bi bile dostopne invalidom. Težave z dostopom imajo predvsem gibalno in senzorno ovirani otroci in odrasli kot tudi osebe s težavami v intelektualnem razvoju.

Kakovost bivanja v naseljih je neposredno povezana s stanjem **zelenih površin in drugih odprtih prostorov**, ki pomembno prispevajo k ohranjanju naravnega okolja, doživljanju prostora v naseljih ter k zdravju prebivalcev in njihovem preživljanju časa. Sodobni način življenja skupaj s trendi globalnega trajnostnega razvoja nas poziva k razmisleku, kako načrtovati lokalno okolje tako, da bo spodbujalo prebivalce k telesni aktivnosti, a bo hkrati primerno in varno urejeno. Spodbujanje in zagotavljanje dobrih pogojev za telesno dejavnost so se pokazali kot najboljše naložba za dobro javno zdravje.

Po **dostopnosti do varnih kolesarskih in sprehajalnih poti** se je Maribor v anketi med osebami, starimi 18-74 let, znašel med tremi najslabše ocenjenimi mestnimi občinami, ki mu sledita samo še Slovenj Gradec in Novo mesto.

Okoljski hrup je moteč zvok, ki ima lahko na zdravje ljudi več negativnih učinkov. Med obstoječimi viri hrupa v okolju predstavlja največjo težavo za prebivalce hrup cestnega, železniškega in letalskega prometa ter hrup industrijskih obratov. Hrup na zdravje in počutje ljudi vpliva na različne načine. Učinki so odvisni od ravni hrupa in drugih značilnosti zvoka, od našega počutja in aktivnosti s katerimi se ukvarjamo v času, ko nas hrup zmoti ter od pomembnosti informacije, ki nam jo zvok posreduje. Učinki so odvisni tudi od našega odnosa do vira hrupa. Pri posebej ranljivih skupinah ljudi kot so starejši, otroci, slepi, ljudje s poškodbo sluha, bolj občutljivi ljudje ali osebe z duševnimi motnjami, so vplivi navadno večji. Med najbolj pogostimi negativnimi vplivi hrupa v bivalnem okolju so: motnje spanja, vznemirjenost, zmanjšanje učinkovitosti pri delu ali učenju, motnje pri pogovoru, psihofiziološki učinki in vpliv na socialno vedenje. Pri dolgotrajni izpostavljenosti so pomembni vplivi na delovanje srčno-žilnega sistema. Odziv anketirancev v letu 2016 in 2020 kaže, da se je število prebivalcev, ki meni, da je okolje v katerem bivajo zelo ali srednje hrupno, povečalo za 13 %, v zadnjem anketiranem letu jih je Maribor kot hrupno okolje označilo 40,4 % vprašanih. Po hrupnosti je Maribor presegel Ljubljano; edini mestni občini, ki sta zmanjšali hrupnost sta Novo mesto in Nova Gorica.

Eden najpomembnejših ciljev javnega zdravja je vsakomur **zagotoviti dostop do varne pitne vode**, v zadostnih količinah in poceni. Omogočanje dostopnosti do varne pitne vode sodi med prve preventivne ukrepe, ki so v zgodovini prispevali k izboljšanju zdravja in podaljšanju povprečno trajanja življenja.

Mikrobiološka kakovost pitne vode ima odločilno vlogo v preprečevanju nastanka, razvoja in širjenja črevesnih nalezljivih bolezni, širše gledano pa tudi vseh ostalih nalezljivih bolezni, saj predstavlja osnovni pogoj za vzdrževanje osebne higiene in sanitarno-higienskih pogojev v notranjem in zunanjem okolju (bivalnem, delovnem, vzgojno-varstvenem, pristočnem ...).

V MOM je na voljo interaktivna spletna karta, kjer so na voljo aktualni podatki o stanju okolja v občini in širši okolici, predstavljeni so tudi nekateri zdravstveni podatki, namenjeni boljši informiranosti splošne javnosti o stanju okolja na bolj enostaven in pregleden način. Trenutno se v sistemu vodi šest (6) različnih skupin podatkov: kakovost zraka, kakovost podzemne vode na vodnjakih, kakovost podzemne vode, kakovost tal, zdravje in hrup: <https://okolje.maribor.si/okolje/>

6.10.2 Zdravstveno stanje

Na nivoju občin NIJZ zbira **podatke o zdravstvenem stanju glede določenih bolezni** oziroma njihovih specialističnih obravnavah v bolnišnicah. Sem sodijo astma, zlomi kolka, sladkorna bolezen, povišan krvni tlak, srčno-žilne bolezni, srčna in možganska kap ter različne oblike raka.

Astma, ki sodi med obstruktivne bolezni dihalnih poti je pri otrocih najpogostejša kronična bolezen na katero vplivajo od dednosti, prehranskih in bioloških faktorjev pa vse do okoljske izpostavljenosti, predvsem izpostavljenosti prašnim delcem. Prav izpostavljenost prašnim delcem PM10 kaže na povečano stopnjo umrljivosti za obolenji dihal in kardiovaskularnega sistema, povečano število napadov astme, upad pljučne funkcije in povečano število vnetij dihalnih poti. Lokalna skupnost objavlja meritve kakovosti zraka na naslednji spletni strani: <https://okolje.maribor.si/delovna-podrocja/zrak/monitoring-zunanjega-zraka/podatki-merilnih-postaj> oziroma so dostopne na spletni strani ARSO https://www.arso.gov.si/zrak/kakovost%20zraka/podatki/dnevne_koncentracije.html Na 1000

mariborskih otrok in mladostnikov (0-19 let) jih je v specialistični obravnavi bilo 0,9, kar je največ med vsemi mestnimi občinami.

Tako kot v drugih državah, je tudi v Sloveniji **zlom kolka** vzrok za tretjino bolnišničnih obravnav zaradi padcev in glavni vzrok smrti zaradi poškodb pri starejših od 65 let. Pri padcu 10 do 25 % ljudi, starejših od 65 let, utrpí težke poškodbe, ki vodijo v izgubo mobilnosti in samostojnosti ter v povečano tveganje za smrt. Za mnoge starejše ljudi, je to dogodek, ki jih prisili, da zapustijo svoje domove in se namestijo v domsko varstvo. Po številu bolnišničnih obravnav zaradi zloma kolka pri starejših od 65 let je Maribor pod slovenskim povprečjem, boljšo statistiko imata še samo Ptuj in Murska Sobota.

Sladkorna bolezen s spremljajočo obolevnostjo, socialnimi in ekonomskimi posledicami za obolele, njihove družine in celotno družbo, postaja v številnih državah velik javnozdravstveni problem. Sladkorna bolezen skrajša pričakovano trajanje življenja in v dolgoletnem poteku z zapleti zmanjša kakovost življenja. Predstavljeni kazalnik večja zavedanje o razširjenosti sladkorne bolezni v lokalni skupnosti, ki lahko prispeva k zmanjševanju dejavnikov tveganja za nastanek sladkorne bolezni, boljšemu odkrivanju sladkornih bolnikov in lažjemu obvladovanju bolezni. V Mariboru je na 100 prebivalcev 5,3 prejemnikov zdravil za zniževanje sladkorja v krvi, kar je manj od povprečja v Sloveniji.

Zvišan krvni tlak oz. arterijska hipertenzija je eden najpomembnejših dejavnikov tveganja za kronične nenalezljive bolezni, kamor sodijo predvsem bolezni srca in ožilja, vključno s srčno kapjo in možgansko kapjo, predstavlja pa tudi dejavnik tveganja za ledvične bolezni. Kronične nenalezljive bolezni so v Sloveniji in v svetu vodilni vzrok smrti in prezgodnje umrljivosti. K tem ukrepom lahko prispeva tudi lokalna skupnost s spodbujanjem pravočasnega odkrivanja povišanega krvnega tlaka in omogočanjem pogojev za izboljševanje vedenjskega sloga prebivalcev. Maribor je pod povprečjem v državi.

Staranje prebivalstva je povezano z večjo pojavnostjo kroničnih bolezni (predvsem srčno-žilnih) in z večjim tveganjem za tromboembolične dogodke. Število prejemnikov antikoagulantnih zdravil je v Mariboru nekoliko nižje od slovenskega povprečja.

Srčno žilne bolezni so v razvitem delu sveta in tudi v Sloveniji že desetletja najpogostejši vzrok obolevnosti in umrljivosti odraslih. V Sloveniji so bolezni srca in ožilja leta 2013 predstavljale skoraj 40 % vzrokov vseh smrti. Polovica bolnikov umre v prvih dveh urah po začetku simptomov. Največ smrti in dolgotrajne prizadetosti med srčno žilnimi boleznimi povzročata srčna kap in možganska kap. Kljub napredkom v njeni obravnavi še vedno predstavljata pomemben zdravstveni in socialnoekonomski problem. Predvsem z zdravim načinom življenja lahko nastanek, napredovanje in pojavljanje zapletov aterosklerotične bolezni odložimo, zmanjšamo njihovo težo in podaljšujemo življenje. Aktivnosti za izboljšanje vedenjskih dejavnikov tveganja so odgovornost posameznika in okolja v ožji in širši družbi v katerih kot posamezniki živimo, delamo in se učimo. Lokalna okolja lahko s spodbudnim okoljem, vplivajo na odločitve da posameznik izvaja aktivnosti, ki so koristne za zdravje.

Možgansko žilne bolezni ter njihove posledice so pomembno družbeno breme v vseh razvitih državah sveta, vključno s Slovenijo. Kot vzrok prezgodnje smrti, dolgotrajne manj zmožnosti, visokih stroškov nege in zmanjšane produktivnosti, možganska kap predstavlja velike zdravstvene in socialnoekonomske posledice za bolnika in njegovo družino, hkrati pa predstavlja tudi pomembno ekonomsko breme za državo. Zaradi prepričljivih dokazov o učinkovitosti in smotrnosti zgodnjega zdravljenja bolnikov z možgansko kapjo, sekundarne preventive, nevrorehabilitacije ter oblikovanih akcijskih načrtov, je moč doseči optimalno učinkovitost preprečevanja in zdravljenja možganske kapi ter zmanjšati družbeno breme bolezni.

Po kazalniku možganske kapi se Maribor uvršča v slovensko povprečje.

Med mestnimi občinami je Maribor po **novih primerih raka** na 100.000 prebivalcev s 600,4 prebivalci na drugem mestu, takoj za Kranjem (povprečje v Sloveniji je 569,5). Maribor negativno izstopa z novimi primeri pljučnega raka (z 80,1 primeri je na tretjem mestu in nad slovenskim povprečjem, ki je 70,4), in z novimi primeri raka dojke (147,4), kar je več od slovenskega povprečja (129,4). Tudi po številu novih primerov raka na želodcu je Maribor s 24,3 nad slovenskim povprečjem 22,3, a bolje uvrščen od Slovenj Gradca, Velenja, Celja, Ptuja in Krškega. Pri novih primerih raka debelega črevesa je Maribor s 64 nekoliko nad slovenskim povprečjem, ki je 63,9 odkritih primerov na 100.000 prebivalcev, a bolje od Ptuja, Murske Sobote, Ljubljane, Velenja in Kopa.

V Sloveniji obstajajo **trije presejalni programi** zgodnjega odkrivanja raka: **Dora, Svit in Zora**. Dora je organiziran državni presejalni program za raka dojke, ki je namenjen zgodnjemu odkrivanju te bolezni. Na Onkološkem inštitutu v Ljubljani so ga začeli izvajati aprila 2008, cilj pa je v presejani populaciji zmanjšati umrljivost žensk za rakom dojke. Državni program presejanja in zgodnjega odkrivanja predrakavih sprememb in raka na debelem črevesu in danki Svit je namenjen moškim in ženskam, starim od 50 do 74 let. Izvaja se vsaki 2 leti. Državni program Zora je preventivni program za odkrivanje predrakavih in zgodnjih rakavih sprememb na materničnem vratu in je namenjen ženskam med 20. in 64. letom. V Sloveniji ga izvajamo od leta 2003.

Tabela 20: Izvajalca presejalnega programa DORA

Št	ZZS številka	Naziv izvajalca	Ulica in hišna št.	Poštna št. in naziv pošte	Telefonska številka	Spletna stran
1	91432	UNIVERZITETNI KLINIČNI CENTER MARIBOR	LJUBLJANSKA ULICA 5	2000 MARIBOR	(02) 321 10 00	Povezava
2	90255	ZDRAVSTVENI DOM DR. ADOLFA DROLCA MARIBOR	ULICA TALCEV 9	2000 MARIBOR	02 228 62 00	Povezava

Vir: <https://www.zzs.si/zzs-api/izvajalci-zdravstvenih-storitev/o-seznamu-izvajalcev-zdravstvenih-storitev/>

Po odzivnosti v program Svit se je slabše od Maribora odrezal samo še Koper. Po presejanosti v programu Zora je Maribor na repu mestnih občin, po presejanosti v programu Dora pa je nižje od Maribora samo še glavno mesto.

Tabela 21: Izvajalca presejalnega programa SVIT v MOM

Št	ZZS številka	Naziv izvajalca	Ulica in hišna št.	Poštna št. in naziv pošte	Telefonska številka	Spletna stran
1	736827	ARCHIMED PODJETJE ZA ZDRAVSTVENO DEJAVNOST TER PROJEKTIRANJE D.O.O.	RAZLAGOVA ULICA 24	2000 MARIBOR	02 250 05 16	Povezava
2	91432	UNIVERZITETNI KLINIČNI CENTER MARIBOR	LJUBLJANSKA ULICA 5	2000 MARIBOR	(02) 321 10 00	Povezava

Vir: <https://www.zzs.si/zzs-api/izvajalci-zdravstvenih-storitev/o-seznamu-izvajalcev-zdravstvenih-storitev/>

Na nastanek raka vplivajo številni dejavniki, med katerimi želi javno zdravje vplivati predvsem na tiste, ki so povezani z vedenjskim slogom posameznika in različnimi vplivi okolja. Lokalna skupnost s svojimi ukrepi lahko prispeva k zmanjšanju dejavnikov tveganja, kot so nezdrava prehrana, kajenje, pitje alkohola, telesna neaktivnost, slab socialno ekonomski položaj, obremenitve s stresom. Prav tako lahko prispeva k zmanjšanju izpostavljenosti dejavnikom zunanjega okolja, kot so onesnaženost zraka, zemlje in vode z različnimi rakotvornimi snovmi in z rakom povezanimi virusnimi okužbami. Lokalna skupnost lahko veliko prispeva k osveščanju prebivalcev o dejavnikih, ki povzročajo raka in neposredno spodbuja aktivnosti za zgodnje odkrivanje in preprečevanje nekaterih najpogostejših vrst raka, kot so rak dojke, debelega črevesja in danke ter materničnega vratu.

6.10.3 Humanitarne organizacije

Humanitarne organizacije delujejo kot splošne dobrodne organizacije, organizacije za kronične bolnike in organizacije za samopomoč. Pogoje in merila za pridobitev statusa humanitarne organizacije določa Zakon o humanitarnih organizacijah (Uradni list RS, št. 98/03 in 61/06 – Zdru-1).

V MOM ima status humanitarnih organizacij na področju zdravja 13 organizacij, in sicer:

- Sedem humanitarnih organizacij za kronične bolnike pokriva naslednja področja: celiakijo, psorizao, bolezni srca in ožilja, diabetes, ishemične bolezni srca ter druge bolezni srca in ožilja, inkontinenco in ginekološke ter urološke težave, avtizem;
- Tri splošne humanitarne dobrodne organizacije, ki so namenjene: reševalnim psom, šolanju psov, vodičev za slepe in slabovidne, senzorno in gibalno ovirane, ter njihove spremljevalce ter promociji zdravega življenjskega sloga;
- Dve organizaciji za samopomoč namenjeni pomoči ženskam, prizadetim z inkontinenco in menopavzo ter preventivnemu delovanju in osveščanju o škodljivosti kajenja.

ORGANIZACIJE V PODPORO KRONIČNIM BOLNIKOM V MOM

Slovensko društvo za celiakijo, Ljubljanska ul. 5, 2000 Maribor, tel. 02 300 63 50, e-pošta: drustvo@drustvo-celiakija.si

Društvo psoriatikov Slovenije, Engelsova ulica 6, 2000 Maribor

Društvo za zdravje srca in ožilja za Maribor in Podravje, Pobreška c. 8, 2000 Maribor, 02 228 22 63, e-pošta: tajnistvo@zascrce-mb.si

Društvo diabetikov Maribor, Trubarjeva 15, 2000 Maribor, 02 228 23 10, www.diabetiki-mb.si, e-pošta: drustvo@diabetiki-mb.si

Koronarni klub Maribor, Partizanska cesta 24, 2000 Maribor, 057 440 551, e-pošta: koronani.klub.maribor@siol.net

Društvo INKONT, Cesta XIV. divizije 3, 2000 Maribor, www.inkont.si, e-pošta: but.igor@gmail.com

Društvo za avtizem DAN! Maribor, Finžgarjeva 2, 2000 Maribor, e-pošta: sabina.herle@siol.net

Splošne dobrodne organizacije

Kinološko društvo za reševalne pse - REPS Maribor, Bezjakova 151, 2341 Limbuš, e-pošta: info@reps.si; več na: www.reps.si

Slovensko združenje inštruktorjev - Center za šolanje psov vodičev in psov spremljevalcev SLO-CANIS, Ob Blažovnici 58, SI-2341 LIMBUŠ, e-pošta: info@slo-canis.net, www.slo-canis.net

Ekološko-kulturno društvo za boljši svet, Bolfenška 66, 2000 Maribor, Tel. 041 540 616, e-pošta: boljsi.svet@siol.net, www.forbetterworld.si

Društvo študentov medicine Maribor, Taborska ulica 8, 2000 Maribor, e-pošta: info@medicinec.si, <https://www.medicinec.si/>

Organizacije za samopomoč

Društvo Mena - humanitarna organizacija za pomoč ženskam, prizadetim z inkontinenco in menopavzo, Frankolovska ulica 11, 2000 Maribor, Tel. 040 462 029, e-pošta: drustvo.mena@telemach.net, več na: www.drustvo-mena-maribor.si

Slovenska zveza za tobačno kontrolo, Kopitarjeva 2, 2000 Maribor, e-pošta: info@tobak-zveza.si

6.10.4 Izvajalci zdravstvene dejavnosti

Maribor je regijsko središče s koncentracijo zdravstvenih služb, zato je dostopnost do zdravstvene oskrbe merjena s številom zdravnikov na 1000 prebivalcev v MOM višja od slovenskega povprečja. Število zdravstvenih delavcev se je med leti 2015 in 2021 povečalo povprečno za 20 %. Zmanjšal se je le delež srednjih medicinskih sester.

Tabela 22: Izvajalci zdravstvene dejavnosti

Država, regija, občina	SLO		Podravje		MOM	
	2015	2021	2015	2021	2015	2021
Leto	2015	2021	2015	2021	2015	2021
Število zdravnikov/1000 prebivalcev	2,88	3,42	2,81	3,77	6,03	8,23
Število zdravnikov zaposlenih v zdravstvu/1000 prebivalcev	2,83	3,35	2,81	3,77	6,03	8,22
% zdravnikov zaposlenih v bolnišnicah	54,16	57,43	55,57	62,06	64,69	72,98
Št. zaposlenih zdravnikov v osnovnem zdravstvu/1000	1,00	1,11	1,01	1,15	1,63	1,67
Št. zobozdravnikov/1000	0,69	0,77	0,60	0,71	0,87	1,04
Št. zobozdravnikov zaposlenih v zdravstvu/1000	0,67	0,75	0,60	0,70	0,87	1,04
Št. farmacevtov/1000	0,68	0,80	0,59	0,72	0,91	1,07
Št. farmacevtov, zaposlenih v zdravstvu/1000	0,63	0,74	0,58	0,71	0,88	1,04
Število medicinskih sester (srednje, višje, visoke)/1000	8,91	10,64	9,23	11,58	16,81	21,05
Št. medicinskih sester (višje in visoke)/1000	2,65	4,51	2,53	4,73	5,82	9,17
Št. medicinskih sester (srednje)/1000	6,26	6,12	6,28	6,85	10,99	8,67
% medicinskih sester zaposlenih v bolnišnicah	50,52	49,33	52,45	52,51	67,20	67,87

Vir: NIJZ OE Maribor, 2022

Osnovno zdravstveno dejavnost v Mestni občini Maribor opravlja ZD Maribor v 7 organizacijskih enotah na 13 lokacijah in koncesionarji, ki jim je podeljena koncesija za opravljanje javne službe v osnovni zdravstveni dejavnosti na primarni ravni. Zdravstveni dom se sooča s pomanjkanjem zdravnikov na primarni ravni. ZD zaposluje 1050 oseb. V izgradnji je ZP Tabor, načrtovana je izgradnja ZP Tezno. Nujno je zagotavljanje adaptacij ostalih 11 lokacij, na katerih deluje javna primarna zdravstvena oskrba.

Tabela 23: Izvajalec primarnega zdravstva v MOM

Št.	ZZZS številka	Naziv izvajalca	Ulica in hišna št.	Poštna št. in naziv pošte	Telefonska številka	Spletna stran
1	90255	ZDRAVSTVENI DOM DR. ADOLF A DROLCA MARIBOR	ULICA TALCEV 9	2000 MARIBOR	02 228 62 00	Povezava

<https://www.zzzs.si/zzzs-api/izvajalci-zdravstvenih-storitev/po-vrsti-izvajalcev/>

Posredni učinek na področje socialnega varstva je zaznan tudi v programih občinskega področja zdravstvenega varstva. Nacionalni inštitut za javno zdravje - Območna enota Maribor je pogodbeni partner občine, ki letno pripravlja poročilo o javnem zdravju v MOM in nudi strokovno podporo pri izvajanju občinskega programa javnega zdravja. NIJZ tako vodi evidence o zdravstvenem stanju prebivalcev v MOM, evidence o epidemiološkem položaju na področju nalezljivih bolezni in pripravo strokovnih podlag na področju zasvojenosti.

MOM sofinancira tudi program Izobraževanja in usposabljanja osnovnošolcev za »nujno medicinsko pomoč za TPO in uporabo AED« ter izvajanje zobozdravstvene nujne pomoči v nočnem času med 20 in 24 uro v ZD Adolfa Drolca na Svetozarevski ulici 21.

Lekarniško dejavnost v občini opravlja Javni zdravstveni zavod Mariborske lekarne Maribor v 15 organizacijskih enotah in koncesionari v 6 poslovnih enotah, ki so fizične ali pravne osebe s podeljeno koncesijo za opravljanje lekarniške dejavnosti na primarni ravni.

V Zdravstvenem domu dr. Adolfa Drolca Maribor je bil leta 2005 vzpostavljen **Center za krepitev zdravja**, kjer so se v skladu z nacionalnim programom CINDI pričele izvajati učne delavnice programirane zdravstvene vzgoje za odraslo populacijo. Leta 2014 se je program zdravstvene vzgoje prenovil in razširil na sedem različnih delavnic: Življenjski slog; Dejavniki tveganja; Test hoje; Zdrava prehrana; Zdravo hujšanje; Telesna dejavnost – gibanje; Da, opuščam kajenje (skupinsko in individualno). Leta 2016 so se v program dela dodale tudi psiho-edukativne delavnice: Podpora pri spoprijemanju z depresijo; Tehnike sproščanja; Spoprijemanje s stresom; Spoprijemanje s tesnobo. Center za krepitev zdravja, v katerem je v multidisciplinarnem timu zaposlenih dvajset strokovnjakov, izvaja dvajset delavnic in individualna svetovanja. Kontakt: <https://www.zd-mb.si/Storitve/Enote/Splo%C5%A1no-zdravstveno-varstvo/Center-za-krepitev-zdravja-CKZ-ZD-Maribor>; T: 02 22 86 300; 070 916 424; E: patricija.luneznik@zd-mb.si

Varuh bolnikovih pravic

Institut varuha bolnikovih pravic v Mariboru opredeljujeta sklep Mestnega sveta o njegovi ustanovitvi in sklep o imenovanju varuha bolnikovih pravic. V mandatu od 2019 do 2025 bolnikove pravice zastopala varuhinja bolnikovih pravic Lidija Breznik. Pisarna deluje na lokaciji Ulica heroja Staneta 1.

7. MEDNARODNO SODELOVANJE MOM V PROJEKTIH S PODROČJA SOCIALNEGA VARSTVA IN ZDRAVSTVA

MOM sodeluje v evropskih raziskovalnih programih in evropskem teritorialnem sodelovanju predvsem s projekti, ki jih izvaja Služba za razvojne projekte in investicije – projektna pisarna. Raziskovalni in teritorialni projekti so ključni ne samo zaradi prenosa dobrih praks iz ali v druga mesta ali regije, temveč in predvsem tudi za umestitev mestne občine kot pomembne soustvarjalke evropske urbane in tudi regionalne politike. V nadaljevanju navajamo ključne razvojne projekte s področja socialnega varstva in zdravja, ki jih je MOM izvajala v preteklem finančnem obdobju 2014- 2020 oziroma jih izvaja v sedanjem obdobju 2021 – 2027.

READY4HEAT (Interreg Srednja Evropa): Več vročih dni ter pogostejši in dolgotrajnejši vročinski valovi povečujejo tveganje za zdravje ljudi. Povečuje se število z vročino povezanih bolezni in smrti. Medtem ko veliko ljudi trpi zaradi vročinskega stresa, so nekatere skupine ljudi še posebej ranljive. Mednje spadajo starejši, ljudje, ki potrebujejo oskrbo, in tisti, ki živijo v izolaciji, nosečnice, dojenčki in majhni otroci, brezdomci, ljudje, ki živijo v skupnih bivališčih, ter ljudje, ki delajo na prostem. Zaradi ekonomske in socialne diskriminacije so lahko ti ljudje bolj izpostavljeni vročinskim valovom. Mesta v Srednji Evropi se morajo prilagoditi, vendar številna nimajo strategij in akcijskih načrtov za zaščito svojih prebivalcev pred vročino. Projekt Ready4Heat podpira mesta pri uvajanju preizkušenih kratko-, srednje- in dolgoročnih ukrepov s

poudarkom na izzivih nenadnih vročinskih valov. Poseben poudarek projekta je na ukrepih, ki lahko v primeru vročine učinkujejo takoj. Projekt mestom omogoča tudi dostop do preverjenih in preizkušenih ukrepov, kot so sistemi za opozarjanje na vročino in jim pomaga, da jih hitro sprejmejo.

V projekt so vključena 4 mesta, Hajdúböszörmény (Madžarska), Maribor (Slovenija), Weiz (Avstrija) in Worms (Nemčija) ter njihovi strokovni partnerji, usposobljeni za podnebne spremembe in zdravstvena vprašanja. Projekt traja od 1. 3. 2023 do 28. 2. 2026. Vrednost projekta za Mestno občino Maribor je 219.523 EUR (stopnja sofinanciranja 80 %).

SMILE (Okvirni program Obzorje Evropa, Horizon): Projekt SMILE naslavlja problematiko duševnega zdravja mladih, ki imajo težave z dostopom do storitev duševnega zdravja, saj se zaradi strahu in s tem povezane stigme izogibajo strokovni pomoči. Zatekajo se k navidezno varnim digitalnim družbenim omrežjem, saj jim je z uporabo virtualne resničnosti lažje »sporočati« svoja čustva (npr. žalost, osamljenost, agresijo ali hiperaktivnost). Projektne aktivnosti zajemajo razvoj in implementacijo pilotnih rešitev in promocijo zdravega načina življenja, ki preventivno vpliva na duševno zdravje ter pomaga zmanjšati učinke stresa, s katerim se mladostniki srečujejo v spreminjajoči se družbi. Projekt traja od 1. 5. 2023 do 31. 10. 2026. Vrednost projekta za Mestno občino Maribor je 302.750 EUR (stopnja sofinanciranja 100 %).

FOCUS IN CD (Interreg Srednja Evropa): Projekt FOCUS IN CD – Innovative patient centred health care services – advantages of establishing a close network in celiac disease patient health care je obravnaval izziv večjega izkoriščanja inovacijskega potenciala v javnem sektorju, vključevanja socialnih inovacij v zdravstveni sistem, s ciljem približevanja pacientu, vzpostavil je celostno obravnavo oseb s celiakijo in s tem pripomogel k zagotavljanju zdravega in aktivnega staranja populacije. Projekt je trajal od 1. 6. 2016 - 31. 5. 2019. Vrednost projekta za Mestno občino Maribor je bila 173.570 EUR (stopnja sofinanciranja 85 %).

V projektu je bila pripravljena analiza trenutnega stanja v Srednji Evropi na področjih znanja zdravstvenega osebja o celiakiji, znanja bolnikov o bolezni, protokolu obravnave bolnikov s celiakijo, spremljanju bolnikov s celiakijo in o zadovoljstvu bolnikov z obravnavo in podporo države kroničnim bolnikom. V sklopu projekta je bil razvit sistem e-izobraževanj in orodij za zdravstvene delavce in bolnike s celiakijo. Pilotno je bilo testiranih 10 novih storitev, pripravljen je bil celostni model obravnave bolnika s celiakijo, na podlagi katerega zdravstveni sistemi zagotavljajo boljšo obravnavo bolnikov. Z namenom izboljšanja znanj so bile izdane strokovne publikacije za bolnike, za zdravstveno osebje in za gostince, ki se pri svojem delu srečujejo z osebami s celiakijo. S številnimi aktivnostmi je projekt vplival na povečanje ozaveščenosti širše javnosti o bolezni in izboljšali znanje bolnikov ter zdravstvenih delavcev.

DANOVA (Interreg Podonavje): Cilj projekta DANOVA - Inovativne prevozne storitve za slepe in slabovidne potnike v Podonavju je bil z razvojem nabora novih storitev in kompetenc izboljšati dostopnost letališč, pristanišč, železniških in avtobusnih postaj za slepe in slabovidne skozi izboljšanje dostopnosti do storitev. Projekt je trajal od 01. 07. 2020 - 31. 12. 2022. Vrednost projekta za Mestno občino Maribor je bila 82.500 EUR (stopnja sofinanciranja 85 %). V okviru projekta je Mestna občina Maribor, skupaj z Univerzo v Mariboru, Fakulteto za gradbeništvo, prometno inženirstvo in arhitekturo, izvedla več aktivnosti.

Namestitev novih zaslonov za prikaz odhodov avtobusov po vozni redih je ena izmed najbolj vidnih pridobitev, izvedenih aktivnosti je bilo mnogo več. Tako je bila izvedena ocena dostopnosti glavne avtobusne postaje Maribor ter dveh avtobusnih postajališč. V okviru izboljšanja dostopnosti ter dostopa do informacij je bilo izpostavljeno in predlagano večje število ukrepov glede na prioritete reševanja.

V času trajanja projekta DANOVA je bilo izvedenih še nekaj drugih ukrepov, ki izboljšujejo dostopnost avtobusne postaje Maribor: kontrastna označitev stopnic na vhodu, izobešeni vozni redi mestnega prometa

v večjem tisku; oblikovan stiliziran tloris postaje, ki prikazuje pomembne točke za potnike, nameščen tako na avtobusni postaji kot na spletni strani Marprom. Prav tako je bila izboljšana osvetlitev na glavnem vhodu na postajo ter na treh semaforiziranih prehodih za pešce dodana zvočna signalizacija, na enem je bila povečana glasnost signala in na enem podaljšan interval signala. V okviru projekta so bila izvedena tudi usposabljanja, ki so se jih udeležili zaposleni na Marprom-u, ki imajo največ stika s potniki. Samo usposabljanje je zajemalo vsebine pomembne za delo s potniki z okvarami vida, izvedlo ga je Društvo študentov invalidov Slovenije.

SNAPSHOTS FROM THE BORDERS (EuropeAid DEAR) je projekt, ki ga je od 21. 10. 2017 do 21. 10. 2021 izvajalo 35 partnerjev obmejnih lokalnih oblasti in organizacij civilne družbe je bil namenjen izboljšanju kritičnega razumevanja evropskih, nacionalnih in lokalnih odločevalcev ter javnega mnenja o globalnih soodvisnostih, ki določajo migracijske tokove proti evropskim mejam, z vidika doseganja ciljev trajnostnega razvoja. Natančneje, projekt je okrepil novo horizontalno, aktivno mrežo med mesti, ki se neposredno soočajo z migracijskimi tokovi na mejah EU, kot način za spodbujanje učinkovitejše usklajenosti politik na vseh ravneh (evropski, nacionalni, lokalni). Vrednost projekta za Mestno občino Maribor je znašala 55.425,56 EUR (stopnja sofinanciranja 90 %).

CD SKILLS (Interreg Podonavje): Projekt CD SKILLS - Improving celiac disease management in the Danube region by raising the awareness, improving the knowledge and developing better skills je gradil na uspešno zaključenih projektih LQ – CELIAC in Focus IN CD. Naslovil je izzive javnega zdravstva in obravnave celiakije v podonavski regiji. Projekt je trajal od 30. 6. 2020 - 31. 12. 2022. Vrednost projekta za Mestno občino Maribor je bila 169.760 EUR (stopnja sofinanciranja 85 %). Svoje moči so združili partnerji iz osmih držav, Slovenska partnerja sta bila Univerzitetni klinični center Maribor in Mestna občina Maribor.

Celiakija prizadene več kot 1% prebivalstva (1,3 mio v regiji) in je kronična doživljenjska bolezen. Zdravila ni, edino zdravljenje predstavlja stroga brezglutenska dieta. Bolezen vpliva na bolnika, njegovo družino, okolje, zahteva prilagajanje prehranjevalnih navad, restavracij, delovnih mest, zdravstvenih institucij in družbe.

V projektu so bile razvite nove diagnostične metode, e-orodja namenjena izobraževanju bolnikov in zdravstvenega osebja, pripravljene strokovne publikacije, izboljšane javne storitve, dosežena večja ozaveščenost populacije ter olajšana dostopnost do zdravljenja.

Tako je bil v ospredje postavljen bolnik, s celostno storitvijo pa je projekt prispeval k zmanjšanju bolniških odsotnosti, nižjim stroškom zdravstvenih storitev in k izboljšanju kvalitete življenja bolnikov s celiakijo. Mestna občina Maribor je s svojimi izkušnjami pripomogla k uspešni izvedbi projekta, k večji ozaveščenosti in boljši kakovosti življenja kroničnih bolnikov.

8. SWOT analiza na področju socialne varnosti in zdravja

Strateški cilji in ukrepi socialne politike MOM izhajajo iz prepoznanih prednosti, slabosti, priložnosti in nevarnosti za nadaljnji razvoj socialnega varstva v mestni občini.

Tabela 24: SWOT analiza

SOCIALNA VARNOST IN ZDRAVJE V MOM	
PREDNOSTI	SLABOSTI
<ul style="list-style-type: none"> Raznolikost sofinanciranih programov: s socialnovarstvenimi programi zadovoljujemo različne potrebe meščank in meščanov, ki se znajdejo v socialni stiski. Pokritost ciljnih skupin in dostopnost storitev: programi in storitve so dostopni širokemu krogu posameznikov, predvsem tistim, ki so najbolj marginalizirani in prikrajšani. Nizkopražni programi/projekti nevladnih/neprireditnih organizacij omogočajo hitro in učinkovito podporo meščankam in meščanom, ki se znajdejo v stiski. Zagotovljeno letno sofinanciranje socialnovarstvenih programov s strani MOM. 	<ul style="list-style-type: none"> Ni vzpostavljenega mehanizma sodelovanja deležnikov celotnega področja socialnega – varstva (ob starejših in invalidih je treba zajeti tudi druge ciljne skupine). Nepovezana obravnava izzivov posameznika (npr. zaposlovanje, najemna stanovanja, dostopnost, javni prevozi, izobraževanje, zdravje ...) Pravilnik o dodeljevanju socialnovarstvenih pomoči je treba novelirati in uskladiti s cilji in nalogami SSV. Akcijski načrti (za starejše, za invalide) se spremljajo na letni ravni, vendar ni navedenih odgovornosti za izvedbo oziroma sankcij v primeru, da se aktivnosti ne izvedejo. V akcijskih načrtih manjkajo finančni kazalci, kar ne prispeva k stabilnosti posameznih programov. Na JR se prijavljajo posamezne organizacije in ne konzorciji organizacij (ni učinkov mreženja).
PRILOŽNOSTI	NEVARNOSTI
<ul style="list-style-type: none"> Vzpostavitev politike in modela brezplačnega najema prostorov za izvajalce programov socialnega varstva, ki delujejo v javnem interesu (sodelovanje med uradi). Model sofinanciranja programov socialnega varstva (redni program, eksperimentalni projekti, razvojni projekt); 5 letni ali 7 letni redni programi, usklajeni z evropsko kohezijsko politiko ali vsaj nacionalno politiko: javno veljavni, dopolnilni, eksperimentalni in razvojni. Usklajevanje potreb uporabnikov s ponudbo (dopolnjevanje na področjih, kjer jih primanjkuje): analiza potreb uporabnikov in obstoječih storitev, da bi zapolnili vrzeli. Oblikovanje modela ponudnikov (možnost 1: glede na končne uporabnike in njihove potrebe/slabosti; 2. glede na področja: duševno, telesno, mentalno ...), torej prilagojeno na urbano okolje ali pa uporabljamo nacionalno nomenklaturu. Oblikovanje skupine deležnikov iz različnih sistemov države/lokalne skupnosti (npr. zavarovalnice, sindikati, podjetja, nevladni sektor ...): njihova vloga mora biti opredeljena (družbena odgovornost, posvetovalno telo ...). Ozaveščanje javnosti o raznolikosti lokalne ponudbe in njeni dostopnosti (objava zgodb o uspehu; informacije na javnih mestih - plakati itd.). 	<ul style="list-style-type: none"> Stroški najema/obratovalni stroški prostorov za organizacije socialnega varstva: brezplačna raba prostorov lokalne skupnosti, npr. v MČ/KS; delitev prostorov med ponudniki; sofinanciranje obratovalnih stroškov ipd. Država na občino prenaša sofinanciranje organizacij ali njihovih programov, katerih ustanoviteljica je: nujno je usklajevanje MOM z državo. Rigidna državna zakonodaja (regulirani poklici; zahtevane kvalifikacije, nerazumne zahteve glede izobrazbe, usposabljanja in usposobljenosti osebja, ki dela na socialnem področju; pomanjkanje osebja na eni strani in preveč usposobljenega osebja na drugi; ni mogoče doseči standardov in tehničnih normativov): priporočila delovne skupine? "Črni trg" ali siva ekonomija na področju socialnega varstva je veliko bolj prožen od institucionaliziranih programov in storitev: uvajanje eksperimentalnih programov za zapolnjevanje vrzeli.

9. VIZIJA IN POSLANSTVO SSV Maribor 2030

Vizija SSV MOM 2030 je ustvariti živahno in vključujočo skupnost, v kateri imajo vsi prebivalci možnost živeti zdravo, produktivno in izpolnjujoče življenje.

Poslanstvo Mestne občine Maribor je zagotavljanje celovitih in učinkovitih socialnovarstvenih storitev, ki spodbujajo blaginjo in samostojnost vseh prebivalcev, ne glede na njihovo starost, poreklo ali sposobnosti.

Slogan SSV MOM 2030: **SODELOVANJE, SOLIDARNOST, SOČUTJE.**

10. STRATEŠKI CILJI IN UKREPI SSV MOM 2030

Delovanje MOM na področju socialnega varstva in zdravstva v obdobju 2024 – 2030 bo ob zakonsko določenih nalogah usmerjeno k uresničevanju naslednjih ciljev:

- Zagotavljanje celostne podpore in opore za uporabnike socialnovarstvenih storitev in programov;
- Zmanjševanje tveganja revščine in povečanja socialne vključenosti socialno ogroženih posameznikov in ljudi, ki živijo v ranljivih položajih;
- Zagotavljanje pogojev za kakovostno staranje;
- Varno in vključujoče okolje za otroke, mladino in mlade odrasle;
- Krepitev duševnega zdravja;
- Ničelna toleranca do nasilja;
- Zmanjševanje vseh oblik zasvojenosti;
- Uspešna lokalna migracijska politika;
- Enakovredna romska obravnava;
- Zagotavljanje okvirnih pogojev za zdravje in delovanje primarnega zdravstva.

Horizontalna cilja:

- Krepitev kakovosti ter razvoja na področju socialnega varstva, predvsem krepitev sodelovanja med ključnimi deležniki.
- Nacionalna in mednarodna prepoznavnost Maribora kot vključujočega mesta.

Za doseganje ciljev je nujno čezsektorsko sodelovanje na ravni lokalne skupnosti, tako posameznih uradov kot tudi z različnimi deležniki, tako javnimi (nacionalnimi/lokalnimi - javnimi zavodi, javnimi podjetji) kot zasebnimi in nevladnimi organizacijami.

Iz številnih primerov, ki smo jih obravnavali na delavnicah socialnovarstvenih in zdravstvenih organizacij v mestni občini Maribor, lahko povzamemo:

- posameznik je celovito bitje (fizično, čustveno, duševno, duhovno, socialno, kulturno ...),
- za kakovostno bivanje potrebuje posameznik: primerno prebivališče, ustrezno prehrano in neoporečno vodo, ustrezne rekreativne površine, dostopnost do mestnih storitev (zdravstvo, socialna varnost, mobilnost ...), možnost zaposlitve in kakovostnih socialnih stikov itd.,
- izzive, s katerimi se srečuje posameznik, sicer lahko obravnavamo ločeno, a ne bomo dosegli enakega učinka, kot če bi jih obravnavali v njihovi medsebojni odvisnosti,
- da bi lahko posamezniku nudili oporo, je nujno, da organizacije, ki zagotavljajo socialnovarstvene storitve pri obravnavi posameznika, sodelujejo,
- sodelovanje v mreži socialnovarstvenih organizacij mora biti nujno orkestrirano in vodeno,
- za delovanje mreže je treba zagotoviti zadostne finančne in kadrovske vire.

Tabela 25: Področja in cilji SSV

VIZIJA SSV MOM 2030: ustvariti živahno in vključujočo skupnost, v kateri imajo vsi prebivalci možnost živeti zdravo, produktivno in izpolnjujoče življenje.											
PODROČJE	Pogoji delovanja socialnega varstva	Revščina	Staranje	Mladi	Oviranost/Invalidnost	Duševno zdravje	Nasilje	Zasvojenost	Migracije	Romi	Zdravje
CILJ	Zagotavljanje okvirnih pogojev za izvajanje socialnovarstvenih programov	Zmanjševanje tveganja revščine in povečanja socialne vključenosti ogroženih skupin, ki živijo v ranljivih okoliščinah	Zagotavljanje pogojev za kakovostno staranje	Opolnomočenje otrok, mladostnikov in mladih odraslih	Zagotavljanje enakih možnosti invalidnih oseb	Krepitev duševnega zdravja	Programi za preoblikovanje nefunkcionalnih vzorcev vedenja	Zmanjševanje vseh oblik zasvojenosti	Uspešna lokalna migracijska politika	Zagotavljanje pravic romskega prebivalstva	Preventiva in razvoj infrastrukture primarnega zdravstva

Pri zagotavljanju socialnovarstvenih programov in storitev se upoštevajo ob Strategiji socialnega varstva v MOM 2024 – 2030 tudi sprejeti občinski akcijski načrti, tako za invalide kot za Starosti prijazen Maribor, nacionalna zakonodaja, Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2022-2030, Strategija RS za deinstitucionalizacijo v socialnem varstvu za obdobje do 2033 (v pripravi) ter drugi področni strateški dokumenti, kot je npr. Resolucija o nacionalnem programu duševnega zdravja 2022 – 2028 in akcijskim načrtom kot tudi Evropski steber socialnih pravic.

Cilj 1: Zagotavljanje okvirnih pogojev za izvajanje socialnovarstvenih programov

Cilj: Vzpostavitev celovitega sistema za izvajanje socialnovarstvenih storitev in programov v MOM (novelacija odloka), uskladitev kriterijev za ročnost programov (pravilniki), ureditev soudeležbe MOM pri izvajanju javno-veljavnih programov, vzpostavitev informacijske točke ter nudenje kakovostnih pomoči uporabnikom ter ureditev prostorske problematike.

Za doseganje cilja bodo izvedeni naslednji ukrepi:

- **Dostojno plačilo za opravljanje storitve:** zagotavljanje enakovrednih in z javnim sektorjem primerljivih plačil za zaposlene v NVO, ki izvajajo dopolnilne programe na področju socialnega varstva.
- **Ročnost programov:** ustrezna ročnost (minimalno tri (3) leta od podpisa pogodbe z MOM) dopolnilnih programov na področju socialnega varstva, ki jih izvajajo organizacije, izbrane na javnih razpisih, in so nujne za zagotavljanje socialnega varstva v MOM. Eno ali dvoletne pogodbe so primerne za pilotne, eksperimentalne ali razvojne programe, v ta namen se oblikuje poseben sklad zanje.
- **“Omnio” razpisi:** uvedba sofinanciranja programov nevladnih in javnih organizacij s sedežem v MOM, ki so bili izbrani ali potrjeni na javnih razpisih ministrstev.
- **Zagotavljanje ustreznih (občinskih) prostorskih kapacitet** na različnih lokacijah v Mariboru, ki bodo omogočale kakovostno in stabilno poslovanje na javnih razpisih izbranih izvajalcev dopolnilnih programov socialnega varstva in drugih NVO s področja socialnega varstva, ki delujejo v javnem interesu oziroma imajo status humanitarne organizacije in imajo sedež v MOM. Na ta način bo javnim organizacijam in NVO omogočeno stabilno sofinanciranje programa in kadrov in s tem zagotovljeno neprekinjeno izvajanje programov in storitev, pomembnih in nujnih za prebivalce MOM. V ta namen naj MOM vzpostavi transdisciplinarno delovno skupino in oblikuje transparentna merila za brezplačno oddajo občinskih prostorov.
- **Enakovredno točkovanje na razpisih:** vsi socialnovarstveni programi, ki so del javnega zavoda in tako izvajajo javno veljavne programe, se obravnavajo enako kot nevladne organizacije, ki delujejo v javnem interesu.
- **Mreženje in triaža:** krepitev sodelovanja socialnovarstvenih organizacij, ki delujejo v MOM, tako z organizacijo srečanj, dogodkov mreženja, javnih razprav ipd. s področja socialnega-varstva; vzpostavitev informacijske točke, ki bo enakovredno in enakopravno predstavljala vse zainteresirane organizacije in nudila uporabnikom prve in nujne info in podporo ter sodelovala pri oblikovanju mreže in skupin, ki bodo zagotavljale transdisciplinarno obravnavo posameznika ali skupine, ki potrebuje pomoč.
- **Info točka:** vzpostavitev skupne informacijske točke, ki bo na voljo za vse socialnovarstvene datjave, storitve in programe v mestu. Opolnomočenje info točke s katalogom vseh organizacij, javno dostopnim tudi na spletnih straneh in socialnih medijih. Organizacija dogodkov in delo z mediji.
- **Novelacija občinskih odlokov,** ki bodo odražali spreminjajoče se potrebe prebivalcev in njihov socialni in ekonomski položaj.

Tabela 26: Kazalniki cilja 1 »Zagotavljanje okvirnih pogojev«

Opis kazalnika	Enota	2030	Vir info
Oblikovanje navodil za izvajanje javnih razpisov na področju socialnega varstva za dopolnilne, eksperimentalne in razvojne programe ter oblikovanje upravičenih stroškov, vključno s stroški osebja, ki bodo primerljivi le-tem v javni upravi	Število	1	MOM
Vzpostavitev medpodročne delovne skupine za pripravo odloka o brezplačni rabi občinskih prostorov za organizacije, ki delujejo na področju socialnega varstva in zdravja	Število	1	MOM
	Število organizacij, ki koristijo možnosti brezplačnega najema in izpolnjujejo pogoje	100 %	MOM
Vzpostavitev mehanizma OMNIO	Odstotek sofinanciranih rednih javnih programov, ki se izvajajo v MOM in jih financira država	90 %	MOM, resorna ministrstva
	Odstotek sofinanciranja	Razlika do 100 % sofinanciranih upravičenih stroškov	MOM
Oblikovanje instrumenta za razvojne in dopolnilne programe za konzorcijske prijavitelje	Število sofinanciranih konzorcijev na leto	10	
	Višina letne alokacije v EUR	2 milijona	MOM
Vzpostavitev mreže socialnovarstvenih organizacij	Število	1	MOM
	Število vključenih javnih in nevladnih organizacij, ki delujejo v MOM	80	MOM
	Število objav letno na spletni podstrani MOM, kjer so predstavljeni vsi programi, ki se izvajajo v mestu	100	MOM
Vzpostavitev info točke za vse socialnovarstvene programe v MOM	Vzpostavljen katalog vseh dajatev, storitev in programov socialnega varstva v MOM	1	MOM
Novelacija občinskega odloka iz leta 2016 in uskladitev pravilnikov	Leto objave odloka v medobčinskem glasilu	2025	MOM
Priprava medresorskih izvedbenih načrtov in poročil o izvajanju akcijskih načrtov na področju socialnega varstva	Število akcijskih načrtov, vključenih v izvajanje	4	MOM
	od tega nova (Romí, migranti)	2	MOM
Medijske objave	Število na leto	10	MOM

Cilj 2: Zmanjševanje tveganja revščine in povečanja socialne vključenosti ogroženih skupin, ki živijo v ranljivih okoliščinah

Cilj: Izboljšati kakovost življenja prebivalcev Mestne občine Maribor z izvajanjem celovitih ukrepov za socialno vključevanje, preprečevanje deložacij, zagotavljanje psihosocialne podpore in razvoj novih modelov življenja v skupnosti, vključno s pomočjo pri ponovnem vstopu na trg dela.

Za doseg cilja bodo izvedeni naslednji ukrepi:

- **Revščina kot sistemski izziv:** sofinanciranje humanitarnih programov, ki prispevajo k zagotavljanju minimalnih bivanjskih standardov v MOM za vse prebivalce, vključno z otroki, starejšimi, brezdomnimi, kot tudi delovno aktivnim prebivalstvom, ki nima zadostnih prihodkov za preživetje. MOM bo sofinancirala instrumente, ki bodo do 2030 blažili energetske in prehranske krize (kot je to že storila s t.i. energetskega boni).

- **Programi in storitve za ljudi v socialni stiski:** pomembnost programov in storitev za ljudi v socialni stiski, vključno z nastanitvenimi programi, svetovanjem, prehranskimi programi in zagotavljanjem dostopa do osnovne zdravstvene oskrbe za tiste brez urejenega zdravstvenega zavarovanja ostaja pomemben del dopolnilnih programov MOM, ki jih izvajajo posamezne organizacije, kot so Rdeči križ, Nadškofijska Karitas, Kralji ulice in drugi. Le-ta bo izvajalce dopolnilnih programov spodbujala k uvajanju eksperimentalnih programov, ki bodo posameznikom omogočali ne zgolj preživetje, temveč dostojno življenje, vključno z možnostjo zaposlitve oziroma ponovne socialne aktivacije. Poudarek bo na celoviti obravnavi posameznika, ki vključuje pomoč pri zaposlovanju, nastanitvi, reintegraciji v družbo in pomoč pri reševanju specifičnih težav posameznika.
- **Preprečevanje deložacij:** MOM si bo še naprej prizadevala za preprečevanje deložacij in urejanje sistema poplačil dolgov, ki posameznikom omogočajo ohranjanje lastne strehe nad glavo.
- **Brezdomnost žensk:** MOM si bo prizadevala, da bo v Zavetišču za brezdomce zagotovila varnost in zasebnost za potrebe žensk (preureditev prostorov).
- **Brezdomci, ki nimajo urejenega bivanja:** MOM si bo prizadevala, da bo uvedla bivalna kontejnerja po vzoru Ljubljane, ki ima dva, kjer lahko brezdomne osebe prespijo in opravijo osnovne higienske potrebe.
- **Medsektorsko sodelovanje:** Za reševanje socialnih izzivov in izboljšanje dostopnosti do virov pomoči je nujno medsektorsko sodelovanje različnih deležnikov, vključno z javnimi službami, delodajalci, izobraževalnimi institucijami in mediji.
- **Novi modeli življenja v skupnosti:** Razvoj novih modelov življenja v skupnosti, vključno z varovanimi stanovanji za starejše in druge ranljive skupine. Pri omogočanju nastanitve ranljivim ciljnim skupinam je treba preprečevati getoizacijo (razpršene namestitve) in spodbujati socialno vključenost ranljivih ciljnih skupin.
- **Usposabljanje, izobraževanje in opolnomočenje:** MOM bo spodbujala izobraževanje in opolnomočenje posameznikov iz ranljivih ciljnih skupin. Prav tako si bo prizadevala za razširitev programov, kot je PIKA.DNEVNI CENTER ZA OTROKE IN MLADOSTNIKE na vse mestne četrti in krajevne skupnosti. Učenje skozi igro bo spodbujala z razširitvijo doživljajskih igrišč v MČ in KS, predvsem v bližino zgoščenih blokovskih poselitev.
- **Psihosocialna podpora:** Izvajanje programov, ki bodo zagotavljali psihosocialno podporo tako tistim, ki nudijo pomoč socialno ogroženim, kot tudi tistim, ki jo prejemajo.

Tabela 27: Kazalniki cilja 2 »Zmanjšanje tveganja revščine in brezdomstva«

Opis kazalnika	Enota	2030	Vir info
Razpršene namestitve v mestu za ranljive ciljne skupine in vzpostavitev novih oblik pomoči zanje, vključno z zaposlitvami	Število eksperimentalnih namestitvenih programov	4	MOM
	Število vključenih brezdomnih oseb v namestitvene programe	20	MOM
	Število zaposlenih brezdomnih oseb v okviru vzpostavljenega JZP	10	MOM
Preprečevanje deložacij	Oblikovanje instrumenta poplačil terjatev ogroženih prebivalcev	1	MOM
	Število programov usposabljanja osnovnih veščin rokovanja s finančnimi in drugimi viri (gospodarjenje)	4	MOM
Zagotavljanje dostojanstva v namestitvah za brezdomke	Preurejeni dom za brezdomce v Mariboru	1	MOM
Zagotavljanje ad hoc pomoči	Vzpostavitev namestitvenih kontejnerjev	2	MOM

Javno-zasebno partnerstvo za izboljšanje zaposlitvenih možnosti najranljivejših ciljnih skupin	Število podpisnikov mestnega dogovora	12	MOM
Psihosocialna podpora v organizacijah, ki izvajajo socialno-varstvene storitve	Število preventivnih programov na leto	20	MOM
	Število programov opolnomočenja	3	MOM
Novi skupnostni modeli / stanovanjske skupine in storitve	Število preizkušenih modelov	3	MOM
	Število storitev	5	MOM
Usposabljanje, izobraževanje in opolnomočenje	Število novih enot dnevnih centrov za otroke	5	MOM
	Število novih doživljajskih igrišč	4	MOM

Cilj 3: Zagotavljanje pogojev za kakovostno staranje

Cilj: Izboljšati kakovost življenja starejših prebivalcev v Mestni občini Maribor z uvedbo celovitih programov in storitev, ki podpirajo zdravje, socialno vključenost in samostojnost kot tudi institucionalno varstvo.

Za doseg cilja bodo izvedeni naslednji ukrepi:

- **Raznolikost potreb starejših:** starejši ljudje imajo različne stopnje funkcionalnih zmožnosti, od popolne odvisnosti od pomoči do povsem samostojnega življenja, zato je treba spodbuditi oblikovanje novih, prilagojenih storitev (eksperimentalni programi).
- **Pomoč na domu:** starejši pogosto želijo ostati v domačem okolju in potrebujejo pomoč, da to dosežejo. Za slednje je potrebno nadgraditi obstoječe storitve in programe, ki so jim na voljo. Obstoječi programi se bodo v skladu z napovedjo resornega ministrstva preoblikovali z namenom izpolnjevanja Zakona o dolgotrajni oskrbi. Temu toku dogodkov bo sledila tudi MOM.
- **Možne vrste pomoči:** različne vrste pomoči, vključno s pomočjo svojcem, dostava prehrane na dom, patronažna služba, dnevno varstvo in bivanje v oskrbovanih stanovanjih, morajo biti na voljo vsem starejšim pod enakimi pogoji. Spodbuditi je potrebno eksperimentalne programe, ki bodo lahko postali primeri družbenih inovacij.
- **Ohranjanje dostojanstva:** pomembno je, da starejšim omogočimo takšno pomoč, kot jo potrebujejo, hkrati pa ohranjamo njihovo samospoštovanje, dostojanstvo in relativno samostojnost.
- **Preventiva:** preventivno delovanje za zmanjšanje tveganja za razvoj bolezni in spodbujanje aktivnega staranja sta ključna za izboljšanje kakovosti življenja starejših. MOM si bo prizadevala za čim širše vključevanje prebivalcev v preventivne programe, ki potekajo bodisi na nacionalni bodisi na lokalni ravni.
- **Usklajevanje poklicnega in zasebnega življenja:** MOM bo spodbujala eksperimentalne in razvojne programe, ki bodo razbremenili srednjo generacijo, ki skrbi tako za otroke kot za starše, kar pogosto presega njihovo zmožnosti. V primeru nenadnih in nepredvidljivih okoliščin v katerih se znajdejo družine ali posamezniki, je potrebno vzpostaviti prožni mehanizem, ki bo preobremenjenim posameznikom nudil takojšnjo oporo. T. i. krizni tim oziroma medpodročna obravnava posameznih primerov je MOM zaživela v času Covid-19 in jo Center za pomoč na domu v sodelovanju z javnimi in nevladnimi organizacijami še ohranja v obliki rednih mesečnih srečanj. Dobro prakso bi veljalo razširiti in uvesti "krizne time", ki bodo posameznikom nudili oporo takrat, ko jo potrebujejo.
- **Sodelovanje med organizacijami in državo:** treba je izboljšati sodelovanje med različnimi organizacijami, občino in državo ter zagotoviti boljše informacije in izmenjavo med izvajalci programov, kar lahko dosežemo z njihovim povezovanjem, skupnim nastopom v javnosti ipd.
- **Dnevni centri aktivnosti (DCA):** razširitev DCA na celotno območje mestne občine in zagotavljanje brezplačnih prostorov za te programe je ključno za ohranjanje aktivnega življenja starejših.
- **Izboljšane možnosti bivanja:** Iskanje novih in koristnih rešitev bivanja starejših, vključno s prilagoditvami domov, stanovanjskimi skupnostmi in občasnim dnevnim/nočnim varstvom. Glede na velikost MOM in

povprečno starost prebivalcev je treba poiskati alternativne načine reševanja izzivov, vključno s posebnimi oblikami bivalnih skupnosti, vzpostavitev mehanizma za zamenjavo stanovanj ipd.

- **Zagotavljanje vsaj 4. ali 5. generacije DSO** (obstoječi) in gradnja novih, v kolikor se za to pokaže potreba (Radvanje, Malečnik).
- **Podpora ob demenci:** zagotavljanje podpore osebam z demenco kot njihovim svojcem. Oblikovanje dnevnega varstva za osebe z demenco.
- **Dostopnost stanovanj in javnih ustanov:** subvencioniranje gradnje dvigal v obstoječih stanovanjskih soseskah kot tudi v javnih zgradbah sodi med prednostne infrastrukturne naloge MOM. Sofinanciranje priprave projektov za izvedbo gradbenih posegov. Svetovanje občanom pri prenovah.
- **Širitev storitev za starejše:** posamezne storitve, ki so na voljo starejšim občanom, kot je Prostofer, je treba razširiti z dodatnimi storitvami, kot je npr. spremljanje in pomoč osebam pri izvajanju določenih storitev – pomočnik na poti k zdravniku, bolnišnico, trgovino ipd. Dodatno je potrebno zagotoviti novo vozno linijo vozila Majster (od UKC do centra mesta in nazaj).
- **Vzpostavitev medgeneracijskih centrov v MČ in KS,** ki ohranjajo njihovo socialno vključenost ter omogočajo kakovostno življenje v poznejših letih. Spodbujanje vseživljenjskega učenja in prenosa znanj, veščin in tradicije na mlajše generacije je ključno za ohranjanje vitalnosti starejših prebivalcev ter tkanje medgeneracijskih vezi.
- **Razvoj digitalnih storitev za starejše** na področju zdravja v skladu z razvojnimi trendi.
- Usposabljanje in izobraževanje starejših.
- **Razvoj novih oblik,** vključno z vzpostavitev regionalnega centra za geriatrijo so nujni koraki v smeri razvoja zdravstva v Mariboru.
- **Spremljanje izvedbe akcijskega načrta** “Starosti prijazen Maribor” in njegova prilagoditev za kvantificirano merjenje doseženih rezultatov in kvalitativno merjenje učinkov izvajanja.

Tabela 28: Kazalniki cilja 3 »Kakovostno staranje«

Opis kazalnika	Enota	2030	Vir info
Razvoj storitev za starejše v okviru eksperimentalnih programov	Število	10	MOM
Sofinanciranje dodatnih storitev na domu in za dom, vključno z e-oskrbo, s strani resornega ministrstva (Zakon o dolgotrajni oskrbi)	Obseg	100 %	Resorna ministrstva, MOM
Razbremenitev srednje generacije in reševanje izzivov stisk posameznikov brez socialnega omrežja/družine	Oblikovanje kriznih timov	5	MOM
	Odstotek pozitivno rešenih primerov	70	MOM
Družbene inovacije na področju kakovostnega bivanja starejših	Število	5	MOM
Storitev dnevnega varstva oseb z demenco (celodnevno, poldnevno, po urah)	Število	4	MOM
Dostopnost stanovanj in javnih ustanov – infrastrukturni projekti	Število	10	MOM
Skupnostne oblike bivanja starejših – eksperimentalni projekti	Število	5	MOM
Nova mestna linija Majstra – od UKC do centra	Frekvenca voženj na klic	24/7	MOM
Širitev storitev Prostoferja – spremljevalci	Število	1	MOM
Vzpostavitev mreže in širitev dnevnih centrov za starejše	Število	4	MOM
Vzpostavitev medgeneracijskega centra	Število	1	MOM
Preoblikovanje DSO (peta generacija)	Število	1	MOM
Novogradnja DSO (Radvanje, Malečnik)	Število	2	MOM
Programi vseživljenjskega učenja	Število	10	MOM
Razvoj digitalnih storitev za starejše na področju zdravja	Število	10	MOM
Usposabljanje in izobraževanje starejših	Odstotek (vključenih)	10	MOM

Spremljanje in vrednotenje izvedbe akcijskega načrta Starosti prijazen Maribor (priprava letnih izvedbenih načrtov in poročil, kvantifikacija rezultatov), JZP	Število	Letno	MOM
--	---------	-------	-----

Cilj 4: Opolnomočenje otrok, mladostnikov in mladih odraslih

Cilj: Ustvariti varno in podporno okolje za otroke, mladostnike in mlade odrasle v Mestni občini Maribor, v katerem se spodbuja izobraževanje, socialna vključenost in medgeneracijsko sodelovanje, hkrati pa se zmanjšujejo nasilje, opuščanje šolanja in druge težave, s katerimi se mladi soočajo.

Za dosego cilja bodo izvedeni naslednji ukrepi:

- **Okolje odraščanja in varnost:** otroci in mladostniki so občutljivi na domače in šolsko okolje. Izzivi vključujejo zagotavljanje varnega okolja doma in v šoli ter preprečevanja nasilja, zlorab in zanemarjanja.
- **Socialna opora:** mladi potrebujejo socialno oporo, še posebej, ko domače okolje ne zagotavlja ustreznih življenjskih pogojev ali ko vzgojno-izobraževalne ustanove odpovejo pri ustrezni socializaciji. To vključuje tudi podporo pri prehodu v polnoletnost. Podporo je treba zagotoviti tudi za mlade, ki se soočajo z duševnimi težavami, kar so pokazale nacionalne raziskave v post Covid-19 obdobju.
- **Medgeneracijski odnosi:** treba je spodbujati medgeneracijsko sodelovanje, medsebojno spoštovanje in vzpostaviti zaupanje med generacijami ter voditi z zgledom.
- **Dostop do izobraževanja in zaposlitve:** zagotoviti je treba ustrezno izobraževanje, izboljšati zaposlitvene možnosti in pripraviti pogoje za celovito urejanje stanovanjskih vprašanj mladih.
- **Socialnovarstvene storitve:** pomagati mladim pri obravnavi učnih, čustvenih in vedenjskih težav ter nuditi podporo staršem pri načrtovanju pomoči za otroke. Razširiti je treba lokacije PIKA.DNEVNEGA CENTRA ZA OTROKE IN MLADOSTNIKE na vse MČ in KS v MOM.
- **Preživljanje prostega časa ter spodbujanja prostovoljstva:** spodbujati kvalitetno preživljanje prostega časa mladih, prostovoljstvo in mladinsko delo, ki lahko pomaga pri socializaciji in zmanjšanju tveganja za antisocialno ali destruktivno vedenje ter nadaljnja podpora dobre prakse delovanja ZPM.
- **Promocija mladinskih centrov in storitev:** povečati ozaveščenost mladih o obstoju mladinskih centrov in vsebin, ki jih ponujajo, ter spodbujati večjo promocijo mladinskega dela.
- **Prostorske kapacitete:** zagotoviti ustrezne prostore za izvajanje programov za mlade in mladinsko delo.
- **Medresorsko sodelovanje:** izzive mladih je potrebno reševati celovito. Razmisliti velja o ustrezni umeščenosti Področja za mladino v Urad za kulturo in mladino ali preoblikovanju v samostojni (horizontalni) Sektor.

Tabela 29: Kazalniki cilja 4 »Opolnomočenje otrok, mladostnikov in mladih odraslih«

Opis kazalnika	Enota	2030	Vir info
Programi preprečevanja nasilja, zlorab in zanemarjanja otrok, mladostnikov in mlajših odraslih	Število	5	MOM
Krepitev duševnega zdravja med mlajšimi odraslimi (eksperimentalni programi)	Število	3	MOM
Preprečevanje NEET (programi zagotavljanja vključenosti v usposabljanje in psiho-socialno pomoč)	Število	3	MOM
Razvoj mreže dnevnih centrov za otroke in mladostnike (število enot)	Število	4	MOM
Krepitev mladinskega dela in prostovoljstva (vključenost mladih)	Odstotek	5	MOM
Zagotovitev kakovostnih in varnih prostorov za delovanje ZPM	m ²	3000	MOM

Krepitev mreže mladinskih centrov (vključene organizacije)	Število	8	MOM
Vzpostavitev horizontalnega Sektorja za mladino	Število	1	MOM

Cilj 5: Zagotavljanje enakih možnosti invalidnih oseb

Cilj: Ustvariti vključujoče in dostopno okolje v Mestni občini Maribor, kjer invalidne osebe lahko vodijo samostojno in dostojno življenje ter se vključujejo v družbo na vseh področjih, vključno s stanovanjskim, delovnim, kulturnim in družbenim življenjem.

Za doseg cilja bodo izvedeni naslednji ukrepi:

- **Stanovanjska politika za invalidne osebe:** zagotavljanje ustreznih stanovanjskih enot, vključno s prehodnimi bivalnimi enotami, ki ustrezajo potrebam invalidov.
- **Dostopnost grajenega in odprtega prostora:** poskrbeti za "oblikovanje za vse" z vključevanjem invalidov v načrtovanje in izvedbo infrastrukturnih projektov ter odpravljanje fizičnih ovir na javnih poteh, v zgradbah in drugje.
- **Izobraževanje in usposabljanje:** spodbujanje vključevanja invalidov v vse oblike izobraževanja in usposabljanja ter zagotavljanje dostopnosti in opreme za to.
- **Vključevanje na trg dela:** spodbujanje socialne aktivacije invalidov in zagotavljanje možnosti za zaposlitev.
- **Vključevanje v družbo in ozaveščanje javnosti:** preseganje stigme, spodbujanje medvrstniške podpore in ozaveščanje širše javnosti o problematiki invalidov.
- **Financiranje programov:** sofinanciranje programov in projektov pomoči invalidnim osebam na ravni, ki je bila doslej zagotovljena ali večja.
- **Psihološka podpora:** zagotavljanje celostne obravnave, vključno s psihološko pomočjo in psihoterapijo.
- **Osebna asistenca:** oblikovanje eksperimentalnih programov za osebe, ki potrebujejo pomoč, vendar nimajo dostopa do osebne asistenc.
- **Podpora in informacije:** zagotavljanje informacij in podpore preko Sveta za invalide ter uresničevanje naziva "občina po meri invalidov".
- **Fizične ovire in dostopnost:** odprava arhitektonskih ovir v javnih prostorih, zagotavljanje invalidskih parkirnih mest in dostopnosti kulturnih, športnih ter rekreativnih vsebin.
- **Zaposlovanje in socialna varnost:** spodbujanje zaposlovanja invalidov, izboljšanje materialne in socialne varnosti, ter zmanjšanje čakalnih dob za programe rehabilitacije.
- **Družinsko življenje in spoštovanje osebne integritete:** spodbujanje družinskega življenja invalidov v skupnosti, podpora staršem invalidov in omogočanje osebne asistenc.
- **Kultura, šport in rekreacija:** odprava arhitektonskih ovir v kulturnih ustanovah, prilagajanje kulturnih prireditev, spodbujanje kulturnega udejstvovanja invalidnih oseb in izboljšanje dostopnosti športnih objektov.
- **Vključenost invalidov v oblikovanje politike:** vključevanje invalidov v procese odločanja in oblikovanje politike za invalidsko varstvo.
- **Občinski akti:** izboljšanje informiranosti invalidov o sprejemanju občinskih aktov in usklajevanje postopkov v invalidskih organizacijah.
- **Spremljanje in evalvacija** izvajanja akcijskega načrta za invalide.

Tabela 30: Kazalniki cilja 5 »Zagotavljanje enakih možnosti za invalidne osebe«

Opis kazalnika	Enota	2030	Vir info
Stanovanjske enote po meri invalidov (nova ali preurejena stanovanja JMSS letno)	Število	35	MOM
Dostopnost grajenega in odprtega prostora (vključevanje v načrtovanje in izvedbo javnih infrastrukturnih projektov; odpravljene fizične ovire na javnih poteh in v zgradbah)	Število odpravljenih fizičnih ovir (javne poti in zgradbe)	10	MOM
Usposabljanje javnih uslužbencev MOM za delo z gluho-nemimi (Braillova pisava, znakovni sistem)	Število (vključenih)	30	MOM
Aplikacije za slepe in slabovidne, ki se uporabljajo v javni upravi	Število	1	MOM
Vzpostavitev JZP za zaposlovanje invalidov v MOM	Število	1	MOM
Okrogle mize, konference ipd. za osveščanje javnosti o potrebah invalidov	Število	10	MOM
Eksperimentalni programi za razvoj socialnovarstvenih storitev	Število	5	MOM
Zagotavljanje učnih pripomočkov za invalide	Odstotek pokritosti populacije	80 %	MOM
Zagotavljanje psihološke pomoči in psihoterapije za invalide (svetovalnice)	Število	3	MOM
Razvoj eksperimentalnih programov osebne asistencije	Število	1	MOM
Krepitev Sveta za invalide ter uresničevanje naziva »občina po meri invalidov« (letna evalvacija)	Število	7	MOM
Zagotavljanje pametnih parkirnih mest za invalide (pametne dvižne rampe, senzorji)	Pokritost parkirnih površin	100 %	MOM
Zmanjšanje čakalnih dob za programe rehabilitacije (povezovanje deležnikov)	Število (vključenih organizacij/institucij)	5	MOM
Razvoj skupnostnih oblik življenja invalidov (razvojni programi)	Število	2	MOM
Spodbujanje umetniškega ustvarjanja invalidov (razvojni programi)	Število	3	MOM
Vključevanje invalidov v procese odločanja MOM (upoštevanje zahtev in priporočil v izvedbi javnih programov in projektov)	Odstotek	80 %	MOM
Izboljšanje informiranosti invalidov o sprejemanju občinskih aktov (Svet invalidov; število javnih obvestil)	Število	14	MOM
Spremljanje in evalvacija izvajanja akcijskega načrta za invalide.	Odstotek (izvedenih aktivnosti)	80 %	MOM

Cilj 6: Krepitev duševnega zdravja

Cilj: Izboljšati duševno zdravje in blaginjo prebivalcev Mestne občine Maribor ter zagotoviti podporo posameznikom s težavami v duševnem razvoju ter v družbi zmanjšati njihovo stigmatizacijo.

Za doseg cilja bodo izvedeni naslednji ukrepi:

- **Pomanjkanje samostojnosti in neodvisnosti:** ena od potreb je zagotavljanje možnosti za dostopnost stanovanjskih skupnosti za posameznike s težavami v duševnem zdravju.

- **Celostna podpora posamezniku in družini:** izziv vključuje sodelovanje med različnimi javnimi in nevladnimi organizacijami, ki izvajajo programe za ciljno skupino, da bi zagotovili celostno pomoč in podporo.
- **Vrstniška podpora in zagovorništvo:** poudarjena je potreba po oblikovanju vrstniške podpore in zagovorništva za ljudi s težavami v duševnem zdravju, kar lahko pomaga pri odpravljanju družbene stigme.
- **Telefonska/spletna pomoč:** nadaljnji razvoj telefonske in spletne pomoči za ljudi v duševni stiski, ki vključuje tudi strokovno usposobljene prostovoljce.
- **Ozaveščanje in preventiva:** ozaveščanje širše javnosti o težavah v duševnem zdravju in načinih krepitev duševnega zdravja ter razbijanje stigme.
- **Detabuizacija smrti in zagotavljanje primernih prostorov za Hospic:** podpora dostojnemu umiranju in žalovanju - posameznikom in družinam, ki se soočajo s procesom umiranja, smrtjo in žalovanjem, ter spodbujanje družbene spremembe v odnosu do smrti in umiranja ter zagotavljanje ustrezne infrastrukture za to.
- **Zagotavljanje zaposlitve:** oblikovanje razvojnih programov za zaposlovanje posameznikov s težavami v duševnem razvoju.
- **Finančna podpora za programe:** zagotavljanje finančnih sredstev za programe, ki se sofinancirajo s strani MDDSZ.
- **Psihosocialna pomoč:** zagotavljanje psihosocialne pomoči, terapevtske pomoči ter reševanje različnih stisk in težav posameznikov za njihovo celostno osebnostno rast.
- Programi za preoblikovanje nefunkcionalnih vzorcev vedenja so ključni za krepitev duševnega zdravja.

Tabela 31: Kazalniki cilja 6 »Zagotavljanje duševnega zdravja«

Opis kazalnika	Enota	2030	Vir info
Razvoj skupnostnih stanovanj za posameznike s težavami v duševnem zdravju	Število	10	MOM
Vzpostavitev in krepitev mreže deležnikov, ki delujejo na področju duševnega zdravja v MOM	Število	1	MOM
Eksperimentalni programi vrstniške podpore in zagovorništva za posameznike s težavami v duševnem zdravju	Število	3	MOM
Razvoj telefonske in spletne pomoči za ljudi v duševni stiski	Število (obstoječi in novi)	10	MOM
Okrogle mize in druge oblike vključevanja javnosti o duševnem zdravju (razbijanje stigme, krepitev, izzivi)	Število (letno)	2	MOM
Vzpostavitev primernih prostorov za Hospic	Število	1	MOM
Razvojni programi za zaposlovanje posameznikov s težavami v duševnem razvoju	Število	5	MOM
Psihosocialna in terapevtska pomoč za otroke, mladostnike in mlade odrasle, vključno s študenti (programi)	Število	3	MOM
Psihosocialna in terapevtska pomoč posameznikom, parom in družinam za reševanje različnih stisk in težav za njihovo celostno osebnostno rast	Število	5	MOM
Eksperimentalni programi za preoblikovanje nefunkcionalnih vzorcev vedenja	Število	1	MOM

Cilj 7: Ničelna toleranca do nasilja

Cilj: Ozavestiti družbo o nesprejemljivosti vseh oblik nasilja (fizičnega, psihičnega, spolnega in ekonomskega) ter zagotoviti varstvo in podporo žrtvam nasilja kot tudi vplivati na vedenjske vzorce povzročiteljev.

Za dosego cilja bodo izvedeni naslednji ukrepi:

- **Zavedanje o nedopustnosti nasilja:** ena od ključnih nalog je ozaveščanje celotne družbe o nedopustnosti in nesprejemljivosti vseh oblik nasilja. To vključuje fizično, psihično, spolno in ekonomsko nasilje.
- **Zaščita žrtev v družinskih odnosih:** večina nasilja se dogaja v družinskih oziroma partnerskih odnosih. Programi podpore družinam v tveganih in/ali visoko konfliktnih situacijah se izvajajo za starše in druge osebe, ki skrbijo za otroke, z namenom iskanja rešitev in krepljenja starševskih kompetenc. Krepiti je potrebno programe mediacije, ki jih izvajajo nevladne organizacije.
- **Usposabljanje in izobraževanje:** v skladu z veljavnimi občinskimi akti si bo MOM prizadevala za ničelno toleranco do nasilja.
- **Podpora žrtvam nasilja:** programi vključuje tako psihosocialno pomoč kot tudi pravno pomoč in socialno podporo.
- **Programi za povzročitelje nasilnih dejanj:** programi so namenjeni spreminjanju vedenjskih vzorcev in dojemanju nasilja in škode, ki jo je posameznik s svojim vedenjem povzročil drugim in sebi.
- **Sofinanciranje programov in storitev:** MOM sofinancira različne programe, kot so krizne in varne namestitve, svetovalnice za žrtve nasilja ter programe za povzročitelje nasilja. To omogoča dostop do potrebne pomoči in podpore.
- **Krepitev psihosocialne pomoči za otroke in mladostnike, žrtve nasilja:** poseben poudarek je na krepitvi psihosocialne pomoči za otroke in mladostnike.
- **Povezovanje in sodelovanje:** MOM sodeluje z različnimi organizacijami, vključno s Centrom za socialno delo, vzgojno-izobraževalnimi zavodi, policijo in drugimi državnimi organi ter organizacijami, da bi zagotovila celovito obravnavo žrtev nasilja.

Tabela 292: Kazalniki cilja 7 »Ničelna toleranca do nasilja«

Opis kazalnika	Enota	2030	Vir info
Razvoj programov: krizne in varne namestitve, svetovalnice za žrtve nasilja ter programe za povzročitelje nasilja.	Število (novih)	5	MOM
Programi psihosocialne pomoči za žrtve nasilja in njihove povzročitelje	Število organizacij	5	MOM
Prva pomoč žrtvam nasilja	Število varnih točk	30	MOM
Eksperimentalni programi za povzročitelje nasilnih dejanj	Število	5	MOM
Eksperimentalni programi v zavodih za prestajanje kazni zapora	Število	1	MOM
Razvojni programi mediacije v družinah (NVO)	Število	3	MOM
Podpora mreženju organizacij za preprečevanje nasilja	Število	1	MOM

Cilj 8: Zmanjševanje vseh oblik zasvojenosti

Cilj: Zmanjšati tvegano vedenje in škodljive navade prebivalcev Mestne občine, s poudarkom na dovoljenih in nedovoljenih drogah, prekomerni prehranjenosti in digitalni zasvojenosti.

Za doseg cilja bodo izvedeni naslednji ukrepi:

- **Preprečevanje tveganega in škodljivega uživanja alkohola: ozaveščanje o nujnosti zmanjšanja tveganega pitja alkohola in njegovih negativnih vplivih na zdravje, medosebne odnose ter socialne, zdravstvene in ekonomske posledice.**
- **Prekomerna prehranjenost:** veliko ljudi trpi zaradi prekomerne prehranjenosti, zlasti otroci, kar ima resne posledice za njihovo zdravje. Še naprej je potrebno spodbujati javne programe, kot jih izvaja NIJZ, hkrati pa spodbujati prebivalce k zdravemu življenjskemu slogu, kamor sodi tudi ustrezna psihofizična kondicija.
- **Digitalna zasvojenost:** naraščajoča zasvojenost z digitalnim svetom (vključno z družabnimi omrežji, mobilnimi telefoni, igrami, kripto valutami in spletno pornografijo) je pomemben izziv za sodobno družbo. Spodbujanje aktivnosti, ki jih izvaja NIJZ in NVO-ji so ključni za spreminjanje navad digitalnih odvisnikov.
- **Nedovoljene droge, tudi uporaba marihuane in hašiša:** visoka stopnja uporabe nedovoljenih drog med prebivalci v Mariboru je težava, o kateri mora spregovoriti tudi širša javnost.
- **Kadilci:** Maribor ima visok odstotek rednih ali občasnih kadilcev med prebivalci, zato je nujno ozaveščanje o škodljivih vplivih kajenja, obolenosti ipd.
- **Socialna rehabilitacija zasvojenih:** pomemben izziv predstavlja tudi socialna rehabilitacija posameznikov, ki se spopadajo z zasvojenostjo.
- **Skrb za otroke odvisnikov:** otroci, katerih starši so odvisniki, potrebujejo posebno pozornost in skrb.
- **Sodelovanje med organizacijami:** spodbujanje povezovanja organizacij, ki se ukvarjajo s težavami zasvojenosti, je ključno za celovito obravnavo teh težav.
- **Vzpostavitev dnevnihi centrov in bivalnih enot:** vzpostavitev dnevnihi centrov in bivalnih enot je pomembna za oskrbo in rehabilitacijo mladih odvisnikov ter preprečevanje brezdomstva.
- **Ozaveščanje in izobraževanje:** pomembno je ozaveščanje in izobraževanje javnosti o tveganjih prekomerne rabe dovoljenih drog (alkohol, digitalne tehnologije ...).

Tabela 33: Kazalniki cilja 8 »Zmanjšanje vseh oblik zasvojenosti«

Opis kazalnika	Enota	2030	Vir info
Programi preprečevanja rabe dovoljenih in nedovoljenih drog	Število	3	MOM
Programi za zmanjšanje prekomerne prehranjenosti	Število	2	MOM
Programi za zmanjšanje vseh oblik zasvojenosti, vključno z digitalno	Število	3	MOM
Programi socialne rehabilitacije zasvojenih	Število	1	MOM
Program za otroke odvisnikov	Število	1	MOM
Mreža organizacij	Število	1	MOM
Dnevni center za odvisnike	Število	1	MOM
Bivalne enote za rehabilitacijo mladih odvisnikov	Število	2	MOM
Programi psihosocialne podpore odvisnikom in njihovim družinskim članom	Število	2	MOM

Cilj 9: Uspešna lokalna migracijska politika

Cilj: Izboljšati vključevanje migrantov v Mestno občino Maribor z ustvarjanjem odprtega, vključujočega in raznolikega okolja, ki spodbuja pozitivno sprejemanje migrantov in njihovo vključevanje v družbo ter na trg dela.

Za doseg cilja bodo izvedeni naslednji ukrepi:

- **Raznolike potrebe migrantov:** migranti imajo različne potrebe, ki izhajajo iz ekonomskih, političnih, podnebnih, demografskih, verskih in osebnih razlogov za migracijo.
- **Integracija v družbo:** uspešna vključitev migrantov v družbo zahteva integracijo in sodelovanje različnih strok, vključno z izobraževanjem, zdravstvom, kulturo in gospodarstvom. Za uspešno integracijo je nujen medkulturni dialog.
- **Posebna podpora za ženske:** ženske iz določenih okolij potrebujejo posebno podporo, vključno z opolnomočenjem in spodbujanjem skrbi zase ter vključevanjem na trg dela.
- **Intenzivno socialno delo:** zaradi negativnih odzivov prebivalcev je pomembno izvajati intenzivno socialno delo v posameznih mestnih četrtih in koordinirati pretok informacij med različnimi izvajalci podpornih storitev.
- **Vloga političnih predstavnikov in medijev:** za spreminjanje odnosa do migrantov je ključen odnos politikov in medijev.
- **Izobraževanje in usposabljanje:** smiselno bi bilo uvesti izobraževanje in usposabljanje o pomenu in zgodovini različnih kultur.
- **Vključevanje otrok in njihovih staršev:** pomembno je vključevanje otrok migrantov in s tem povezano vključevanje njihovih staršev.
- **Aktivnosti in programi za migrante:** spodbujati programe nevladnih organizacij in javnih zavodov, ki v Mariboru izvajajo različne aktivnosti in programe, namenjene migrantom, vključno s svetovanjem, izobraževanjem, športnimi dejavnostmi, opismenjevanjem ter praktično pomočjo pri integraciji migrantov.
- **Javna služba MOM za migracije:** število migracij, ki so posledica političnih konfliktov, vojaških spopadov in ekonomskih neravnovesij v Evropi ali v njeni bližini narašča, zato je smiselno področje integracije migrantov sistemsko opolnomočiti z vzpostavitvijo javne službe na tem področju. Pomanjkanje kakovostne integracije lahko vodi v socialne konflikte, ki so prisotni v številnih evropskih urbanih središčih.

Tabela 304: Kazalniki cilja 9 »Uspešna lokalna migracijska politika«

Opis kazalnika	Enota	2030	Vir info
Vzpostavitev javne službe MOM za migracije	Število	1	MOM
Vzpostavitev delovne skupine za migracije	Število	1	MOM
Programi podpore migrantkam (opolnomočenje, trg dela)	Število	2	MOM
Ozaveščanje v MČ/KS (dogodki na leto)	Število	3	MOM
Programi usposabljanja in izobraževanja o kulturnih razlikah	Število	1	MOM
Program vključevanja staršev in otrok migrantov v šolah	Število	3	MOM
Programi za migrante (svetovanje, izobraževanje, šport, rekreacija, opismenjevanje ...)	Število	5	MOM

Cilj 10: Zagotavljanje pravic romskega prebivalstva

Cilj: Okrepiti socialno vključenost in enakopravnost Romov v Mestni občini Maribor z zagotavljanjem ustrezne zastopanosti, preprečevanjem deložacij, spodbujanjem izobraževanja in zaposlovanja ter ohranjanjem romske kulture in identitete.

Za dosego cilja bodo izvedeni naslednji ukrepi:

- **Manko posebnega področnega programa:** Mestna občina Maribor nima sprejetega posebnega programa in ukrepov, ki bi bili namenjeni zgolj romski skupnosti, kar lahko vodi do neusklajenega reševanja specifičnih potreb Romov. MOM ima za romska vprašanja zaposleno uslužbenko ter sofinancira romsko koordinatorico na CSD.
- **Romski predstavnik v Mestnem svetu:** kljub želji romskih predstavnikov za imenovanje svojega predstavnika v mestnem svetu ne izpolnjujejo zakonsko predvidene kvote za število prebivalcev, kar omejuje njihov vpliv in zastopanost v lokalnih odločitvah. Zato je nujna krepitev posvetovalnega telesa za romska vprašanja.
- **Problematika deložacij:** v preteklosti je bilo v Mariboru največje število deložacij romskega prebivalstva iz neprofitnih stanovanj, kar predstavlja pomemben izziv na področju stanovanjske politike.
- **Izobraževanje in zaposlovanje Romov:** kljub izvajanju zakonsko predpisanih normativov za otroke in učence iz romske populacije, je nujno spodbujanje njihovega nadaljnega šolanja, pri čemer je treba posebno pozornost nameniti dekletom. V sodelovanju z Zavodom za zaposlovanje OS Maribor bi bilo smiselno oblikovati program za zaposlovanje Romov.
- **Socialna vključenost:** izziv predstavlja tudi zagotavljanje socialne vključenosti Romov ter ohranjanje romskega jezika in kulture.
- **Povezovanje z romskimi društvi:** pomembno je vzpostaviti sodelovanje z romskimi društvi in drugimi organizacijami v občini ter skupaj iskati rešitve za zmanjšanje diskriminacije in izboljšanje položaja Romov.
- **Delovanje Komisije za spremljanje romske tematike:** Kljub ustanovitvi komisije za spremljanje romske tematike se še vedno pojavljajo izzivi v zvezi z vprašanji, ki se nanašajo na položaj in razvoj romske skupnosti v občini. Predstavnika/člana komisije je smiselno vključiti v skupino deležnikov na področju socialnega varstva, prav tako pa v komisijo smiselno vključiti tudi predstavnike drugih uradov.

Tabela 35: Kazalniki cilja 10 »Zagotavljanje pravic romskega prebivalstva«

Opis kazalnika	Enota	2030	Vir info
Priprava področnega programa za Rome	Število	1	MOM
Krepitev političnega dialoga z romskimi predstavniki v MOM	Število (srečanj na leto)	2	MOM
Razvojni programi za preprečevanje zgodnjega opuščanja šolanja, predvsem deklic	Število	3	MOM
Razvojni program preprečevanje deložacij romskih družin	Število	1	MOM
Oblikovanje programa zaposlovanja romskega prebivalstva	Število	1	MOM
Program ohranjanje romskega jezika in kulture	Število	1	MOM
Krepitev sodelovanja romskih društev (mreža)	Število	1	MOM
Delovanje Komisije za spremljanje romske tematike (dogodki/leto)	Število	5	MOM

Cilj 11: Preventiva in razvoj infrastrukture primarnega zdravstva

Cilj: Izboljšati odzivnost prebivalcev v preventivne programe in zagotoviti infrastrukturo primarnega zdravstva.

Za doseg cilja bodo izvedeni naslednji ukrepi:

Presejalni programi za raka: Presejanje za raka je ključna dejavnost za njegovo zgodnje odkrivanje in izboljšanje možnosti za uspešno zdravljenje. V Mariboru se izvajajo presejalni programi za raka debelega črevesa in danke (Program Svit), raka materničnega vratu (Program Zora) ter raka dojke (Program Dora).

Kakovostna infrastruktura: Pandemija COVID-19 je poudarila pomembnost vlaganja v primarno javno zdravstvo, vključno z izgradnjo in posodobitvijo zdravstvene infrastrukture ter zagotavljanjem boljših storitev. Na področju primarnega zdravstva je v izgradnji zdravstvena postaja Magdalena, pripravljata se tudi naložba v ZP Tezno.

Tabela 316: Kazalniki cilja: »Zagotavljanje okvirnih pogojev za zdravje in primarno zdravstvo«

Opis kazalnika	Enota	2030	Vir info
Vključenost prebivalcev v presejalne programe za raka v MOM	Odstotek	80	MOM
ZP Tezno in ZP Magdalena	Število	2	MOM

11. PREDNOSTNI PROJEKTI ZA ZAGOTAVLJANJE SOCIALNE VARNOSTI V MOM DO 2030

Investicijski (infrastrukturni) ukrepi

Ključni investicijski ukrepi na področju socialnega varstva v MOM do 2030 so:

- Vzpostavitev dnevnega centra za oskrbo oseb z demenco in drugih oblik upada kognitivnih funkcij;
- Vzpostavitev mreže medgeneracijskih centrov;
- Zagotavljanje zadostnih bivalnih enot za ranljive ciljne skupine;
- Vzpostavitev centra za paliativo (hospic center);
- Zagotavljanje prostorskih kapacitet za izvajanje socialnovarstvenih programov;
- Zagotavljanje ustreznih kapacitet domov starejših občanov;
- Vgradnja dvigal v večstanovanjske stavbe;
- Izgradnja oskrbovanih stanovanj in vzpostavitev skupnostnih storitev;
- Zagotavljanje neprofitnih stanovanj za starejše z nizkimi dohodki;
- Vključevanje socialnovarstvenih organizacij in končnih uporabnikov v proces priprave in izvedbe investicijskih ukrepov;
- Zagotavljanje javne opreme in pripomočkov za slepe in slabovidne ter gluhe in naglušne;
- Dostopne rekreativne in igralne površine v mestnih četrtih in krajevnih skupnostih za invalidne osebe.

Zagotavljanje storitev in programov

- Vzpostavitev evidence vseh socialnovarstvenih storitev in programov v MOM;
- Povezovanje ključnih deležnikov s področja socialnega varstva;
- Info točka socialnovarstvenih storitev v MOM;
- Spodbujanje razvoja storitev, ki nadgrajujejo obstoječe ali uvajajo nove oblike pomoči;
- Vzpostavitev sklada za razvojne projekte.

Finančna podpora

- Pomoč socialno šibkejšim občankam in občanom;
- Subvencioniranje prehrane socialno šibkim in starejšim;
- Subvencioniranje storitev, prilagojenih potrebam, željam in pričakovanjem starejših in invalidnih oseb;
- Zagotavljanje zakonskih obvez MOM v skladu s področno zakonodajo.

12. PRISPEVEK DOPOLNILNIH PROGRAMOV MOM K URESNIČEVANJU CILJEV ReNPSV22–30

V nadaljevanju predstavljamo izhodiščno stanje, to je dopolnilne programe MOM, ki se izvajajo v letu 2023 (glej tudi tabelo 18) ter cilje do leta 2030. S temi programi v skladu z zakonskimi možnostmi, MOM neposredno prispeva k uresničevanju ciljev **Resolucije o nacionalnem programu socialnega varstva za obdobje 2022–2030**.

Nastanitveni programi

Opis programov in ciljne skupine: namenjeni so uporabnikom, ki se spoprijemajo z izkušnjo nasilja, večkratno socialno izključenostjo, s kompleksnimi, dolgotrajnimi in mnogimi socialnimi stiskami in težavami ter potrebujejo nastanitev. Poleg celovite, kontinuirane in intenzivne pomoči ta tip programov ponuja tudi nastanitev, saj poskuša slediti načelu »najprej stanovanje«. Namestitev oziroma relativno varno stanovanje je praviloma nujen pogoj, da si posameznik uredi tudi druga življenjska področja in na njih napreduje. Programi so namenjeni osebam z izkušnjo nasilja, zasvojenim, osebam s težavami v duševnem zdravju, brezdomcem, invalidom in drugim ranljivim skupinam.

Vrste programov: materinski domovi, varne hiše in zatočišča, komune, terapevtske skupnosti, terapevtske skupnosti za uporabnike drog s pridruženimi težavami, stanovanjske skupine (trije tipi), zavetišča in prenočišča (trije tipi), varne hiše za zasvojene ženske, zavetišča za uporabnike drog, bivalne skupnosti za invalide.

Izhodiščno stanje: v letu 2023 MOM sofinancira 4 nastanitvene programe: materinski dom, varno hišo in dve zavetišči za brezdomce.

Cilj do leta 2030: povečanje števila programov, ki ponujajo nastanitve, za okvirno 25%, zlasti za naslednje ciljne skupine: brezdomci (predvsem razvoj novih oblik nastanitvenih programov in programov namestitvene podpore), osebe s težavami v duševnem zdravju in uporabniki prepovedanih drog (predvsem programi reintegracije) ter razvijanje drugih nastanitvenih programov v skladu z izkazano potrebo na terenu (na primer za osebe z lažjo motnjo v duševnem razvoju).

Programi psihosocialne podpore

Opis programov in ciljne skupine: programi psihosocialne in rehabilitacijske pomoči in podpore ter svetovanja so namenjeni uporabnikom s srednjo intenziteto potreb. Programi zagotavljajo različne oblike pomoči (svetovanje, zagovorništvo, rehabilitacijo, informiranje, motiviranje itd.) in so namenjeni osebam z izkušnjo nasilja, zasvojenim, osebam s težavami v duševnem zdravju, brezdomcem, otrokom, mladostnikom in odraslim, parom in družinam, invalidom, istospolnim, migrantom in drugim ranljivim skupinam. Sem uvrščamo tudi nizkopražne programe, ki so namenjeni zmanjševanju škode pri aktivnih uživalcih drog.

Vrste programov: dnevni programi, programi psihosocialne podpore, pomoči in zagovorništva, svetovalnice, informacijske pisarne in telefoni (klicni centri) za svetovanje in pomoč v stiski ter programi zmanjševanja škode zaradi drog.

Izhodiščno stanje: v letu 2023 MOM sofinancira 13 programov psihosocialne podpore, od tega: 3 programe, namenjene žrtvam nasilja in 3 programe namenjene odpravljanju odvisnosti, 5 programov namenjene najbolj ranljivim (brezplačna ambulanta, ljudski kuhinji, donirana hrana, svetovalnica za ranljive) ter en program, namenjen mladim in en program, pravno svetovanje, namenjeno različnim ciljnim skupinam.

Cilj do leta 2030: povečanje števila programov in razširitev obstoječih programov za okvirno 4 dodatne programe, zagotovitev enakomerne dostopnosti programov in razvijanje drugih programov v skladu z izkazano potrebo na terenu (na primer za osebe z lažjo motnjo v duševnem razvoju).

Programi, ki delujejo po načelih samopomoči

Opis programov in ciljne skupine: programi uporabnikom z nizko intenziteto potreb zagotavljajo kontinuirano podporo in pomoč prek npr. občasnega spremljanja ter klubov in skupin za samopomoč. Programi so namenjeni zlasti nekdanjim odvisnikom (predvsem osebam, ki so končale zdravljenje odvisnosti, osebam s težavami v duševnem zdravju) in starejšim ter tudi drugim ranljivim skupinam.

Vrste programov: klubi in skupine za samopomoč, delavnice, ki naslavljajo specifične teme in potrebe uporabnikov ter njihovih svojcev.

Izhodiščno stanje: v letu 2023 je MOM sofinancirala 2 programa za starejše.

Cilj do leta 2030: povečanje števila programov na približno 8 in zagotovitev enakomerno občinsko dostopnost programov ter medresorsko povezovanje.

Programi preventive in drugi programi

Opis programov in ciljne skupine: programi selektivne in indicirane preventive so namenjene rizičnim in ranljivim ciljnim skupinam. Izvajajo se kot program (ki je uporabnikom dostopen vsak dan) in nadgrajujejo že obstoječe tipe programov. Predvsem so usmerjeni k ozaveščanju, motiviranju posameznikov in družin ter preprečevanju nastanka različnih socialnih stisk in težav.

Vrste programov: različne vrste preventivnih programov.

Izhodiščno stanje: v letu 2023 MOM sofinancira pet preventivnih programov: program, namenjen romski populaciji, program za starejše in tri programe, ki lajšajo življenje invalidom.

Cilj do leta 2030: povečanje števila programov za približno 30 % in zagotovitev enakomerno občinsko dostopnost programov ter medresorsko povezovanje.

13. NAČIN IZVAJANJA UKREPOV

13.1 Nacionalni programi

Socialnovarstveni programi so namenjeni preprečevanju in reševanju socialnih stisk posameznih ranljivih skupin prebivalstva. Socialnovarstveni programi se izvajajo v skladu z doktrino socialnega dela kot dopolnitev ali alternativa socialno varstvenim storitvam in ukrepom ter se sofinancirajo na podlagi javnih razpisov.

Socialnovarstveni programi, namenjeni preprečevanju in reševanju socialnih stisk posameznih ranljivih skupin prebivalstva, so lahko:

- javni socialnovarstveni programi,
- razvojni socialnovarstveni programi,
- eksperimentalni socialnovarstveni programi,
- dopolnilni socialnovarstveni programi.

Javni socialnovarstveni programi so programi, ki so se že najmanj tri leta izvajali kot razvojni programi in so strokovno verificirani po postopku, ki ga sprejme socialna zbornica v soglasju z ministrom, pristojnim za socialno varstvo. Javni socialnovarstveni programi se vključijo v enotni sistem evalviranja doseganja ciljev programa, ki obsega preverjanje ustreznosti programa za ciljno populacijo, merjenje uspešnosti in učinkovitosti programa, oceno tveganja za izvedbo programa ter analizo vidikov trajnosti programa.

Razvojni socialnovarstveni programi so programi, ki se izvajajo krajše časovno obdobje in še ne izpolnjujejo pogojev za pridobitev strokovne verifikacije.

Eksperimentalni socialnovarstveni programi so programi, ki se lahko izvajajo največ tri leta in s katerimi se razvijajo nove metode in oblike in pristopi za preprečevanje in reševanje stisk posameznih ranljivih skupin.

Dopolnilni socialnovarstveni programi so programi lokalnega pomena, ki dopolnjujejo mrežo javnih in razvojnih socialnovarstvenih programov, se pa izvajajo po načelih in metodah dela v socialnovarstveni dejavnosti.

13.2 Mestni programi

Socialnovarstveni programi v MOM se lahko izvajajo na različne načine:

- Zakonsko opredeljeni programi, ki jih je MOM dolžna izvajati, se tudi v pričujočem obdobju izvajajo v skladu z zakonskimi obveznostmi;
- Izvedba javnega razpisa za sofinanciranje nacionalnih programov, ki jih izvajajo institucije in nevladne organizacije, ki imajo v MOM sedež oziroma izvajajo svoje aktivnosti na območju mestne občine. Na javni razpis se lahko prijavijo tiste institucije in organizacije, ki so bile izbrane na razpisih resornih ministrstev. Sofinanciranje je odvisno od razpoložljivih virov MOM.
- Dopolnilni programi dopolnjujejo javno službo in ali ji nudijo alternativo in se izvajajo po načelih in metodah dela v socialnovarstveni dejavnosti. MOM lahko opredeli njihovo ročnost: dolgoročni (do 2030), srednjeročni (do 2026), in dvoletni programi.

Na tak način bo MOM zagotavljala stabilnejšo financiranje organizacij, ki so nujne in potrebne za zagotavljanje socialne varnosti.

Iz delavnic z nevladnimi in javnimi organizacijami izhaja, da je potrebno na nivoju lokalne skupnosti podpirati tudi t.i. povezovalne programe, ki v ospredje postavljajo kompleksno obravnavo posameznika ali ciljne skupine. Za takšno kompleksno oziroma kombinirano obravnavo je potrebno sodelovanje več ponudnikov programov oziroma socialnovarstvenih in zdravstvenih storitev. Zato je smiselno, da Mestna občina Maribor ob objavi razpisov s področja socialnega varstva in zdravstva spodbuja tudi povezovanje različnih deležnikov oziroma prijaviteljev. Na tak način ne bo prispevala samo k celovitejši obravnavi izzivov, ki tarejo posameznike v skupnosti temveč tudi k oblikovanju večjih projektov, ki bodo zagotavljali tudi stabilnejšo delovanje prijaviteljev in njihovih partnerjev. Na tak način bo mesto lahko uvajalo nove storitve, ki bodo prispevala k bolj vključujočemu in spodbudnemu mestnemu življenju.

Spodbujanje organizacij in sodelovanje MOM pri oblikovanju konzorcijev, ki se bodo uspešno potegovali za sredstva na posameznih razpisih evropske kohezijske politike in teritorialnega sodelovanja

MOM bo do 2030 spodbujala oblikovanje konzorcijev za uspešno prijavo in izvedbo projektov, ki jih bodo razpisovala resorna ministrstva in bodo sofinancirana iz sredstev evropske kohezijske politike. Večje infrastrukturne projekte bo izvajala Služba za razvojne projekte in investicije – projekta pisarna, Služba za zdravstvo in socialno varstvo pa bo sodelovala kot vsebinski usmerjevalec predlaganih projektov.

MOM bo prav tako spodbujala sodelovanje v teritorialnih programih, kjer bo nastopala bodisi kot prijavitelj/partner ali pridruženi partner. V vseh navedenih primerih bo zagotavljala sofinanciranje projektov, če bo ugotovila za njihovo izvedbo predhodno potrebo in bo prijavitelj/partner tudi pridobil ustrezno soglasje vodsta MOM.

14. VZPOSTAVITEV STRUKTUR ZA SPREMLJANJE IZVAJANJA SSV MOM 2030

Za izvajanje Strategije socialnega in zdravstvenega varstva v MOM je zadolžen Sektor za zdravstvo in socialno varnost.

Na predlog Sektorja za zdravstvo in socialno varnost imenuje župan odbor za spremljanje Strategije socialnega varstva v MOM, ki ga vodi župan oziroma podžupan za področje socialnega varstva. V odboru sodelujejo ključni uradi MOM, vodja Sektorja za finance, vodja Odbora za socialo, predsednik Sveta za starejše, predsednik Sveta za invalide ter drugi deležniki, ki izvajajo storitve socialnega in zdravstvenega varstva v MOM. Odbor ima tudi posebno nalogo povezovanja z drugimi deležniki, ki prispevajo h kvaliteti življenja na področjih, ki so ključni za sooblikovanje okvirnih pogojev (predstavniki gospodarstva, javnih storitev kot je npr. JPP ipd.).

Odbor spremlja izvajanje posameznih ukrepov in usmerja delovanje na področju socialnega in zdravstvenega varstva v MOM ter pripravlja dvoletno poročilo o izvajanju Strategije. Poročilo o izvajanju strategije po poteku obdobja potrди Mestni svet na predlog župana.

Za lažje spremljanje izvajanja posameznih programov in storitev se oblikujeta elektronsko zbiranje vlog in elektronsko spremljanje izvajanja javnih razpisov in pozivov na področju socialnega varstva in zdravstva. Povzetki odobrenih vlog so objavljeni na skupni spletni strani, namenjeni socialnemu varstvu in zdravstvu v MOM. Tako se za večjo prepoznavnost na spletni strani MOM predstavijo vsi programi, projekti in socialnovarstvene ter zdravstvene storitve, ki jih MOM sofinancira.

Za večjo odmevnost in povezovanje deležnikov se vzpostavi mreža, ki jo vodi izvoljen deležnik, v njej pa aktivno sodeluje tudi UVIZSVRD. Mreža je zadolžena za povezovanje vseh izvajalcev socialnovarstvenih in zdravstvenih storitev na lokalni ravni, skrbi za pretočnost informacij in informiranje ciljnih skupin o aktivnostih, ki jih izvaja bodisi mreža kot celota ali njeni posamezni člani. Na predlog mreže MOM letno razglasi leto, ki osvetli posamezne izzive, s katerimi se soočajo prebivalci in hkrati predstavi programe in storitve, ki so jim na voljo. Glede na potrebe uporabnikov je smiselno, da ima mreža tudi skupno informacijsko točko, hkrati pa opolnomoči člane mreže, da informacije o storitvah, ki so dostopne v mestu, posredujejo tudi svojim uporabnikom. Delovanje mreže je smiselno, da se v prvi fazi uvede kot eksperimentalni program. Z namenom povezovanja deležnikov v skupno mrežo se lahko uporablja skupni logotip kot je prikazan v sliki v nadaljevanju.

Ne samo za uspešno izvajanje strategije temveč predvsem za dostopnost programov socialnega varstva je ključno sodelovanje z mediji.

Mestna občina Maribor
Univerzitetno mesto

Brez medinstitucionalnega sodelovanja, vključevanja javnih, zasebnih in nevladnih organizacij, ni moč doseči družbenih sprememb in napredka.

Slika 3: Logotip Strategije socialnega varstva MOM

©error

15. FINANČNI OKVIR

Finančni okvir za izvajanje strategije socialnega varstva predstavljajo proračunsko opredeljena sredstva na področju socialnega varstva in zdravstva v MOM. Ob upoštevanju izzivov dolgožive družbe, socialnih tisk, ki jih doživljajo prebivalci in predvsem z namenom zagotavljanja minimalnih bivanjskih standardov in enakopravnega dostopa do skupnostnih storitev, predvidevamo naslednjo vrednost odhodkov v proračunu MOM po posameznih letih.

Za zagotavljanje socialnovarstvenih storitev bo MOM tudi v prihodnjih letih namenjala vsaj enak odstotek mestnega proračuna. Za zagotavljanje prostorskih kapacitet socialnovarstvenih organizacij je predvidena ureditev oddaje javnih prostorov. Ključen je dogovor o brezplačnem najemu in obveznostih socialnovarstvenih organizacij. S prostorsko stisko se soočajo tako nevladne organizacije, ki delujejo v javnem interesu kot tudi s strani državnih služb in občine ustanovljeni zavodi.

Z namenom krepite socialne varnosti za osebe, ki za vsakdanje življenje potrebujejo pomoč drugega (starejši, ranljive skupine in osebe s posebnimi potrebami), se ob zagotavljanju institucionalnega varstva spodbuja predvsem razvoj skupnostnih oblik socialnega varstva, ki v ospredje postavlja človeka s ciljem dopolnjevanja novih storitev in programov, ki so prilagojeni zmožnostim in potrebam uporabnikov, in ki jih je moč izvajati bodisi na njihovem domu ali v skupnosti.

Tabela 327: Socialno varstvo in zdravstvo – odhodkovna plat proračuna v %

2024	2025	2026	2027	2028	2029	2030
6,3	7,3	7,8	8,9	9,0	9,5	10

Vir: MOM

Za t.i. razvojne projekte, ki jih bo sofinancirala MOM predvidevamo pridobivanje sredstev na nacionalnih oziroma evropskih razpisih, pri čemer je potrebno angažirati tako mestno občino kot njene zavode (RRAPM ipd.). V tabeli v nadaljevanju navajamo ključne mednarodne projekte na področju socialnega varstva in zdravja, v katere je vključena MOM.

Tabela 33: Mednarodni projekti MOM na področju socialnega varstva in zdravja (stanje november 2023)

Akronim projekta	Obdobje	Vrednost projekta za MOM	Program	Spletna stran projekta
SMILE	01.05.2023 31.10.2026	- 302.750 EUR	Okvirni program Obzorje Evropa (HORIZON)	https://www.horizonsmile.eu/
Ready4Heat	01.03.2023 28.02.2026	- 219.523 EUR	Interreg Europe Central	https://www.interreg-central.eu/projects/ready4heat/

Vir: MOM

Za zagotavljanje sofinanciranja nevladnih organizacij v MOM je v skladu s TUS Maribor 2035 smiselno oblikovati Sklad za male projekte (poenostavljeno sofinanciranje projektov nevladnih organizacij).

16. LITERATURA IN VIRI

Akcijski načrt za izboljšanje enakih možnosti za invalide v Mestni občini Maribor 2022-2027 (2022). Dostopen na: <https://maribor.si/mestna-obcina/mestni-svet/gradiva-mestnega-sveta/gradiva-v-mandatu-2018-2022/gradiva-mestnega-sveta-301-do-600/>

Celostna prometna strategija Maribor. Mestna občina Maribor, 2015. Dostopna na: Celostna prometna strategija | Mestna občina Maribor

Celostna logistična strategija mesta Maribor / Tomislav Letnik, Mitja Klemenčič ; [sodelavci Katja Hanžič ... [et al.] ; fotografije Infozia in Shutterstock]. - Maribor : Mestna občina, 2019. Dostopna na: Celostna logistična strategija | Mestna občina Maribor

Evropski parlament (2021). Resolucija Evropskega parlamenta z dne 7. julija 2021 Stara celina se stara – možnosti in izzivi politik na področju staranja po letu 2020 (2020/2008(INI)). Dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021IP0347&from=EN>

Evropski zeleni dogovor. (2020). Bruselj: Evropska komisija. Dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/HTML/?uri=CELEX:52019DC0640&from=EN>

Eurostat. (2019, 2020). Podatkovni portal. Dostopno na: <https://ec.europa.eu/eurostat/data/database>

Handbook of Sustainable Urban Development Strategies. Dostopen na: https://knowledge4policy.ec.europa.eu/publication/handbook-sustainable-urban-development-strategies_en

Kazalci okolja. Maribor. Ljubljana: Agencija RS za okolje. Dostopno na: Iskalnik | Okoljski kazalci (gov.si)

Kolesarska strategija mesta Maribor. Mariborska kolesarska mreža, 2013

Lokalne pisarne celovite urbane prenov. Dostopno na: [Mreža za prostor \(mrezaprostor.si\)](https://mreza-za-prostor.si)

Lokalni energetska podnebni koncept Mestne občine Maribor 2031. Dostopen na: Lokalni energetska podnebni koncept Mestne občine Maribor | Mestna občina Maribor

Lokalni program za kulturo 2015 – 2020 v Mestni občini Maribor. Dostopen na: Lokalni program za kulturo 2015 – 2020 Mestne občine Maribor | Mestna občina Maribor

Lokalni program mladih v Mestni občini Maribor 2016 – 2021. Dostopen na: Lokalni program mladih v Mestni občini Maribor za obdobje 2016 – 2021 | Mestna občina Maribor

Mladina 2020 [Elektronski vir] : položaj mladih v Sloveniji / [avtorji Miran Lavrič (vodja raziskave) ... et al.; urednika Miran Lavrič, Tomaž Deželan. 1. elektronska izd. Maribor : Univerza v Mariboru, Univerzitetna založba; Ljubljana : Založba Univerze v Ljubljani, 2021. Dostopno na: https://mlad.si/e-katalogi/Mladina_2020/

MNZ. Policijska uprava Maribor. Informacija o varnostnih pojavih na območju Mestne občine Maribor v letu 2020. Dostopno na: <https://maribor.si/mestna-obcina/varnostni-sosvet/>

Nova kohezijska politika. (2019). Bruselj: Evropska komisija. Dostopno na https://ec.europa.eu/regional_policy/sl/2021_2027/#1

NIJZ. Zdravje v občini Maribor. NIJZ podatkovni portal. (2022). Dostopno na <https://obcine.nijz.si/obcine/maribor/70/2022/>.

Občinski prostorski načrt Mestne občine Maribor : Osnutek, 2022. https://maribor.si/javni_razpisi/javno-naznanilo-o-javni-razgrnitvi-dopolnjenega-osnutka-obcinskega-prostorskega-nacrta-mestne-obcine-maribor/

Občinski program varstva okolja Mestne občine Maribor za obdobje 2021 – 2030 (OPVO MOM 2030). Dostopen na: Občinski program varstva okolja Mestne občine Maribor za obdobje 2021 – 2030 (OPVO MOM 2030) | Mestna občina Maribor

OPSI. Odprti podatki Slovenije. 2022. Dostopno na: Podatki | OPSI - Odprti podatki Slovenije (gov.si)

Pečar, J. (2020a). Cilji regionalne politike Slovenije v obdobju 2021–2027 Delovni zvezek 3. Ljubljana: Urad za makroekonomske analize in razvoj

Pečar, J. (2020b). Indeks razvojne ogroženosti 2019. Analiza na osnovi podatkov, razpoložljivih od 2009 do 2018. Kratka analiza. Ljubljana: Urad za makroekonomske analize in razvoj. Dostopno na: https://www.umar.gov.si/fileadmin/user_upload/publikacije/kratke_analize/Indeks_razvojen_ogrozenosti_2019/Indeks_razvojne_ogrozenosti_2019.pdf

Politične usmeritve naslednje evropske komisije za obdobje 2019–2024. (2019). Bruselj: Evropska komisija. Dostopno na: Prednostne naloge Evropske komisije | Evropska komisija (europa.eu)

Poročilo o razvoju 2021. (2022). Ljubljana: Urad za ekonomske analize in razvoj

Poročilo o razvoju 2022. (2023). Ljubljana: Urad za ekonomske analize in razvoj

Pravilnik o postopkih in merilih pri dodeljevanju mestnih socialno varstvenih pomoči in izvajanju drugih nalom MOM, ki ne sodijo med dejavnosti javnih služb na področju socialnega varstva MUV št. 5/2006 in popravek 8/2016

Predlog strategije ravnanja z demenco 2030; SRS

Prostorski portal Mestne občine Maribor. Dostopen na: <https://prostor.maribor.si/>

Projekti v Mestni občini Maribor | GOV.SI. Dostopno na: <https://www.gov.si/zbirke/seznami/projekti-po-obcinah/maribor/>

Pravilnik o razvrstitvi razvojnih regij po stopnji razvitosti za programsko obdobje 2021–2027. Uradni list RS, št. 118/21

Predlog načrta razvoja prostorske podatkovne infrastrukture Mestne občine Maribor. UM : Feri, 2022. Interno gradivo MOM, Urad za komunalo, Služba za geografski informacijski sistem in obdelavo podatkov

Razvojni program izobraževanja odraslih v Mestni občini Maribor 2020 – 2024. Dostopen na: Razvojni program izobraževanja odraslih v Mestni občini Maribor 2020 – 2024 | Mestna občina Maribor

Razvojni projekti Javnega holdinga Maribor (JHMB). Interno gradivo. Regionalna razvojna agencija za Podravje – Maribor, 2022

Regionalna razvojna agencija za Podravje – Maribor (2022a). Rezultati ankete o kakovosti bivanja v Mestni občini Maribor: interno gradivo

Regionalni razvojni program Podravske razvojne regije 2021 – 2027. Regionalna razvojna agencija za Podravje, 2022. Dostopno na: Regionalni razvojni program | RRA Podravje - Maribor (www.rra-podravje.si)

Resolucija o nacionalnem programu socialnega varstva za; obdobje 2022 – 2030 (Uradni list RS, št. 49/22)

Resolucija o nacionalnem planu zdravstvenega varstva 2016–2025 »Skupaj za družbo zdravja« (ReNPZV16–25)

Resolucija o nacionalnem programu na področju drog 2022–2030 (ReNPPD22–30)

Rutar, T. (2016). Energetska revščina, Slovenija, 2015. Koledar objav SURS. Ljubljana: Statistični urad RS. Dostopno na: <https://www.stat.si/StatWeb/News/Index/6319>

Sporočilo Komisije Evropskemu parlamentu, Svetu, Evropskemu ekonomsko-socialnemu odboru regij. Digitalni kompas do leta 2030: evropska pot v digitalno desetletje COM/2021/118 final. Dostopen na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/si/TXT/?uri=CELEX:52021DC0118>

Strategija dolgožive družbe. UMAR, 2017. Dostopno na: <https://www.gov.si/assets/ministrstva/MSP/Direktorat-za-starejse-in-deinstitucionalizacijo/strategije/Strategija-dolgozive-druzbe-2017.pdf>

Strategija EU za mlade (2019-2027). Dostopno na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=OJ:C:2018:456:FULL>

Starosti prijazen Maribor, Akcijski načrt za izboljšanje položaja starejših v Mestni občini Maribor 2022 – 2027 (2022) Dostopen na: <https://maribor.si/mestna-obcina/mestni-svet/gradiva-mestnega-sveta/gradiva-v-mandatu-2018-2022/gradiva-mestnega-sveta-301-do-600/>

Strategija trajnostnega razvoja in trženja turistične destinacije Maribor za obdobje 2022–2027. Dostopna na: Strategija trajnostnega razvoja in trženja... | RRA Podravje - Maribor (rra-podravje.si)

Strategija razvoja Slovenije 2030. (2017). Ljubljana: Služba Vlade Republike Slovenije za razvoj in evropsko kohezijsko politiko

Strategija prostorskega razvoja Slovenije 2050. Osnutek dokumenta v javni razpravi 2020. Dostopno na: <https://www.gov.si/zbirke/projekti-in-programi/strategija-prostorskega-razvoja-slovenije/>

Strategija razvoja kulture v Mestni občini Maribor 2022-2026 (2022). V pripravi.

Strategija pametnega mesta Maribor (2022). Regionalna razvojna agencija za Podravje – Maribor, 2022

Strategija športa v Mestni občini Maribor 2021 – 2030 (2020). Dostopna na: Strategija športa v Mestni občini Maribor 2021 – 2030 | Mestna občina Maribor

SURS. SI-STAT podatkovni portal (2023). Ljubljana: Statistični urad RS. Dostopno na <http://www.stat.si/statweb>

Trajnostna mobilnost v mestu Maribor (2022). Dostopno na: <https://mobilnost.maribor.si/>

Trajnostna urbana strategija za Maribor 2015 – 2022 (2016). Dostopna na: Trajnostna urbana strategija (TUS) | Mestna občina Maribor

Trajnostna urbana strategija Maribor 2035 (2023). Osnutek.

Uredba (EU) 2021/1057 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o vzpostavitvi Evropskega socialnega sklada plus (ESS+) in razveljavitvi Uredbe (EU) št. 1296/. Dostopna na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32021R1057>

Uredba (EU) 2021/1058 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o Evropskem skladu za regionalni razvoj in Kohezijskem skladu. Dostopna na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32021R1058>

Uredba (EU) 2021/1059 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o posebnih določbah za cilj „evropsko teritorialno sodelovanje“ (Interreg), ki ga podpirajo Evropski sklad za regionalni razvoj in instrumenti za zunanje financiranje. Dostopna na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX:32021R1059>

Uredba (EU) 2021/1060 Evropskega parlamenta in Sveta z dne 24. junija 2021 o določitvi skupnih določb o Evropskem skladu za regionalni razvoj, Evropskem socialnem skladu plus, Kohezijskem skladu, Skladu za pravični prehod in Evropskem skladu za pomorstvo, ribištvo in akvakulturo ter finančnih pravil zanje in za Sklad za azil, migracije in vključevanje, Sklad za notranjo varnost. Dostopna na: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/SL/TXT/?uri=CELEX%3A32021R1060>

UREDBA (EU) 2021/1057 EVROPSKEGA PARLAMENTA IN SVETA z dne 24. junija 2021 o vzpostavitvi Evropskega socialnega sklada plus (ESS+) in razveljavitvi Uredbe (EU) št. 1296/2013 (UL L 231, 30.6.2021, str. 21). Popravek, UL L 421, 26.11.2021, str. 75 (2021/1057)

Uredba o dokumentih razvojnega načrtovanja in postopkih za pripravo predloga državnega proračuna. Uradni list RS, št. 54/10 in 35/18

Zakon o dolgotrajni oskrbi (Uradni list RS, št. 196/21 ZDOsk in spremembe)

Zakon o duševnem zdravju (Uradni list RS, št. 77/08)

Zakon o financiranju občin (ZFO). Uradni list RS, št. 123/06, 57/08, 36/11, 14/15 – ZUUJFO, 71/17 in 21/18 – popr.

Zakon o finančni razbremenitvi občin (Uradni list RS, št. 31/18–ZOA-A, 28/19, 189/20 ZFRO)

Zakon o izenačevanju možnosti invalidov (Uradni list RS, št. 94/10, 50/14 in 32/17)

Zakon o javnem interesu v mladinskem sektorju (Uradni list RS, št. 42/10 in 21/18 - ZNOrg)

Zakon o lekarniški dejavnosti (Uradni list RS, št. 36/04 – uradno prečiščeno besedilo)

Zakon o medicinskih pripomočkih (Uradni list RS, št. 98/09)

Uredba o metodologiji za določitev razvitosti občin za leti 2022 in 2023. Uradni list RS, št. 208/2

Zakon o nalezljivih boleznih (Uradni list RS, št. 33/06 – uradno prečiščeno besedilo)

Zakon o nevladnih organizacijah (Uradni list RS, št. 15/17–DZ, 29/17, 54/17, 21/18 ZNOrg)

Zakon o pacientovih pravicah (Uradni list RS, št. 15/08)

Zakon o preprečevanju nasilja v družini (Uradni list RS, št. 16/08, 68/16, 54/17 – ZSV-H in 196/21 – ZDOsk)

Zakon o prijavi prebivališča (Uradni list RS, št. 57/12, 39/16, 52/16 ZPPreb-1)

Zakon o ratifikaciji Konvencije o pravicah invalidov in Izbirnega protokola h Konvenciji o pravicah invalidov, UL RS, št. 37/2008

Zakon o romski skupnosti v Republiki Sloveniji (Uradni list RS, št. 33/07)

Zakon o spodbujanju skladnega regionalnega razvoja (ZSRR-2). Uradni list RS, št. 20/11, 57/12 in 46/16. 72

Zakon o socialnem varstvu (Uradni list RS, št. 3/07 – uradno prečiščeno besedilo, 23/07 – popr., 41/07 – popr., 61/10 – ZSVarPre, 62/10 – ZUPJS, 57/12, 39/16, 52/16 – ZPPreb-1, 15/17 – DZ, 29/17, 54/17, 21/18 – ZNOrg, 31/18 – ZOA-A, 28/19, 189/20 – ZFRO in 196/21 – ZDOskr.)

Zakon o socialnem vključevanju invalidov (Uradni list RS, št. 30/18, 196/21 – ZDOsk in 206/21 – ZDUPŠOP)

Zakon o socialno-varstvenih prejemkih (Uradni list RS, št. 61/10 ZSVarPre)

Zakon o urejanju prostora (ZUreP-2). Uradni list RS, št. 61/17. 74. Zakon o zagotovitvi dodatne likvidnosti gospodarstvu za omilitev posledic epidemije COVID-19 (ZDLGPE). Uradni list RS, št. 61/20

Zakon o uveljavljanju pravic iz javnih sredstev (Uradni list RS, št. 62/10–ZUPJS)

Zakon o varstvu in zdravju pri delu (Uradni list RS, št. 43/11 – ZVZD-1)

Zakon o vojnih invalidih (Uradni list RS, št. [78/23](#) – ZZVZZ-T)

Zakon o zaposlitveni rehabilitaciji in zaposlovanju invalidov (Uradni list RS, št. 16/07 – uradno prečiščeno besedilo, 87/11, 96/12 – ZPIZ-2, 98/14 in 18/21)

Zakon o zbirkah podatkov s področja zdravstvenega varstva (Uradni list RS, št. 65/00)

Zakon o zdravilih (Uradni list RS, št. 17/14)

Zakon o zdravilstvu (Uradni list RS, št. 94/07 in 87/11)

Zakon o zdravniški službi (Uradni list RS, št. 72/06 – uradno prečiščeno besedilo, 15/08 – ZPacP, 58/08, 107/10 – ZPPKZ in 40/12 – ZUJF)

Zakon o zdravstveni dejavnosti (Uradni list RS, št. 23/05 – uradno prečiščeno besedilo, 15/08 – ZPacP, 23/08, 58/08 – ZZdrS-E, 77/08 – ZDZdr, 40/12 – ZUJF in 14/13)

Zakon o zdravstvenem varstvu in zdravstvenem zavarovanju (Uradni list RS, št. [72/06](#) – uradno prečiščeno besedilo, [114/06](#) – ZUTPG, [91/07](#), [76/08](#), [62/10](#) – ZUPJS, [87/11](#), [40/12](#) – ZUJF, [21/13](#) – ZUTD-A, [91/13](#), [99/13](#) – ZUPJS-C, [99/13](#) – ZSVarPre-C, [111/13](#) – ZMEPIZ-1, [95/14](#) – ZUJF-C, [47/15](#) – ZZSDT, [61/17](#) – ZUPŠ, [64/17](#) – ZZDej-K, [36/19](#), [189/20](#) – ZFRO, [51/21](#), [159/21](#), [196/21](#) – ZDOsk, [15/22](#), [43/22](#), [100/22](#) – ZNUZSZS, [141/22](#) – ZNUNBZ, [40/23](#) – ZČmIS-1 in [78/23](#))

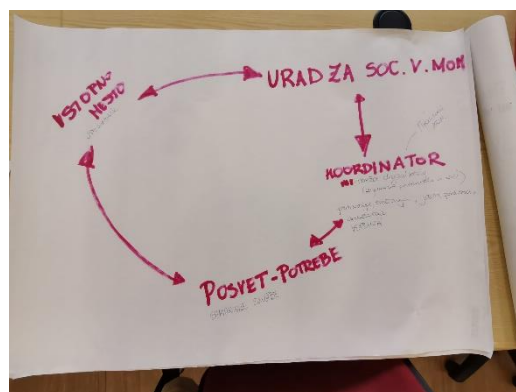
Značilnosti in učinki mladinskega dela. Dostopno na:
http://www.movit.si/fileadmin/movit/1MVA/EGL/Znacilnosti_in_ucinki_202005_web.pdf

PRILOGA A: SEZNAM ORGANIZACIJ, KI SO SE ODZVALE POVABILU MOM IN SOUSTVARJALE STRATEGIJO SOCIALNEGA VARSTVA V MOM

Biser- zavod za pomoč osebam v stiski Maribor
Center Mentalis Maribor
Center Naprej Maribor
Center za pomoč na domu Maribor
CSD, Koordinatorica za romska vprašanja
Dom Danice Vogrinec Maribor
Dom pod Gorco d.o.o.
Dom starejših občanov Tezno
Društvo Kneipp Maribor
Društvo psoriaticov Slovenije - Podružnica Maribor
Društvo gluhih in naglušnih Podravja Maribor
Društvo šola zdravlja
Društvo TOTI DCA Maribor, so.p.
Društvo upokojencev Malečnik
Društvo VGC Maribor, so.p.
Društvo Vita za pomoč po nezgodni poškodbi glave
Društvo za avtizem DAN! Maribor
Društvo za mlade Indijanez
Društvo Zaupni telefon Samarijan
Društvo ZRNO
Družinski center mir, zavod za pomoč družinam v stiski
Gobarsko društvo Lisička Maribor
Igrišče - Zavod za razvoj ter izvajanje programov in metod dela z otroki in mladimi, Maribor
Inštitut Mea vita, Maribor
Medgeneracijsko društvo za samopomoč Drava

Slika 4-9: Utrinki z delavnic SSV, 2023

Mestna občina Maribor
Univerzitetno mesto

Nadškofijska Karitas Maribor

Nacionalni inštitut za javno zdravje – OE Maribor

SLO-CANIS, Repki Upanja

Slovenska filantropija

Slovensko društvo Hospic

Trepetlika, društvo bolnikov s parkinsonizmom in drugimi ekstrapiramidnimi motnjami

Univerza za tretje življenjsko obdobje Maribor

Univerza v Mariboru, FGPA

Varuh otroških src- Zavod za pomoč, otrokom, mladostnikom in družinam Maribor

Zavetišče za brezdomce Maribor (CSD)

Zavod Alojja, Maribor

Zavod Etnika

Zavod Republike Slovenije za zaposlovanje
Območna služba Maribor

Združenje DrogArt

Združenje za MOČ

Zavod RS za zaposlovanje

Zveza društev za socialno gerontologijo
Slovenije

Vir: RRAPM